

Møteinkalling

Utvalg: **Breheimen nasjonalparkstyre**

Møtested: Billingen Skjåk

Dato: 22.11.2022

Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 26/22	Godkjenning av innkalling og sakliste - val av to medlemmar til å skrive under protokoll saman med styreleiar		
ST 27/22	Behandling av dronesøknader i Breheimen nasjonalpark		2022/11134
ST 28/22	Breheimen nasjonalpark - Glittervatnet - Oppføring av ny Glitterbue - Skjåk allmenning		2022/10149
ST 29/22	Breheimen nasjonalparkstyre - Midlar til drift av nasjonalparkstyret - 2023.		2022/11260
ST 30/22	Breheimen nasjonalparkstyre - Tiltaksmidler - 2023 - Prioritering av tiltak og midler		2022/11260
ST 31/22	Breheimen NP - 2022 - Besøksstrategi - 2. gongs behandling.		2021/2684
ST 32/22	Delegerte vedtak		
DS 23/22	Delegert vedtak - Breheimen NP m.fl. - Dispensasjon - Søk etter storfe ved bruk av drone - Hege Haugen		2022/10075
ST 33/22	Eventuelt		

ST 26/22 Godkjenning av innkalling og sakliste - val av to medlemmar til å skrive under protokoll saman med styreleiar /

Arkivsaksnummer: 2022/11134-1

Saksbehandlar:

Stein Magne Grevrusten

Dato: 10.11.2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	27/22	22.11.2022

Behandling av dronesøknader i Breheimen nasjonalpark

Innstilling frå forvaltar

1. Breheimen nasjonalparkstyre vedtek **Matrise for behandling av søknader om bruk av drone i Breheimen nasjonalpark** som retningsgjevande for behandling av søknader om droneflyging i Breheimen nasjonalpark. Forvaltarane behandler søknader etter delegert fullmakt i tråd med matrisa. Generelt skal ein berre gje løyve der drone er naudsynt for oppdraget og der nytteeffekt er godt dokumentert.

Matrise for behandling av søknader om bruk av drone i Breheimen nasjonalpark		
Type søknad	Behandling	Vilkår ved ja / grunngjeving på avslag
Forsking, natur-dokumentasjon	Ja, men på vilkår	Styre unna sårbarer områder på sårbarer årstider.
Overvakning for samfunnstryggleik	Ja, men på villkår	Styre unna sårbarer områder på sårbarer tider om det ikkje er akutt.
Naturprogram, formidling av verneområda	Ja, men på vilkår	Styre unna sårbarer områder på sårbarer årstider.
Landbruksføremål	Ja, men på vilkår	Styre unna sårbarer områder på sårbarer årstider
Reiselivs-destinasjon, overordna marknadsføring	Ja, men på villkår i område der vi ønsker trafikk. I utgangspunktet nei i andre område.	Ikkje marknadsføre aktivitetar til sårbarer tider i sårbarer områder. Styre unna sårbarer områder på sårbarer tider.
Enkeltbedrift lokalisert i verneområde	Nei, krav om samordna søknad for reiselivsselskap/destinasjonselskap.	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Arrangement/konkurransar, promoterings-video	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Aktivitetsfirma tur-dokumentasjon for grupper	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Private turar, film for sosiale media - Facebook, YouTube	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Nyheitsformidling/riksmedia	Ja, men på vilkår	Må vera ein alvorleg situasjon av stor allmenn interesse. Styre unna sårbarer områder på sårbarer tider
Underholdningsprogram	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Spelefilm	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.

Reklame	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning. Reklame kan vanlegvis leggjast utanom verneområde, eller avgrensast til opptaksformer som ikkje utløyser behov for dispensasjon.
----------------	-----	--

2. Breheimen nasjonalparkstyre gjev sekretariatet løyve til å nytte drone, eller bestille bruk av drone, når det er naudsynt i forvalningsoppdrag med omsyn til verneverdiane og registrering.

Vedtaket er gjort med heimel i § 3 pkt. 7.3 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark.

[--- slutt på innstilling ---](#)

Dokument i saka

- Naturmangfaldlova
- Forskrift for Breheimen NP
- Forvaltningsplan verneområda i Breheimen
- Rundskriv om forvaltning av verneområde
- Delegeringsreglement for nasjonalparkstyret

Saksopplysningar

Bruk av drone er forbode i Breheimen nasjonalpark. Bruk av dronar er ikkje omtalt i verneforskriftene for naturreservata og landskapsvernombordet i Breheimen. Bruk av drone er såleis ikkje søknadspliktig i desse områda. Det er likevel ikkje tillate med aktivitetar som skader verneverdiane, som flyging med drone nær villrein eller hekkande fugl.

Stort sett alle verneområda i landet opplever auka tal på førespurnader om bruk av dronar. Førespurnadane omfattar spørsmål om kva reglar som gjeld, om ein må søke i landskapsvernombordet, nasjonalpark m.m. Førespurnadane om bruk av drone i Breheimen kjem hovudsakleg frå private personar i samband med søk etter beitedyr, men det har også vore kontakt med profesjonelle aktørar som vil lage film om aktivitetar i nasjonalparken.

Som nemnt er det fleire nasjonalparkstyre som opplever stor pågang på dronesaker og som har utvikla ein praksis på behandling av søknader dei siste åra. Særleg Jotunheimen har ein stor saksmengd på dette feltet. Tal på dronesøknader i Breheimen kan ikkje samanliknast med Jotunheimen. Det er likevel hensiktsmessig å dra nytte av forvaltningspraksisen i andre nasjonalparkar, og ta eit standpunkt på behandling av dronesøknader med ulike føremål, for å sørge for likebehandling og unngå å skape presedens.

Heimelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Føremålet med Breheimen nasjonalpark er å ta vare på eit stort, samanhengande og villmarksprega naturområde som inneheld særeigne, representative økosystem og landskap

utan tyngre inngrep. Vidare er føremålet med nasjonalparken m.a. å ta vare på eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfald, ta vare på leveområde til villreinstammen i Reinheimen-Breheimen villreinområde, vegetasjon og landskap, og å ta vare på kulturminne. Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleveling av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med lita grad av teknisk tilrettelegging.

Etter verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, er motorferdsel på land, på vann og i lufta under 300 m frå bakken forbode (verneforskriftene § 3 pkt. 6.1), med unntak gjeve i pkt. 6.2 og 6.3.

Bruk av dronar blir ikkje rekna som motorferdsel etter motorferdselslova med forskrifter, og i verneforskrifta blir det lagt til grunn same definisjon av motorferdsel som i motorferdselslova. Forbodet mot lågtflyging i verneområdet gjeld heller ikkje for bruk av dronar.

I forbindelse med bruk av dronar seier § 3 pkt. 7.3 i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark følgande:

- «*Unødig støy er forbode. Bruk av motordrivne modellfly o.l. er forbode. Dette er ikkje til hinder for bruk av motorisert isbor i samband med fiskekultivering».*

Forvaltningsplan

I forvaltningsplanen for Breheimen nasjonalpark står det m.a. dette om støy.:

Stillheit har sin eigenart og sin eigenverdi. Målet er å halda unødig støy i verneområda på eit så lågt nivå som mogleg.

Naturen skal få utvikle seg utan å bli påverka av ureining, og folk skal kunne oppleve naturen sine eigne lydar.

Det er også forbod mot unødvendig støy, t.d. motordur i verneområda for å sikre område der naturen sine eigne lydar og stillheit er ein viktig del av naturmiljøet og for folk sin natur- og opplevingsverdi.

Unødig støy er forbode. Det er m.a. forbod mot bruk av motordrivne modellfly og modellbåt i nasjonalparken og i landskapsvernområda. Dette forbodet omfattar også droner.

Om dronebruk knytt til beitenæring – generelt

I brev av 06.03.19 har Miljødirektoratet slik vurdering av dronar i samband med beitenæring:
«*For områder med forbud mot bruk av droner kan det både for tamreindrift, sauensæring, oppsynsvirksomhet mv vurderes å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. De vurderingene som skal gjøres av hjemmelsforhold, naturtilstand, sårbarhet og skjønnsmessige forhold fremgår generelt av Miljødirektoratets "Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter". I tillegg kommer naturligvis en vurdering av miljørettsprinsippene i tråd med Klima- og miljødepartementets sin veileder til naturmangfoldloven kap II.»*

Naturmangfaldlova

Alle løyver må vurderast etter de miljørettslege prinsippa i §§ 8-12 jf. § 7. I utgangspunktet er slik vurdering berre naudsynt om ein ønsker å gi dispensasjon.

Presedens

Presedens er ikkje aktuell som del av vurderingsgrunnlaget. Det er viktig at nasjonalparkstyret legg opp til ein praksis som ikkje gjev presedens som er skadeleg for verneverdiane.

Vurdering

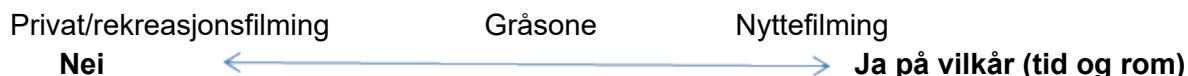
Droneflyging og motorferdsel er framandelement i norske verneområde og skal haldast på eit minimum. Slik flyging har ulik effekt på verneverdiane og mange dyr og fuglar kan reagere negativt på slik flyging. Bruk av drone vil ofte bli opplevd negativt av brukarar av verneområdet. Derfor bør droneflyging som ein grunnregel bli avgrensa kun til «nyttebruk».

Med bakgrunn i aukande førespurnader på bruk av drone i verneområda i Breheimen, legg nasjonalparkforvaltar fram eit forslag til matrise for behandling av dronesøknader.

Likelydande matrise er nyttig i både Dovrefjell nasjonalparkstyre, Reinheimen nasjonalparkstyre og Jotunheimen-Utladalen nasjonalparkstyre.

Slik § 3 pkt. 7.3 i verneforskrifta er utforma kan heller ikkje nasjonalparkforvaltninga nytte drone utan løyve, sjølv om det gjeld bruk i forvaltningsoppdrag. Drone (for film/foto frå lufta) vil i ein del tilfelle vere nyttig til dokumentasjon og registrering.

Akse

Matrise

Type søknad	Behandling	Vilkår ved ja / grunngjeving på avslag
Forsking, natur-dokumentasjon	Ja, men på vilkår	Styre unna sårbare område på sårbare årstider.
Overvakning for samfunnstryggleik	Ja, men på villkår	Styre unna sårbare område på sårbare tider om det ikkje er akutt.
Naturprogram, formidling av verneområda	Ja, men på vilkår	Styre unna sårbare område på sårbare årstider.
Landbruksføremål	Ja, men på vilkår	Styre unna sårbare område på sårbare årstider
Reiselivs-destinasjon, overordna marknadsføring	Ja, men på villkår i område der vi ønsker trafikk. I utgangspunktet nei i andre område.	Ikkje marknadsføre aktivitetar til sårbare tider i sårbare område. Styre unna sårbare område på sårbare tider.
Enkeltbedrift lokalisert i verneområde	Nei, krav om samordna søknad for reiselivsselskap/destinasjonselskap.	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Arrangement/konkurransar, promoterings-video	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Aktivitetsfirma tur-dokumentasjon for grupper	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.

Private turar , film for sosiale media - Facebook, YouTube	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Nyheitsformidling/ riksmedia	Ja, men på vilkår	Må vera ein alvorleg situasjon av stor allmenn interesse. Styre unna sårbare område på sårbare tider.
Underholdningsprogram	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Spelefilm	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning.
Reklame	Nei	Presedensverknad, jf. nml § 10 samla belastning. Reklame kan leggjast utanom verneområde, eller avgrensast til opptaksformer som ikkje utløyser behov for dispensasjon.

Arkivsaksnummer: 2022/10149-4

Saksbehandlar:

Trygve Snøtun

Dato: 18.11.2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	28/22	22.11.2022

Breheimen nasjonalpark - Glittervatnet - Oppføring av ny Glitterbu - Skjåk allmenning

Innstilling frå forvaltar

Breheimen nasjonalparkstyre vedtek å gje Skjåk allmenning avslag på oppføring av ny Glitterbu etter innsendte teikningar, jf. verneforskrift for Breheimen § 3, pkt. 1.3 h).

Styret har veklagt at utforminga av planlagt hytte/bu ikkje er tilpassa eksisterande bygningsmiljø, og slik er med på å endre landskapet, jf. Forvaltingsplan for verneområda i Breheimen kapittel 3.5. Det gjeld særskilt bruk av fleire vindauge og større takutstikk enn det som er vanleg byggeskikk. Eit løyve til endring av lokal byggetradisjon kan vidare gi uønska presedensverknad overfor andre aktørar i framtida.

[--- slutt på innstilling ---](#)

Dokument i saka

- Søknad om oppføring av ny Glitterbu II frå Skjåk allmenning datert 29.08.2022.
- Uttale frå Kultur – Bygg og landskap i Innlandet fylkeskommune datert 28.09.2022.
- Tidlegare søknad frå Skjåk almenning om riving og oppføring av ny hytte datert 07.07.2016.
- Tidlegare saksutgreiing i Breheimen nasjonalparkstyre, ST 23/17, møtedato 19.06.2017.
- Tidlegare vedtak i Breheimen nasjonalparkstyre, ST 30/17, møtedato 14.09.2017.

Saksopplysningar

Skjåk almenning søker om å få rive Glitterbu ved Glittervatnet og sette opp ny hytte i same området. Bakgrunnen for søknad er at dagens hytte er i relativt dårlig forfatning, utan isolasjon og er ikkje musetett. Omsøkt hytte er planlagt i nær same storleik, same tal sengeplassar og med same funksjon som tidlegare. Skjåk allmenning opnar for å flytte lokasjon for ny hytte med omsyn til villreinen. Då vil den nye hytta vere meir samlokalisert med andre bygningar i området som ligg nærmere Glittervatnet.

Skjåk almenning fekk i 2017 løyve til å rive og bygge oppatt ei moderne arkitektteikna hytte på same plassen som dagens Glitterbu står. Løyve til bygging gjekk ut i 2019. Søknad må såleis handsamast på nytt.

Figur 1: Glitterbue i dag.

Søknaden til Skjåk allmenning:

«Glitterbue er over 100 år gammal, og vart sett opp i samband med tamreindrift i området på tidleg 1900 tal. Den vart restaurert i år 2000 med ny kledning, men det vart ikkje isolert eller lagt nytt golv. Hytta er ikkje musetett, og med manglende isolasjon går det mykje ved – og hytta ber generelt preg av at ho er moden for utskifting, noko som har vore planlagt sidan 2010. Hytta er 26,5 m² stor, og det er 4 sengeplassar i felles oppholdsrom / soverom / kjøkkenkrok, samt eit vindfang med plass til ved og utstyr.

Området rundt Glittervatnet er lett tilgjengeleg for dei fleste, og hytta er brukt mest i forbindelse med fotturar, fiske, villreinjakt og småviltjakt. Hytta ligg tilgjengeleg til utleige for alle på www.inatur.no.

Talet på overnatting har ikkje endra seg mykje dei siste åra sidan førre søknad vart sendt inn. I 2020 var talet på overnattingar 41, og det var 47 overnattingar i 2021. Hytta har vore vinterstengt på den kaldaste årstida dei siste 5-6 år pga. det høge vedforbruket, og dei to siste åra har hytta også vore stengt for reinsjegerar pga. koronarestriksjonar. Den vart opna att for reinsjegerar i 2022.

Tidlegare søknad

Skjåk Almenning søkte i 2016 om å få rive den gamle, og bygge ny hytte på Glittervatnet. Hytta det vart søkt om å få bygge, og det vart gjeve løyve til av Breheimen Nasjonalparkstyre, var arkitektteikna av Bjørn Horten hjå RAM Arkitektur AS. Hytta hadde ei spesiell utforming med bruksareal (BRA) på 29,6 m², og bebygd areal (BYA) på 62,5 m².

Bakgrunn for ny søknad

Løyve til bygging gjaldt ut 2019, og er såleis gått ut. Med bakgrunn i mellom anna auka press på villreinen sine leveområde, og ei noko utsett plassering av hytta midt i eit viktig villreinområde – ynskte Skjåk Almenning likevel ikkje å gå vidare med den tidlegare skisserte hytta då ein forventar at eit slikt byggverk vil auke ferdelsen inn i området. Skjåk Almenning har fleire utleiehytter nær veg, og ei slik spesiell arkitektteikna hytte har vi funne ut at det kan vere betre å plassere i eit område som er mindre konfliktfylt i høve villreinen, og ein vil kunne ta fram att teikninga frå RAM arkitektur når våre andre veggære utleiehytter skal renoverast.

Skjåk Almenning søker nå på nytt om å få løyve til å rive den gamle Glitterbue, og bygge ei ny hytte med atskilleg mindre arkitektonisk uttrykk enn tidlegare omsøkt.

Ny hytte

Den nye hytta er teikna med eit bruksareal (BRA) på 25,6 m². Det er lagt vekt på det praktiske og naudsynte, samt at hytta skal byggast i element som enkelt kan transporterast – for minst mogleg arbeid på staden. Ein ynskjer likevel noko meir ljós inn i hytta, og utsikt for dei som skal vere der. Det blir derfor søkt om noko meir glas enn det som er frå før – men likevel atskilleg mindre enn det vart søkt om førre gong.

Ein ynskjer ei inndeling i hytta med eit lite soverom med plass til 2 enkle køyesenger (totalt 4 sengeplassar), ein gang – og eit felles oppholdsrom med stove og kjøkken (sjå vedlegg 9 for planteikning). I tillegg er det teikna inn ein hems for lagringsplass, over gang og soverom. Oppvarming blir med ein vedomn plassert omrent midt i hytta. Det blir ikkje lagt opp til solcellepanel verken til lading av ymse elektriske apparat eller til ljós.

Fasadar

Utvendig ynskjer vi fasadar med noko meir glas enn det som er i dag, særleg i oppholdsrommet. For å bryte opp glasflatene er det brukt sprosser, og ein har tenkt å bruke glas som reflekterer lite. Det er tenkt vanleg ståande kledning utvending, som vil bli beisa / måla.

Det er lagt ved to alternativ til fasadar på hytta. Alternativ 1 (vedlegg 4 og 5) har fleire glas enn alternativ 2 (vedlegg 6 og 7), men alternativ 1 har noko heva brystningshøgde enn alternativ 2. Vi ynskjer primært å få godkjent alternativ 1.

Vi ynskjer at taket blir dratt litt ut på den sida som inngangen er. Dette av praktiske omsyn, at ein kan få sett frå seg diverse utstyr under tak ute, noko som er eit sakn på alle hyttene våre. Av sikkerheitsmessige orsakar er propandunken tenkt å plasserast ute i ei låsbart skåp på utsida av veggen (ikke påteikna). Totalt utvendig bygd areal (BYA) er 29,9 m².

Plassering / tomt

Vi er opne for å diskutere plassering av hytta. Alternativa slik vi ser det er å bygge på same tomt, eller flytte hytta nærmare Glittervatnet og eksisterande bygningar langs vatnet. Det er om lag 400 meter ein veg for å hente vatn, og med tanke på fiske og bruken av naustet er det kanskje gunstig å flytte hytta nærmare Glittervatnet. Trekket til villreinen vil uansett gå i dette området, og blir kanskje ikkje så påverka om hytta blir ståande der ho er nå, eller flytt nokre meter nærmare vatnet - men ved å flytte ho nærmare vatnet, vil ein i det minste få samla alle bygningane ved Glittervatnet. Dette avheng av om ein finn ei bra tomt med tanke på både stabile grunnforhold, minst mogleg snø om vinteren – samt brukbar utsikt.

Det beste med dagens plassering er den flotte utsikta i alle retningar, samt at snøforholda om vinteren er gunstig med lett åtkomst inn i hytta – og det er ikkje sikkert at ein finn ei ny tomt som er betre enn den i dag.

16. august 2022 var det synfaring i lag med Nasjonalparkforvaltar, SNO og Skjåk kommune for å sjå på alternativ tomt, og det vart GPS registrert 4 ulike punkt der det var greie grunntilhøve (vedlegg 10).

Det er likevel ynskjeleg at desse punkta blir vurdert komande vinter for snømengde før ein gjer eit endeleg val av tomt.

Om det blir aktuelt å flytte hytta, håpar ein at vurderinga rundt eksakt plassering kan gjerast i lag med Nasjonalparkforvaltar.

Utedo

Dei sanitære tilhøva er tenkt å løysast med ein kombinert do og skåle med plass til ved. Utedoen treng ikkje vere større enn 2 m², men ein ynskjer at utedoen er plassert slik som i dag – altså noko vekk frå hytta. Utedoen som er der i dag er plassert om lag 30-40 meter frå hytta, retning nord.

Transport av byggematerial / hytte, søknad om løyve til motorferdsel

Vi søker også om å få transportert inn hytta i element med helikopter frå Botn. Det er vanskeleg å anslå kor mange turar som krevst, men vi er sjølv sagt interessert i at dette skal vere eit minimum både av omsyn til kostnad og miljø. I tillegg må vi søkje om løyve til å rive den gamle hytta, samt transportere ned att material og ting som vi ikkje kan nytte. Denne transporten søker vi om å få løyve til å transportere med snøskuter sjølve, vinteren etter den nye hytta står ferdig (mest sannsynleg vinter/ vår 2024).

Framdriftsplan

Vi håpar å bli ferdig med søknadsprosessen og avklart endelig plassering av ny hytte i løpet vinter/vår 2023. Vi har som mål å få opp ny hytte sommaren 2023, med byggestart så tidleg som råd i høve snøforholda på staden. Å få ei godkjenning på utforminga av hytta er det som hastar mest, for å få engasjert nokon til å bygge den vinteren 2022/2023 (i element), og hente inn anbod på dette.

Det er svært tenleg å ha ei hytte å bu i for dei som skal sette opp ny hytte, samt lagre reiskap / material og møblar, så vi ynskjer ikkje å rive den gamle, før den nye er ferdig.»

Sekretariatet i Breheimen nasjonalparkstyre ba om uttale frå kulturminneavdelinga i Innlandet fylkeskommune. Her er svaret:

«Seksjon for Kulturarv/Innlandet fylkeskommune mottok den 02.09.2022 forespørsel om bygeskikk i forbindelse med riving og gjenoppbygging av Glitterbue.

Viser til innsendte bilder og tegninger. Vi vil oppfordre til å tilnærme seg den opprinnelige Glitterbue i uttrykk. Av de tegningene som er lagt ved er Glitterbue alternativ 2 det som etter vår vurdering passer best inn. Det andre alternativet har for mange vinduer. Vi ønsker oss noe mindre takutstikk da dette ikke passer med de andre byggene i området. Bygningen bør fortsatt se ut som ei bu og ikke ei hytte. Plassering av bua har vi ingen kommentar til da det ikke påvirker kulturminnehensyn i denne saken. Vi råder ellers til å følge retningslinjene i kapittel 3.5 i forvalningsplanen for verneområdene i Breheimen.»

Heimelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Omsynet til verneverdiane i området er vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2. Verneføremålet for nasjonalparken:

§ 2. Føremål

Føremålet med Breheimen nasjonalpark er å ta vare på eit stort, samanhengande og

villmarksprega naturområde som inneholder særegne, representative økosystem og landskap som er uten tyngre inngrep.

Vidare er føremålet med nasjonalparken å:

- ta vare på eit høgfjellsøkosystem med eit eigenart og variert biologisk mangfald
- ta vare på leveområde til villreinstammen i Ottadalen villreinområde
- ta vare på vassdragsnaturen i området
- ta vare på ein variasjonsrikdom i geologi med særprega geologiske førekommstar, vegetasjon og landskap
- ta vare på grottene i området
- ta vare på kulturminne.

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleving av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Utgangspunktet er at nasjonalparken er beskytta mot inngrep av ein kvar art, m.a. oppføring av varige eller mellombelte bygningar (jf. verneforskrifta § 3 pkt. 1.1). I unntaka som følger av forskrifa pkt. 1.3 kan forvaltingsstyresmakta gi løyve til mellom anna:

h) riving av gamle bygningar, anlegg og innretningar og oppføring av nye med same storleik og for same bruk. Søknaden må difor vurderast opp mot dette punktet.

Forvaltningsplan

I retningslinene for forvalting i kapittel 3.5 står det mellom anna:

- Det skal gjerast ei streng vurdering av søknader om byggjeløyve, særleg i nasjonalparken. Stadfesta behov og verknad på verneverdiane skal eventuelt vektleggast.
- Nasjonalparkstyret kan setje vilkår for å sikre at tiltak som det vert gjeve løyve til vert utført med omsyn til verneverdiane.
- All bygning skal tilpassast landskapet, og skje i samsvar med lokal og tradisjonell byggeskikk og eksisterande bygningsmiljø. Til vanleg tilrår ein:
 - bruk av kanta ufalsa bord i varierande breidd, ikkje villmarkspanel
 - vindauge med sprosser
 - det skal brukast kledning og tak i materialar, og med fargar som går mest mogleg i eitt med terrenget, gjerne materialar som gjev ein mørk og matt fargeverknad der det høver. Torv, tre og stein/skifer er mest aktuelle materialar til takkledning. I enkelte tilfelle kan bølgjeblekk med nøytral farge som i liten grad reflekter i sola vere aktuelt, også gammal rusta bølgjeblekk.
- Eksisterande terreg og vegetasjon skal bevarast i størst mogleg grad. Utover dei andre retningslinene som er gjevne i kapitla nedanfor tilrår ein at retningsliner i arealdelen til kommuneplanen for den aktuelle kommunen vert følgd.
- Ved handsaming av søknader vert det vurdert om tiltaket medfører auka kapasitet for overnatting, auka ferdslle eller endra bruk av eksisterande bygning. Vidare skal det leggjast vekt på om det vert valt løysingar som gjev minst mogleg transport, og det kan stillast nærmere vilkår om transport og byggematerialar. Det skal stillast klare vilkår til rydding etter byggearbeid/riving, og det skal kontrollerast at desse vilkåra vert følgde.
- Ved søknader om byggeløyve må ein også ha løyve frå kommunen etter plan- og bygningslova. Forenkla prosedyre for byggeløyve etter plan- og bygningslova endrar ikkje kravet til søknad etter verneforskrifta. Alle søknader skal leggjast fram for kulturminnemyndighetene der det er relevant. Søknader som vedkjem

villreininteressene skal leggjast fram for villreinnemnda og villreinutvalet for Reinheimen og Breheimen villreinområde.

I retningsliniene for forvalting i kapittel 3.5.5 står det mellom anna:

- I særskilte høve, og i samråd med søkjar, kan endra plassering og/eller utforming av bygningen vurderast dersom omsynet til verneverdiane tilseier det. Hovudregelen er likevel at bygningen skal stå på den opphavlege staden.

Naturmangfaldlova

Omsynet til verneverdiane i området er vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. naturmangfaldlova §§ 1 (formål), 4 og 5 (forvaltningsmål for naturtype, økosystem og artar), samt § 7 (prinsipp for offentleg avgjerd, jf. §§ 8-12 kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, økosystem og samla belastning, kostnadane ved miljøsvekking skal lastast tiltakshavar, og miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetodar).

Presedens

Det vil i saker om byggjeløyver vere viktig å vurdere presedensverknad på tiltaket. I verneområda i Breheimen er det om lag 200 bygningar, og handsaming av eit enkelttiltak vil kunne påverka korleis liknande saker vil bli handsama i framtida.

Vurdering

Glitterbue ber preg av å vere over hundre år gammal, og ein ønskjer nå ei hytte som er meir praktisk med mindre vedforbruk, og som er isolert og musettet. Planlagt hytte har same storleik som dagens, og vil ha like mange sengeplassar og same bruksområde. Det er frå søkjar si side opna for å flytte ny Glitterbue nærmare Glittervatnet for å samlokalisere bygningar i området meir.

Riving av eksisterande Glitterbu:

Dagens Glitterbu er over 100 år gammal. Sist det vart gjort endringar på hytta var i år 2000, då ny ytterkledning vart sett opp. Hytta er 26,5 m² stor med sengeplass til 4 personar. Historikken rundt bruken av bua er godt dokumentert. Skjåk tamreinlag brukte hytta frå ho var ny. Sidan det vart sett fisk i Glittervatnet vart ho i tillegg brukt av fiskarar. Etter at tamreindrifta vart nedlagt på midten av 1960-talet har Skjåk almenning brukt bua. Brukargruppene er i dag, som frå starten, fiskarar og jegerar under villreinjakt og rypejakt om hausten. Enkelte friluftslivsfolk leiger hytta for rekreasjon, særleg barnefamiliar sidan det er overkommeleg å gå frå bilveg i Botn og inn til hytta. Allmenninga leiger nå bua ut til ålmenta likt med andre buer dei har i skog og fjell. Vi viser til bruksfrekvensen over i utleigedøgn i søknaden over.

I samband med førre søknad i 2016 hadde kulturminneavdelinga i Oppland fylkeskommune ei vurdering av kulturminneverdien på Glitterbue:

«Kulturarvenheten har vurdert saken og vurderer at det ikke vil være behov for ytterligere tillatelse og befaring av fylkeskommunen for tiltaket. Kulturarvenheten vurderer eksisterende hytte bærer preg av oppdatert materialbruk og fornyelse, og den antikvariske verneverdien anses for å være redusert. I denne saken er de landskapsmessige og bruksmessige verneverdiene vel så viktige, om enn ikke meir viktige. Det er viktig at en eventuelt ny hytte tilpasses terrenget på best mulig måte og gjennom materialbruk og uttrykk innpasser seg.»

I uttale frå Innlandet fylkeskommune i denne søknadsrunden er ikkje vektlagt at det er noko særskilt verneverdig bygg, anna enn at eit nytt bygg bør tilnærme seg opprinnelige bygg i uttrykk. Basert på tilbakemeldingar frå kulturminneforvaltinga ser ikkje nasjonalparkforvaltar at det er problematisk å rive eksisterande Glitterbue.

Flytting av Glitterbu:

I søknaden er Skjåk allmenning interessert i å diskutere plassering av ny hytte. Dette er det opning for i Forvaltingsplanen for verneområda i Breheimen, jf. kapittel 3.5.5. Hytta ligg i dag litt for seg sjølv kring 400 meter frå Glittervatnet. Heile området er mykje brukt av villrein, og det er noko usikkert om å flytte hytta nærmare dei andre bygningane har stor effekt. Likevel vil det normalt vere ein fordel å få samle buer i området på ein plass, då ein samlar menneskeleg aktivitet på eit mindre område (uttalelse frå Villreinennemnda). 16.august 2022 var det synfaring saman med nasjonalparkforvaltar, SNO, Skjåk kommune og Skjåk almenning for å sjå på alternativ tomt. 4 aktuelle område nærmare Glittervatnet vart funne (sjå vedlagt kart under). Skjåk allmenning ønskjer at dei aktuelle områda blir vurdert i vinter med tanke på snømengde før eit endeleg val. Om det er aktuelt å flytte bua, vil ein finne eksakt plassering saman med nasjonalparkforvaltar. Kulturminneforvaltinga har ikkje noko merknader på aktuelle nye plasseringar.

Glitterbue med alternative plasseringar

Markslag (AR5) 7 klasser

Figur 2: Alternative plasseringar av eventuelt ny bu.

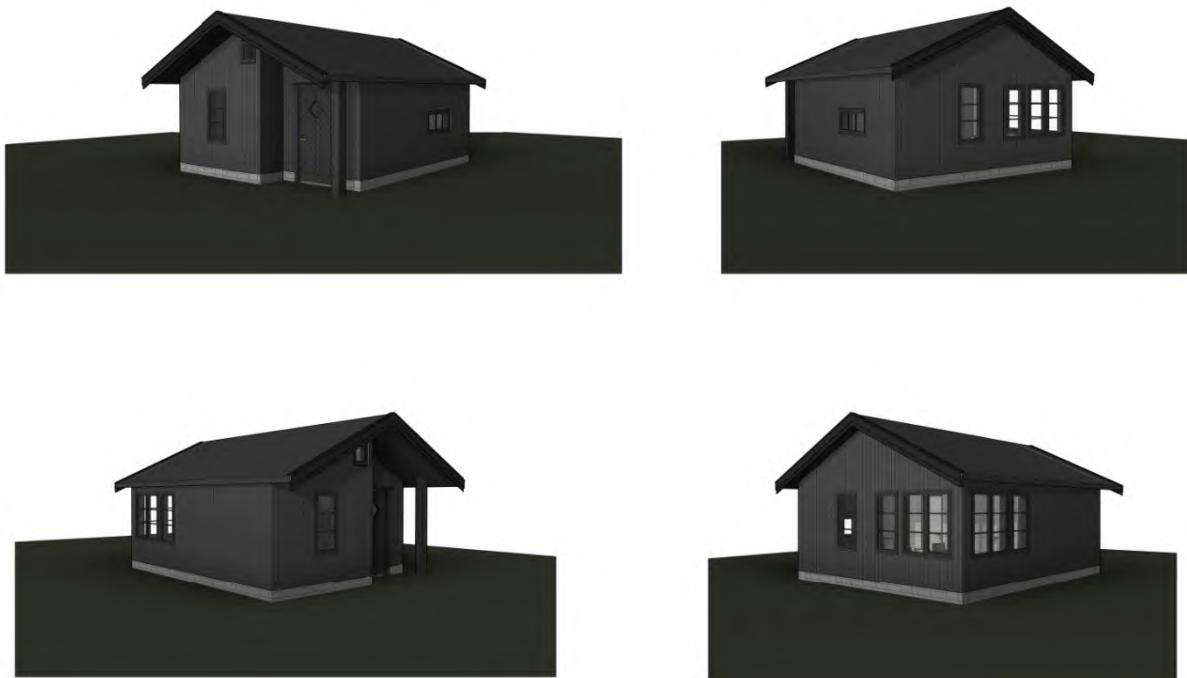
Nasjonalparkforvaltar støttar forslaget om å flytte Glitterbue nærmare dei andre bygningane i området dersom ny hytte skal byggast, altså nærmare Glittervatnet. Dette vil samle menneskeleg aktivitet og påverknad på landskapet til eit mindre område. Bygga som ligg lengst nordvest er naust, medan buer og hytter ligg lenger søraust. Nasjonalparkforvaltar

meiner difor at lokasjon 2, 3 og 4 vil vere dei best eigna tomtene med tanke på å samle aktivitetsområdet for brukarane.

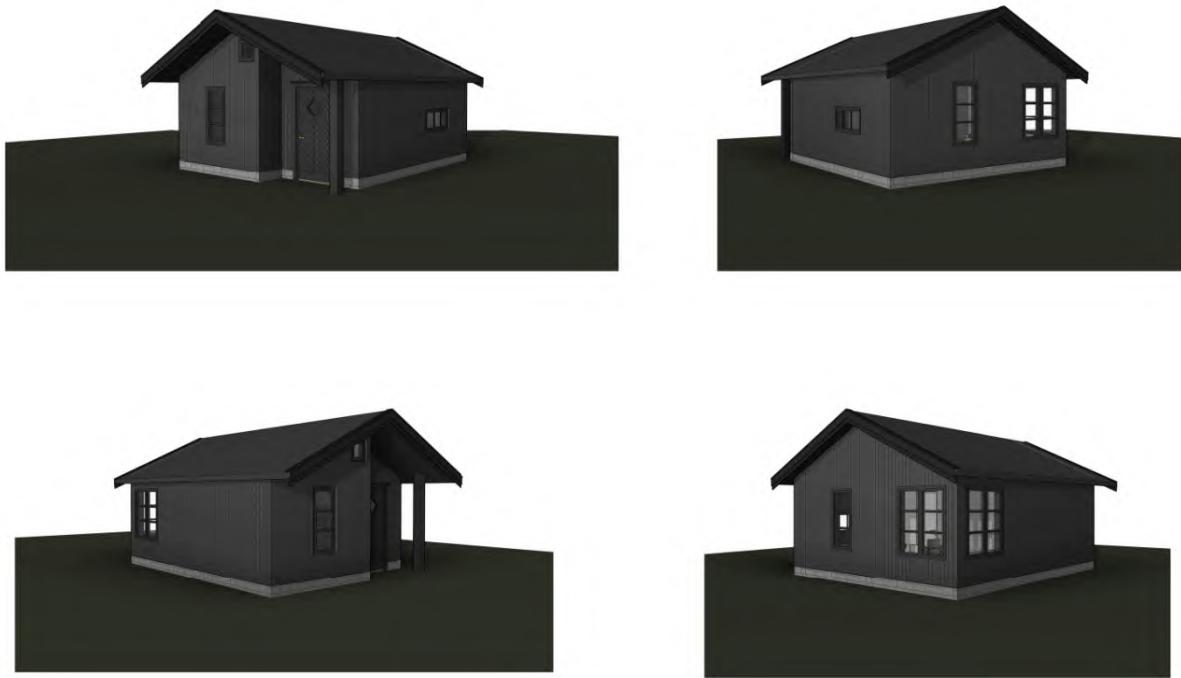
Utforming på ny Glitterbue:

Hytta/bua er planlagt i om lag same storlek som eksisterande, BRA 25,6 m² og BYA 29,9 m². Mønehøgde er 370 cm med takvinkel på 25 grader. Hytta skal ha eit lite soverom med 4 sengeplassar, ein gang og opphaltsrom med stove og kjøken. Hems er planlagt over gang og soverom. Oppvarming er planlagt med vedomn. Hytta er ønskja bygd i element for enkel transport og mindre arbeid på staden. I tillegg er det planlagt ein utedo/vedskåle på 2 m² 30-40 meter frå sjølve hytta, på same måte som i dag.

I uttalen frå Seksjon for kulturarv/Innlandet fylkeskommune blir ein oppfordra til å tilnærme seg den opphavelege Glitterbue i uttrykk, og at bygninga forsatt bør sjå ut som ei bu og ikkje ei hytte. Dei viser vidare til retningslinene i forvaltingsplanen for verneområda i Breheimen. Dei største forskjellane er kor stor vindusoverflate det skal vere og takutstikk. Alternativ 2 har færre glas enn alternativ 1, men bua/hytta vil likevel skilje seg frå resten av bygningane ved Glittervatnet. Eit lenger takutstikk vil også gjere at ein får ein «hyttefølelse».

Figur 3: Alternativ 1.

Figur 4: Alternativ 2.

I søknad er det ikkje sagt korleis grunnarbeid skal utførast, kva material som er planlagt brukt som grunnmur eller kor høg grunnmuren kjem til å vere. Dette vil naturleg nok bli påverka av terrenget, men det må ved eventuell bygging vere vilkår om korleis dette skal utførast for at ny bygning skal passe inn med eksisterande bygningsmiljø.

Skjåk allmenning ønskjer å få meir lys/meir glas særleg i opphaldsrommet, men vil bryte opp glasflatene med sprosser og nytte glas med lite refleksjon for å avbøte på dette. Vidare er det ønskje om å dra taket ekstra langt ut over inngangspartiet av praktiske årsaker.

Nasjonalparkforvaltar meiner det er opning i verneforskrifta til å erstatte dagens Glitterbue med nært tilsvarende bygg. Sidan storleik, sengeplassar og planlagt bruk ikkje er planlagt endra vil det kunne vere mogleg. Utfordringa er korleis utforminga av ny bu/hytte skal vere. Nasjonalparkforvaltar ser fordelar med meir vindauge og lengre takutstikk, men meinar dette vil vere i strid med lokal byggeskikk og eksisterande bygningsmiljø, jf. retningslinene i forvaltingsplan for Breheimen, kapittel 3.5. Vidare påpeikar fylkeskommunen at eit nytt bygg fortsatt på ha eit uttrykk som ei bu. Å opne for at eksisterande buer blir meir liknande hytter med større vindauger og anna utforming enn opphaveleg, vil kunne gje presedens for tilsvarende saker i andre bygg i verneområda. Nasjonalparkforvaltar meiner difor at utforming av planlagt Glitterbu ikkje bør godkjennast.

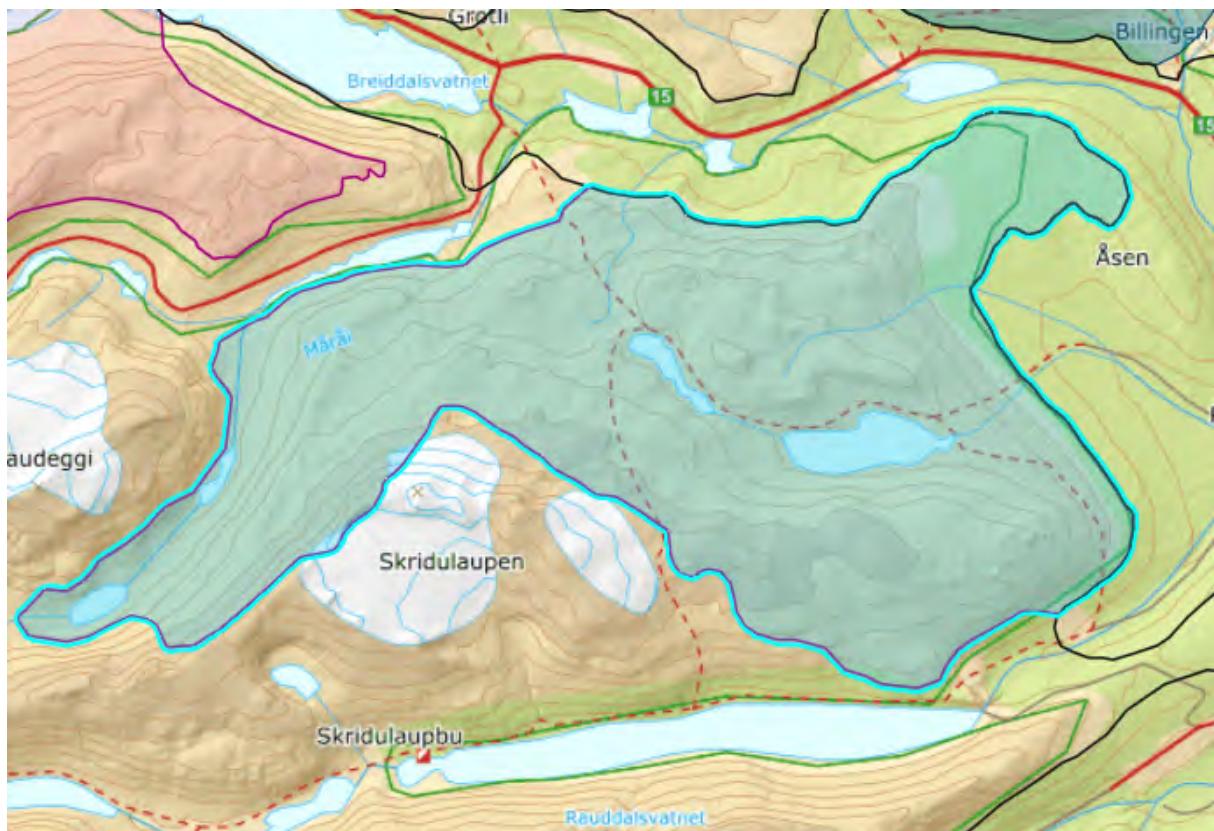
Villrein:

For villrein er det helst bruken av hytta og området som er problematisk, ikkje plassering og storleik, jf. uttale frå villreinnemnda. Meir utleige vil føre til meir uroing av villrein.

Villreinnemnda poengterer at overnattingskapasiteten ikkje blir auka og at ein kan unngå forstyrring gjennom å sette vilkår om stenging i sårbare periodar som kalving eller om vinterbeite er nedisa.

Det er usikkert om det har stor effekt på villrein å flytte Glitterbue nærmare vatnet, men generelt vil det vere positivt å samle menneskeleg aktivitet på eit mindre område, og villreinnemnda tilrår dette.

Størst effekt for minimere uroing av villrein er opningstidene til Glitterbue. Særskilt sårbar er villreinen på seinvinter og vår. Villreinnemnda føresler difor at bua blir stengt for kommersiell verksemd (gjeld ikkje forvaltingsoppgåver) i kalvingsperioden og månaden før kalving (1.april – 15.juni). I tillegg bør hytta kunne stengast på kort varsel vinterstid om det er villrein i området.

Figur 5: Kartet syner kalvings- og oppvekstområda kring Glittervatnet.

Presedens:

Riving og oppattbygging av ny Glitterbue vil ikkje ha noko negativ presedensverknad i seg sjølv. Når det gjeld å flytte Glitterbue til ei ny tomt er det ikkje problematisk for kulturminnevern. For verneforvaltinga og villreininteressene er det heller positivt at bygningar i verneområdet er mest mogleg samla, noko som også samlar menneskelig aktivitet. Difor vil ikkje flytting ha ein negativ presedens.

Utforminga på den planlagte bua/hytta kan derimot ha negativ presedensverknad, særskilt med større glasflater og takutstikk som ikkje er vanleg byggeskikk i området. Dette kan føre til fleire saker der ein ønskjer å endre uttrykket på bygg og dermed endre tradisjonell byggeskikk i verneområda i Breheimen.

Naturmangfoldlova §§ 8 til 12:

Tiltaket må vurderast etter dei miljørettslege prinsippa i naturmangfaldlova (§ 7). Kunnskapen om verneverdiane i området er gode og det har vore dialog med kulturminneforvaltinga i fylkeskommunen og villreinnemnda for Reinheimen- Breheimen villreindistrikt (jf. naturmangfaldlova § 8). Tiltaket vil isolert sett ha liten effekt på naturlandskapet. Riving og oppattbygging av nær like stort bygg med same sengekapasitet og same bruk vil ikkje endre naturmiljøet. Om det blir bygd oppatt nærmere Glittervatnet i til det gi meir samlokalisering av bygg, som er positivt for verneområdet. Ein auka bruk av området særleg på seinvinteren og våren (kalvingstida for villrein) vil kunne uroe villrein. Dette kan regulerast gjennom vilkårsetting om stenging i sårbare tider for villreinen. Planlagt hytte/bu har meir glasflater og større takutstikk enn eksisterande bygningsmiljø. Det kan vere fare for uønska presedens for endring av tradisjonell byggeskikk. Føre-var-prinsippet i naturmangfaldlova § 9 tilseier at ein skal ha ein streng praksis når det gjeld bygging i nasjonalparken. Sjølv om tiltaket isolert sett i liten grad vil påverke natur- og kulturlandskapet, må den einskilde søknaden likevel vurderast i ljós av prinsippet om samla belastning, jf. naturmangfaldlova § 10. Det vil seie at ein må vurdere om løyvet vil kunne skape presedens og såleis kunne bidra til ei gradvis svekking av området og utholing av verneforskrifta. Forvaltingsplanen seier det skal gjerast ei streng vurdering av søknader om byggjeløyve, særleg i nasjonalparken. Vidare står det at all bygging skal tilpassast landskapet, og skje i samsvar med lokal og tradisjonell byggeskikk og eksisterande bygningsmiljø. Nasjonalparkforvaltar meiner at auka bruk av glasruter og større takutstikk stirr mot lokal byggeskikk og at Skjåk allmenning bør endre utforminga av bygget til å likne meir på ei bu som den tidlegare var. Særskilt er det vurdert at eit løyve kan gi uønska presedens. Nytt bygg er planlagt som elementbygg som gir enkel transport av helikopter og lite arbeid på staden, jf. nml. § 12. § 11 om at «kostnadene ved miljøforringing skal bæres av tiltakshavar» er ikkje relevant for denne saka.

Konklusjon:

Etter ei samla vurdering meiner nasjonalparkforvaltar at planlagt utforming av ny Glitterbue ikkje vil følgje lokal byggetradisjon og slik kunne endre landskapet. Vidare vil det vere fare for uønska presedensverknad overfor andre aktørar i Breheimen i framtida. Dette legg forvaltar vekt på i forslag til innstilling. At eksisterande bu kan rivast og at det blir sett opp ny med same storleik, sengeplassar og til same bruk, kan ikkje nasjonalparkforvaltar sjå noko problem med. Heller ikkje at ei ny Glitterbue blir flytta nærmere eksisterande bygningsmasse ved Glittervatnet.

Utfordringa er at planlagt bygg er planlagt meir som ei hytte med større glasflater og lengre takutstikk enn det lokal byggetradisjon tilseier. Dette kan endre inntrykket av plassen og kan føre til at fleire vil sökje om same utforming, og at det på sikt endrar byggeskikken i verneområda.

På bakgrunn av dette innstiller forvaltar på avslag på søknad om oppføring av ny Glitterbue etter gjeldande teikningar.

Breheimen Nasjonalparkstyre
Postboks 987
2604 Lillehammer

Søknad om oppføring av ny Glitterbu II

Eksisterande Glitterbu sett frå aust, med Skridulaupen i bakgrunn.

Det blir vist til tidlegare søknad frå Skjåk Almenning, dagsett 07.07.2016 (vedlegg 1), samt tidlegare saksutgreiing i Breheimen Nasjonalparkstyret, ST 23/17, møtedato 19.06.2017 (vedlegg 2), og vedtak i ST 30/2017, møtedato 14.09.2017 (vedlegg 3).

Glitterbue, kort historikk og bruk

Glitterbue er over 100 år gammal, og vart sett opp i samband med tamreindrift i området på tidleg 1900 tal. Den vart restaurert i år 2000 med ny kledning, men det vart ikkje isolert eller lagt nytt golv. Hytta er ikkje musetett, og med manglende isolasjon går det mykje ved – og hytta ber generelt preg av at ho er moden for utskifting, noko som har vore planlagt sidan 2010. Hytta er 26,5 m² stor, og det er 4 sengeplassar i felles oppholdsrom / soverom / kjøkkenkrok, samt eit vindfang med plass til ved og utstyr.

Området rundt Glittervatnet er lett tilgjengeleg for dei fleste, og hytta er brukt mest i forbindelse med fotturar, fiske, villreinjakt og småviltjakt. Hytta ligg tilgjengeleg til utelege for alle på www.inatur.no.

Talet på overnatting har ikkje endra seg mykje dei siste åra sidan førre søknad vart sendt inn. I 2020 var talet på overnattingar 41, og det var 47 overnattingar i 2021. Hytta har vore vinterstengt på den kaldaste årstida dei siste 5-6 år pga. det høge vedforbruket, og dei to siste åra har hytta også vore stengt for reinsjegerar pga. koronarestriksjonar. Den vart opna att for reinsjegerar i 2022.

Tidlegare søknad

Skjåk Almenning søkte i 2016 om å få rive den gamle, og bygge ny hytte på Glittervatnet. Hytta det vart søkt om å få bygge, og det vart gjeve løyve til av Breheimen Nasjonalparkstyre, var arkitektteikna av Bjørn Horten hjå RAM Arkitektur AS. Hytta hadde ei spesiell utforming med bruksareal (BRA) på 29,6 m², og bebygd areal (BYA) på 62,5 m².

Bakgrunn for ny søknad

Løyve til bygging gjaldt ut 2019, og er såleis gått ut.

Med bakgrunn i mellom anna auka press på villreinen sine leveområde, og ei noko utsett plassering av hytta midt i eit viktig villreinområde – ynskte Skjåk Almenning likevel ikkje å gå vidare med den tidlegare skisserte hytta då ein forventar at eit slikt byggverk vil auke ferdselet inn i området. Skjåk Almenning har fleire utelegehütter nær veg, og ei slik spesiell arkitektteikna hytte har vi funne ut at det kan vere betre å plassere i eit område som er mindre konfliktfylt i høve villreinen, og ein vil kunne ta fram att teikninga frå RAM arkitektur når våre andre vegenære utelegehütter skal renoverast.

Skjåk Almenning søker nå på nytt om å få løyve til å rive den gamle Glitterbue, og bygge ei ny hytte med atskilleg mindre arkitektonisk uttrykk enn tidlegare omsøkt.

Ny hytte

Den nye hytta er teikna med eit bruksareal (BRA) på 25,6 m². Det er lagt vekt på det praktiske og naudsynte, samt at hytta skal byggast i element som enkelt kan transporteras – for minst mogleg arbeid på staden. Ein ynskjer likevel noko meir ljós inn i hytta, og utsikt for dei som skal vere der. Det blir derfor søkt om noko meir glas enn det som er frå før – men likevel atskilleg mindre enn det vart søkt om førre gong.

Ein ynskjer ei inndeling i hytta med eit lite soverom med plass til 2 enkle køyesenger (totalt 4 sengeplassar), ein gang – og eit felles oppholdsrom med stove og kjøkken (sjå vedlegg 9 for planteikning). I tillegg er det teikna inn ein hems for lagringsplass, over gang og soverom.

Oppvarming blir med ein vedomn plassert omrent midt i hytta. Det blir ikkje lagt opp til solcellepanel verken til lading av ymse elektriske apparat eller til ljós.

Fasadar

Utvendig ynskjer vi fasadar med noko meir glas enn det som er i dag, særleg i oppholdsrommet. For å bryte opp glasflatene er det brukt sprosser, og ein har tenkt å bruke glas som reflekterer lite. Det er tenkt vanleg ståande kledning utvending, som vil bli beisa / måla.

Det er lagt ved to alternativ til fasadar på hytta.

Alternativ 1 (vedlegg 4 og 5) har fleire glas enn alternativ 2 (vedlegg 6 og 7), men alternativ 1 har noko heva brystningshøgde enn alternativ 2. Vi ynskjer primært å få godkjent alternativ 1.

Vi ynskjer at taket blir dratt litt ut på den sida som inngangen er. Dette av praktiske omsyn, at ein kan få sett frå seg diverse utstyr under tak ute, noko som er eit sakn på alle hyttene våre.

Av sikkerheitsmessige orsakar er propandunken tenkt å plasserast ute i ei låsbart skåp på utsida av veggen (ikkje påteikna).

Totalt utvendig bygd areal (BYA) er 29,9 m².

Plassering / tomt

Vi er opne for å diskutere plassering av hytta.

Alternativa slik vi ser det er å bygge på same tomt, eller flytte hytta nærmare Glittervatnet og eksisterande bygningar langs vatnet.

Det er om lag 400 meter ein veg for å hente vatn, og med tanke på fiske og bruken av naustet er det kanskje gunstig å flytte hytta nærmare Glittervatnet. Trekket til villreinen vil uansett gå i dette området, og blir kanskje ikkje så påverka om hytta blir ståande der ho er nå, eller flytt nokre meter nærmare vatnet - men ved å flytte ho nærmare vatnet, vil ein i det minste få samla alle bygninga ved Glittervatnet. Dette avheng av om ein finn ei bra tomt med tanke på både stabile grunnforhold, minst mogleg snø om vinteren – samt brukbar utsikt.

Det beste med dagens plassering er den flotte utsikta i alle retningar, samt at snøforholda om vinteren er gunstig med lett åtkomst inn i hytta – og det er ikkje sikkert at ein finn ei ny tomt som er betre enn den i dag.

16. august 2022 var det synfaring i lag med Nasjonalparkforvaltar, SNO og Skjåk kommune for å sjå på alternativ tomt, og det vart GPS registrert 4 ulike punkt der det var greie grunntilhøve (vedlegg 10).

Det er likevel ynskjeleg at desse punkta blir vurdert komande vinter for snømengde før ein gjer eit endeleg val av tomt.

Om det blir aktuelt å flytte hytta, håpar ein at vurderinga rundt eksakt plassering kan gjerast i lag med Nasjonalparkforvaltar.

Utedo

Dei sanitære tilhøva er tenkt å løysast med ein kombinert do og skåle med plass til ved. Utedoen treng ikkje vere større enn 2 m², men ein ynskjer at utedoen er plassert slik som i dag – altså noko vekk frå hytta. Utedoen som er der i dag er plassert om lag 30-40 meter frå hytta, retning nord.

Transport av byggematerial / hytte, søknad om løyve til motorferdsel

Vi søker også om å få transportert inn hytta i element med helikopter frå Botn. Det er vanskeleg å anslå kor mange turar som krevst, men vi er sjølv sagt interessert i at dette skal vere eit minimum både av omsyn til kostnad og miljø. I tillegg må vi søke om løyve til å rive den gamle hytta, samt transportere ned att material og ting som vi ikkje kan nytte. Denne transporten søker vi om å få løyve til å transportere med snøskuter sjølve, vinteren etter den nye hytta står ferdig (mest sannsynleg vinter / vår 2024).

Framdriftsplan

Vi håper å bli ferdig med søknadsprosessen og avklart endeleg plassering av ny hytte i løpet vinter/vår 2023. Vi har som mål å få opp ny hytte sommaren 2023, med byggestart så tidleg som råd i høve snøforholda på staden. Å få ei godkjenning på utforminga av hytta er det som hastar mest, for å få engasjert nokon til å bygge den vinteren 2022/2023 (i element), og hente inn anbod på dette.

Det er svært tenleg å ha ei hytte å bu i for dei som skal sette opp ny hytte, samt lagre reiskap / material og møblar, så vi ynskjer ikkje å rive den gamle, før den nye er ferdig.

Dersom det er spørsmål til søknaden så ta kontakt.

Bismo, 29. august 2022

Med helsing

Birgit Bilstad
Skjåk Almenning

Vedlegg

1. Søknad om oppføring av Glitterbue frå Skjåk Almenning dagsett 7/7-2016
2. Saksutgreiing i Breheimen Nasjonalparkstyret, ST 23/17
3. Endeleg vedtak i Breheimen Nasjonalparkstyret, ST 30/17
4. Teikning NORDPLAN FASADAR 1:50 Alternativ 1
5. Teikning NORDPLAN GLITTERBUE 3D Alternativ 1
6. Teikning NORDPLAN FASADAR 1:50 Alternativ 2
7. Teikning NORDPLAN GLITTERBUE 3D Alternativ 2
8. Teikning NORDPLAN SNITT 1:50
9. Teikning NORDPLAN PLAN 1:50
10. Kart over området med aktuelle nye plasseringar

From: Bilstad, Birgit[birgit@skjak-almenning.no]
Sent: 29.08.2022 09:38:41
To: Grevrusten, Stein Magne[fmopsmg@statsforvalteren.no]
Subject: Søknad om oppføring av ny Glitterbu
Hei!
Vedlagt søknad om oppføring av ny Glitterbu med 10 vedlegg.

Ta kontakt med underteikna eller Jo Trygve Lyngved dersom det er spørsmål.

Beste helsing

Birgit Bilstad
Skjåk Almenning

Telefon: 61 21 39 00 / 976 05 329
E-post: birgit@skjak-almenning.no

[Heimeside](#) | [Facebook](#)

Industrivegen 10
2690 Skjåk

Nasjonalparkstyret i Breheimen
Fylkesmannen i Oppland
Postboks 987
2626 Lillehammer

Søknad om oppføring av ny Glitterbu

Eksisterande Glitterbu sett frå aust, med Skridulaupen og Glittervatnet i bakgrunn.

Det blir vist til tidlegare søknad dagsett 31.10.2014 fra Skjåk Almenning og dykker brev dagsett 11.12.2014 med arkivkode 2014/7271 - 432.3

Dagens bruk

Glitterbue er prega av tidens tann og står no for tur for omfattende restaurering. Bua vart sett opp i samband med tamreindrifta til Skjåk Tamreinlag. I boka til T. Hesthagen (Fiske og fiskekultivering i Skjåk, 2001) står det at dei fyrtre fiskarane på Glittervatnet budde i denne bua fire år etter fyrtre utsetjinga av fisk i 1916. Ein kan nokså sikkert seie at bua er eldre enn 100 år.

Før den vart restaurert i 2000 var dette berre ei enkel bordhytte der snøen dreiv inn gjennom opne sprikkar. I 2000 vart det ny utvendig bordkledning, men den vart ikkje isolert og det vart heller ikkje gjort noko med golvet. Dette gjer sitt til at forbruket av ved er høgt.
Hytta er meir eller mindre kvadratisk med eit areal på 26,5 m², 4 sengeplassar og ekstra madrassar. Det er kombinert oppholdsrom og soverom i hytta, i tillegg til eit vindfang med ved og utstyr.
Innvendig ber den preg av alder, og med små og få glas verkar den litt «tung».

Glitterbue ligg slik til at det er ein lett tur for dei aller fleste om sommaren. Frå Botn sæter er det 3 km og høgdeskilnaden er på litt over 400 høgdemeter, noko som gjer at bua og området rundt er godt tilgjengeleg for alle aldersgrupper. Om vinteren er det noko lengre sidan det ikkje er vinterbrøytt til Botn sæter. Hytta passar best til bruk vår, sommar og tidleg haust. Pga. manglande isolasjon er ikkje hytta eigna for bruk i vinterhalvåret.

Hytta blir brukt av fiskarar, turgårarar og jegerar i alle aldrar. Almenninga har naust ved Glittervatnet slik at dei som leiger hytta kan låne båt og fiskegarn om dei vil. Hytta ligg svært sentralt til for dei skal jakte rein og småvilt. Glitterbue er nok den mest populære hytta blant småviltjegerar. Den er også eit glimrande utgangspunkt for fjellturar i området, sommar som vinter. Alle hyttene til Skjåk Almenning er ope for allmenta, og kan leigast på www.inatur.no eller ved å kontakte Skjåk Almenning direkte. Dei ligg også ute på friluftsportalen www.ut.no.

Utleigedøgn for Glitterbue (i tillegg kjem overnattingar i reinsjakta da den står open for alle).

2012:	20 utleigedøgn
2013:	47 utleigedøgn
2014:	57 utleigedøgn
2015:	45 utleigedøgn

Glitterbue ligg i austre enden av Glittervatnet, om lag 3 km frå veg om sommaren. 8 km om vinteren.

Ein ser at utleigedøgna på utleigehyttene har auka dei siste åra, noko som tydar på at fleire vil bruke nasjonalparken. Det enkle friluftslivet appellerar til stadig fleire. Ein ser også ei heilt markert auking i talet på brukarar frå andre land.

Uttrykk/eksteriør

Glitterbue ligg fantastisk til med flott natur og spektakulær utsikt i alle retningar, særleg mot Skridulaupen i vest og Reinheimen i aust. I tillegg er det som nemnt enkel tilkomst, sentralt utgangspunkt for jakt og eiga naust med båt og garn.

Hytta er teikna med spennande og utfordrande arkitektur. Uttrykket er spesielt og ein har lagt vekt på å forsterke naturinntrykket med større glasflater. Dette skal vera ei bu som er både praktisk, kompakt, moderne og tilpassa landskapet. Samstundes skal den vera så spesiell at den vekkjer merksemnd.

Interiør og materialbruk.

Så langt det lar seg gjera skal hytta byggjast i naturlege og miljøvennlege materialar. Det vil seie lokale råvarer, og helst i tre. Interiør og løysing innvendig er ikkje endeleg bestemt. Romdelinga er likevel endeleg med to rom, ein «kald» gang der ved og anna utstyr kan lagrast og eitt oppholdsrom. Talet på sengeplassar skal i utgangspunktet ikkje utvidast, men det bør vere sengeplass til ein familie i hytta.

Utvendig skal det vera 100% malmfurru frå eigen skog, vidareforedla ved Skjåk Trelast AS. Om den skal behandlast eller ikkje er det ikkje teke stilling til enda. Glasa skal vera matte og ikkje-refleksjoner. Pipa og deler av veggen mot aust skal forblendast med naturstein. Konstruksjonsmessig kan den byggjast i element eller massivtre.

Bruksarealet er sett til 29,6 m² (BRA), medan bebygd areal er 62,5 m² (BYA). Gangen er på 6,6 m², medan oppholdsrommer er på 22,2 m².

Dersom det er spørsmål omkring søknaden så ta kontakt.

Bismo, 7. juli 2016
Med helsing

Jo Trygve Lyngved
Almenningsstyrar

Vedlegg
1. Teikning 1:100 frå RAM Arkitektur v/ Bjørn Horten

Arkivsaksnr: 2016/4787-8

Sakshandsamar: Bjørn Dalen

Dato: 30.05.2017

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	23/17	19.06.2017

Sak - 2. gongs handsaming - Breheimen nasjonalpark - Riving av gamle Glitterbu og bygging av ny bu - Skjåk Almenning.

Saksprotokoll i Breheimen nasjonalparkstyre - 19.06.2017

Vedtak

Saka vart utsett på nytt. Styret ynskjer ei breiare utgreiing av saka i møtet i oktober 2017. Samrøystes.

Ny innstilling frå forvaltar:

Breheimen nasjonalparkstyre vedtek og gje Skjåk Almenning, 2690 SKJÅK, løyve til og rive den gamle Glitterbua, og byggje ny bu på same stad på Haraldvangsflya i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve på visse vilkår:

Vedtaket er fatta med heimel i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, § 3 pkt. 1,3 bokstav h og § 4, jf. naturmangfaldlova § 48.

Vilkår

- Grunnflata på ny bu skal ikkje overstige 62,5 m² (BYA).
- Bruksarealet skal ikkje overstige 29,6 m² (BRA).
- Mønehøgda frå sole til toppen av mønet må ikkje overstige 3,70 meter.
- Takvinkel skal vere 15 grader.
- Det skal monterast refleksfrie vindauge.
- Det skal brukast kledning og tak i materialar og med fargar som harmonerer med terrenget rundt.
- All material som blir til overs, byggavfall, og utstyr/restar frå det gamle bygget skal frakast ut av verneområdet etter ferdigstilling av nytt bygg. Dette gjeld ikkje materialrestar av reint treverk som kan brukast til ved.
- Bygget skal ferdigstillast innan år 2019.
- Det kan vera inntil 4 faste sengeplassar i hytta.
- Glitterbua skal vera stengt i perioden 1.februar – 15. juni kvart år, for å unngå forstyrring av villreinen i den mest sårbare perioden i året.
- SNO v/ Øyvind Angard, tlf.91 73 33 65, skal kontrollere bygget etter at det er ferdig.

Vi gjer merksam på at søker må ha løyve frå grunneigar og kommunen når det gjeld byggjeløyve, og nasjonalparkstyret og kommunen om ekstra løyve til å frakte inn

bygningsmateriell og bygningsavfall ut av området.

Bakgrunn

Grunnen til at saka vart utsett var at nasjonalparkstyret ville ha eit meir konkret og forutsigbart opplegg med omsyn til villreinen i området.

Vilkåret i innstilling frå forvaltar under 1. gongs handsaming var:

- *Bua skal stengast i perioder på ettermåltidet og våren når reinen held til i området. Det blir ikkje sett noko spesielt tidsrom sidan dette kan variere. Det må vera god dialog med villreinovervakninga (SNO lokalt/sekretær i villreinutvalet) om dette.*

Nye saksopplysningar

Etter styremøte kalla naturforvaltaren inn til møte sekretærane Knut Granum i Reinheimen-Breheimen villreinutval og Tor Taraldsrud i Reinheimen-Breheimen villreinnemnd, samt Birgit Bilstad frå Skjåk Almenning. Møtet var halde på Skjåk almenning 30.mai. Under møtet diskuterte ein fleire alternativ. Ein vurderte og på ny det alternativet som var fremja under fyrste gongs handsaming av saka, med ei vurdering av stenging når det er villrein i området. Ein kom fram til at det var enklast for forvaltninga å halde seg til stenging av bua i ei fast årleg periode.

Vurdering

Bakgrunnen for vurderinga var:

- problematisk å ha vurdering av stenging i kvart enkelt tilfelle som regel, også for utleiga sin del.
- ei periode for stenging må omfatte tida på året når villreinen er mest sårbar for forstyrring.
- i sumarhalvåret brukar villreinen heile området og lar seg ikke så lett forstyrre.

Konklusjon: Hytta skal vera stengt i perioden 1.februar – 15.juni kvart år.

Nytt forslag til innstilling er:

- *Glitterbua skal vera stengt i perioden 1.februar – 15. juni kvart år, for å unngå forstyrring av villreinen i den mest sårbare perioden i året.*

Nasjonalparkforvaltaren meiner at det nye vilkåret er meir presist enn i det fyrste framleggjet. Det vil fange opp den mest sårbare perioden for villreinen. Endring i vilkår vil ikkje endre forholdet til bruk av §4 jf. §48 i naturmangfaldlova. Nasjonalparkforvaltaren meiner at ut ifrå ei samla vurdering vil ikkje tiltaket verken stri mot føremålet med vernevedtaket eller vil påverke verneverdiane nemnande. Det vil heller ikkje endre forholdet til dei miljørettslege prinsippa som er vurdert. Kunnskapsgrunnlaget er godt og ein veit kva som er sårbart og må takast omsyn til i forhold til villreinen. Det er ingen endring som gjer at ein bør ta i bruk føre-var-prinsippet. Konklusjonen er at tiltaket kan gjennomførast.

Tidlegare sak 15/2017 – Handsama 05.05.2017

Saksprotokoll i Breheimen nasjonalparkstyre - 05.05.2017

Vedtak

Saka vart utsett til neste møte i juni 2017.

Birgit Bilstad melde seg ugild under handsaming av saka.

Forvaltar si innstilling:

Breheimen nasjonalparkstyre vedtek og gje Skjåk Almenning, 2690 SKJÅK, løyve til og rive den gamle Glitterbua, og byggje ny bu på same stad på Haraldvangsflya i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve på visse vilkår:
Vedtaket er fatta med heimel i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, § 3 pkt. 1,3 bokstav h og § 4, jf. naturmangfaldlova § 48.

Vilkår

- Grunnflata på ny bu skal ikkje overstige 62,5 m² (BYA).
- Bruksarealet skal ikkje overstige 29,6 m² (BRA)
- Mønehøgda frå sole til toppen av mønet må ikkje overstige 3,70 meter.
- Takvinkel skal vere 15 grader.
- Det skal monterast refleksfrie vindauge.
- Det skal brukast kledning og tak i materialar og med fargar som harmonerer med terrenget rundt.
- All material som blir til overs, byggavfall, og utstyr/restar frå det gamle bygget skal frakast ut av verneområdet etter ferdigstilling av nytt bygg. Dette gjeld ikkje materialrestar av reint treverk som kan brukast til ved.

Bygget skal ferdigstillast innan år 2019.

- Det kan vera inntil 4 faste sengeplassar i hytta.
- Bua skal stengast i perioder på ettermiddagen og våren når reinen held til i området. Det blir ikkje sett noko spesielt tidsrom sidan dette kan variere. Det må vera god dialog med villreinovervakninga (SNO lokalt/sekretær i villreinutvalet) om dette.
- SNO v/ Øyvind Angard, tlf.91 73 33 65, skal kontrollere bygget etter at det er ferdig.

Vi gjer merksam på at søker må ha løyve frå grunneigar og kommunen når det gjeld byggjeløyve, og nasjonalparkstyret og kommunen om ekstra løyve til å frakte inn bygningsmateriell og bygningsavfall ut av området.

Dokument i saka:

- Søknad dagsett 7.juli 2016, frå Skjåk Almenning.
- Brev dagsett 26.09.2016, til Gudbrandsdalsmusea v/Håvard Syse med forespørsel om kulturminnefagleg vurdering av Glitterbua.
- Brev dagsett 27.09.2016, frå Gudbrandsdalsmusea v/Håvard Syse med vurdering av gamle Glitterbua.
- Brev dagsett 22.11.2016, frå Oppland fylkes kommune v/kulturminneavdelinga med vurdering av Glitterbua.
- E-post dagsett 23.12.2016, frå Reinheimen – Breheimen villreinnemnd vurdering av riving/bygging av Glitterbue.

Søknaden vert vurdert i samsvar med:

- Verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, dagsett 7.august 2009.
- Naturmangfaldlova, dagsett 19, juni 2009 nr.100.
- Forvaltningsplan for Breheimen nasjonalpark og tilgrensande verneområde.

Søknaden

Skjåk Almenning søker om å få rive den gamle Glitterbua og bygge ny bu på same stad.

Glitterbue er prega av tidens tann og står no for tur for omfattande restaurering. Bua vart sett opp i samband med tamreindrifta til Skjåk Tamreinlag. I boka til T. Hesthagen (Fiske og

fiskekultivering i Skjåk, 2001) står det at dei fyrste fiskarane på Glittervatnet budde i denne bua fire år etter fyrste utsetjinga av fisk i 1916. Ein kan nokså sikkert seie at bua er eldre enn 100 år.

Før den vart restaurert i 2000 var dette berre ei enkel bordhytte der snøen dreiv inn gjennom opne sprikkar. I 2000 vart det ny utvendig bordkledning, men den vart ikkje isolert og det vart heller ikkje gjort noko med golvet. Dette gjer sitt til at forbruket av ved er høgt.

Hytta er meir eller mindre kvadratisk med eit areal på 26,5 m², 4 sengeplassar og ekstra madrassar. Det er kombinert oppholdsrom og soverom i hytta, i tillegg til eit vindfang med ved og utstyr. Innvendig ber den preg av alder, og med små og få glas verkar den litt «tung».

Glitterbue ligg slik til at det er ein lett tur for dei aller fleste om sommaren. Frå Botn sæter er det 3 km og høgdeskilnaden er på litt over 400 høgdemeter, noko som gjer at bua og området rundt er godt tilgjengeleg for alle aldersgrupper. Om vinteren er det noko lengre sidan det ikkje er vinterbrøytt til Botn sæter. Hytta passar best til bruk vår, sommar og tidleg haust. Pga. manglande isolasjon er ikkje hytta eigna for bruk i vinterhalvåret.

Hytta blir brukt av fiskarar, turgårar og jegerar i alle aldrar. Almenninga har naust ved Glittervatnet slik at dei som leiger hytta kan låne båt og fiskegarn om dei vil. Hytta ligg svært sentralt til for dei skal jakte rein og småvilt. Glitterbue er nok den mest populære hytta blant småviltjegerar. Den er også eit glimrande utgangspunkt for fjellturar i området, sommar som vinter. Alle hyttene til Skjåk Almenning er ope for allmenta, og kan leigast på www.inatur.no eller ved å kontakte Skjåk Almenning direkte. Dei ligg også ute på friluftsportalen www.ut.no.

Utleigedøgn for Glitterbue (i tillegg kjem overnattingar i reinsjakta da den står open for alle):

2012: 20 utleigedøgn
2013: 47 utleigedøgn
2014: 57 utleigedøgn
2015: 45 utleigedøgn

Ein ser at utleigedøgna på utleigehyttene har auka dei siste åra, noko som tyder på at fleire vil bruke nasjonalparken. Det enkle friluftslivet appellerer til stadig fleire. Ein ser også ein markert auke i talet på brukarar frå andre land.

Verneforskrift, verneformål og forvaltingsplan

Omsynet til verneverdiane i området er vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2 og naturmangfaldlova §§ 1 (formål), 4 og 5 (forvaltningsmål for naturtyper, økosystem og artar), samt § 7 (prinsipp for offentleg avgjerd, jf. §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, økosystem og samla belastning, kostnadane ved miljøsvekking skal lastast tiltakshavar, og miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetodar). Etter verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, er oppføring av varige eller mellombelse bygningar forbode (verneforskrifta § 3 pkt. 1.1) med unntak gjeve i § 3 pkt. 1.3 h.

Føremålet med vernet i nasjonalparken er å ta vare på eit stort, samanhangande og villmarksprega naturområde som inneheld særeigne, representative økosystem og landskap som er utan tyngre inngrep. Vidare er føremålet med nasjonalparken bl.a. å:

- ta vare på et høgfjellsøkosystem med eigenarta og variert biologisk mangfald
- ta vare på leveområde til villreinstamma i Reinheimen-Breheimen villreinområde
- ta vare på en variasjonsrikdomen i geologi med særprega geologiske førekommstar, vegetasjon og landskap
- ta vare på kulturminne

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleving av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Når det gjeld bygd areal(BYA) så avvik det frå det som er norma i forvaltningsplanen.

Dette må derfor vurderast etter verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, § 4.

I verneforskrift for Breheimen nasjonalpark heiter det mellom anna:

Forvaltningsmyndet kan gje løyve til m.a: - -«riving av gamle bygningar, anlegg og innretningar og oppføring av nye med same storleik og for same bruk.» (§ 3 pkt. 1,3 bokstav h i verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark).

Forvaltningsplan: I forvaltningsplanen heiter det mellom anna når det gjeld hytter og bygging:

Forvaltningsmål

Verneområda i Breheimen skal forvaltast slik at eksisterande bygningar kan nyttast som i dag. Bruken av bygningane skal ikkje føre til auka behov for motorferdsle, og auka bruk av hyttene skal ikkje medføre ferdsle i område som er til skade for villrein og andre trua og sårbare artar.

3.5.5 Riving av bygningar og gjenoppføring etter brann eller naturskade osv.

Retningsliner for forvaltning og bruk

Gjenoppføring av bygningar

Etter søknad kan det gjevast løyve til gjenoppføring av bygningar som er øydelagde etter brann eller naturskade. Ny bygning skal i utgangspunktet vere lik den gamle med omsyn til areal og storleik. Nasjonalparkstyret kan stille vilkår om utforming, plassering, funksjon osv.

Så lenge det gjeld gjenoppføring av identisk bygning på same stad (tomt) vil vanleg praksis vere å gje løyve til slike tiltak. Ved handsaming av slike søknader skal det t.d. gjerast ei vurdering kva funksjon bygningen har på staden eller i miljøet.

I særskilte høve, og i samråd med søker, kan endra plassering og/eller utforming av bygningen vurderast dersom omsynet til verneverdiane tilseier det. Hovudregelen er likevel at bygningen skal stå på den opphavlege staden. Sjå også kommentarar til byggeskikk innleiingsvis i kap. 3.5 under «retningsliner for forvaltning og bruk» og kap. 3.5.2 om «Ombygging, mindre utviding av, og tilbygg til bygningar» ovanfor.

Riving av gamle bygningar, anlegg og innretningar

Etter søknad kan nasjonalparkstyret gi løyve til riving av gamle bygningar, anlegg og innretningar og oppføring av nye med same storleik og for same bruk i nasjonalparken og i landskapsvernområda. I tillegg til hytter/stølshus/seterhus kan dette gjelde høyløer, buer og uthus osv. Forholdet gjeld t.d. når bygningen er gammal og ikkje har nokon funksjon lenger, og/eller når forfallet er kome så langt at han ikkje let seg restaurere, eller at han verkar skjemmande i landskapet. Dersom bygningen/konstruksjonen kan vere ein fare for tryggleiken, og berande konstruksjonar eller taket er øydelagt vil det i slike tilfelle kunne gjevast løyve til riving. Nasjonalparkstyret skal hente inn fagleg råd frå kulturminnemyndigheita ved handsaming av søknad.-- .(Nasjonalparkforvaltaren si understrekning)

Glitterbue ligg i austre enden av Glittervatnet, om lag 3 km fra veg om sommaren. 8 km om vinteren.

Planlagt ny hytte

Eksteriør/Uttrykk i landskapet: Glitterbue ligg fantastisk til med flott urøyvd natur og spektakulær utsikt i alle retningar, særleg mot Skridulaupen i vest og Reinheimen i aust. I tillegg er det som nemnt enkel tilkomst og sentralt utgangspunkt for jakt og fiske, med tilgang til naust med båt og garn.

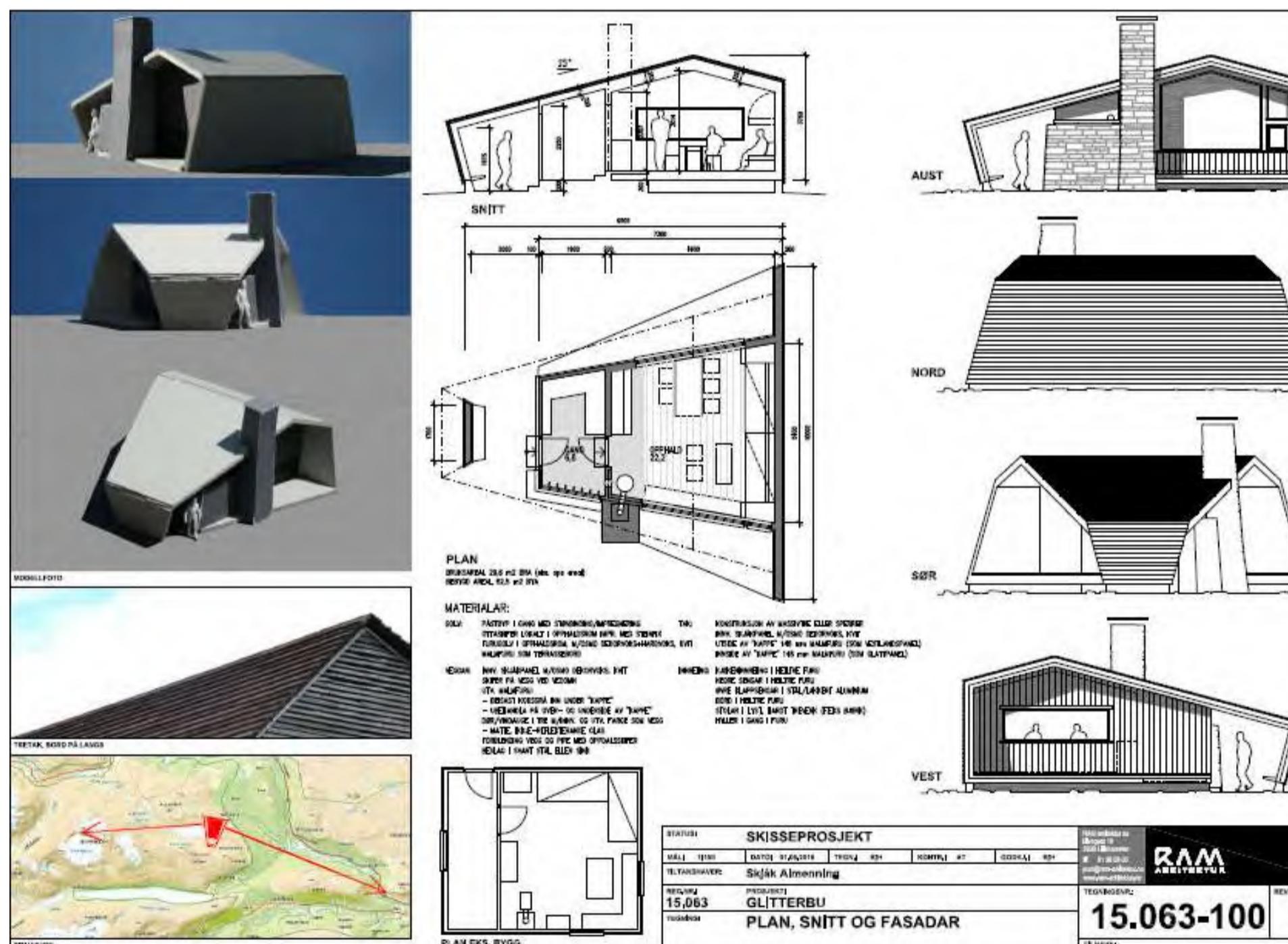
Den nye hytta er teikna med spanande og utfordrande arkitektur. Uttrykket er spesielt og ein har lagt vekt på å forsterke naturinntrykket sett frå inne i bua med større refleksfrie glasflater. Dette skal vera ei bu som er både praktisk, kompakt, moderne og tilpassa landskapet. Samstundes skal ho vera så spesiell at den vekkjer merksemd.

Interiør, materialbruk og storlek: Så langt det lar seg gjera skal hytta byggjast i naturlege og miljøvennlege materialar. Det vil seie lokale råvarer, og helst i tre. Interiør og løysing innvendig er ikkje endeleg bestemt. Rom inndelinga er likevel endeleg med to rom, ein «kald» gang der ved og anna utstyr kan lagrast og eitt oppholdsrom. Talet på sengeplassar skal ikkje utvidast, men det bør vere sengeplass til ein familie i hytta.

Utvendig skal det vera 100% malmfurru frå eigen skog, vidareforedla ved Skjåk Trelast AS. Om den skal behandlast eller ikkje er det ikkje teke stilling til enda. Glasa skal vera matte og ikkje-refleksante. Pipa og delar av veggen mot aust skal forblendast med naturstein.

Konstruksjonsmessig kan den byggjast i element eller massivt tre.

Bruksarealet er sett til 29,6 m² (BRA), medan be bygd areal er 62,5 m² (BYA).

Vurdering

I 2014 søkte Skjåk Almenning Breheimen utviklingsfond om midlar for prosjektering av ny Glitterbu. Det vart i søknaden presisert at med den flotte naturen og fantastiske utsikta, inn i to nasjonalparkar ynskte allmenninga å projektere den nye bua med spanande og utfordrande

arkitektur. Breheimen nasjonalparkstyre løyvde kr. 100 000 av Breheimen utviklingsfond til planlegging av ny bu. Finansieringsplan for bua den gongen var på kr. 1 200 000.

Den gamle bua: Den gamle hytta har vore «lappa på» mange gonger og er merka av «tidens tann». Ho er plassert høgt og fritt i landskapet like innanfor grensa til Breheimen nasjonalpark.

Bilde teke frå riksveg 15 gjennom Billingsdalen, aust for Polsfoss mot Haraldvangsflye. Glitterbue er under pila i horisonten. Nasjonalparkgrensa går i overgangen mellom snaufjell og lauvskog.

Eksisterande Glitterbue mot vest hausten 2016. Skridulaupen 1962 moh.i bakgrunnen.

Glitterbue mot aust hausten 2016. Billingsdalen med Pollvatnet og Øyberget i bakgrunnen.

Dokumentasjon av den gamle bygningen vart sendt distriktskonservator Håvard Syse ved Gudbrandsdalsmusea for bygningshistorisk vurdering. Uttalen hans, dagsett 27.09.2016, i saka var:

Etter det eg ser av oversendt materiale er det ikkje noko stort tap for byggeskikk-arkivet. Den ber preg av oppdatert materialbruk/ fornya. Hovudforma er vel det som festar seg som kanskje kan knyttast til tradisjonell form. BxL, takvinkel og type sval.

Vurdering av verneverdi? Viktig, middels eller liten

-Antikvarisk: liten

-Landskapsmessig: viktig, korleis passar denne inn i landskapet vs ny?

-Bruk: Viktig, men dette endrar seg vel ikkje med ny...

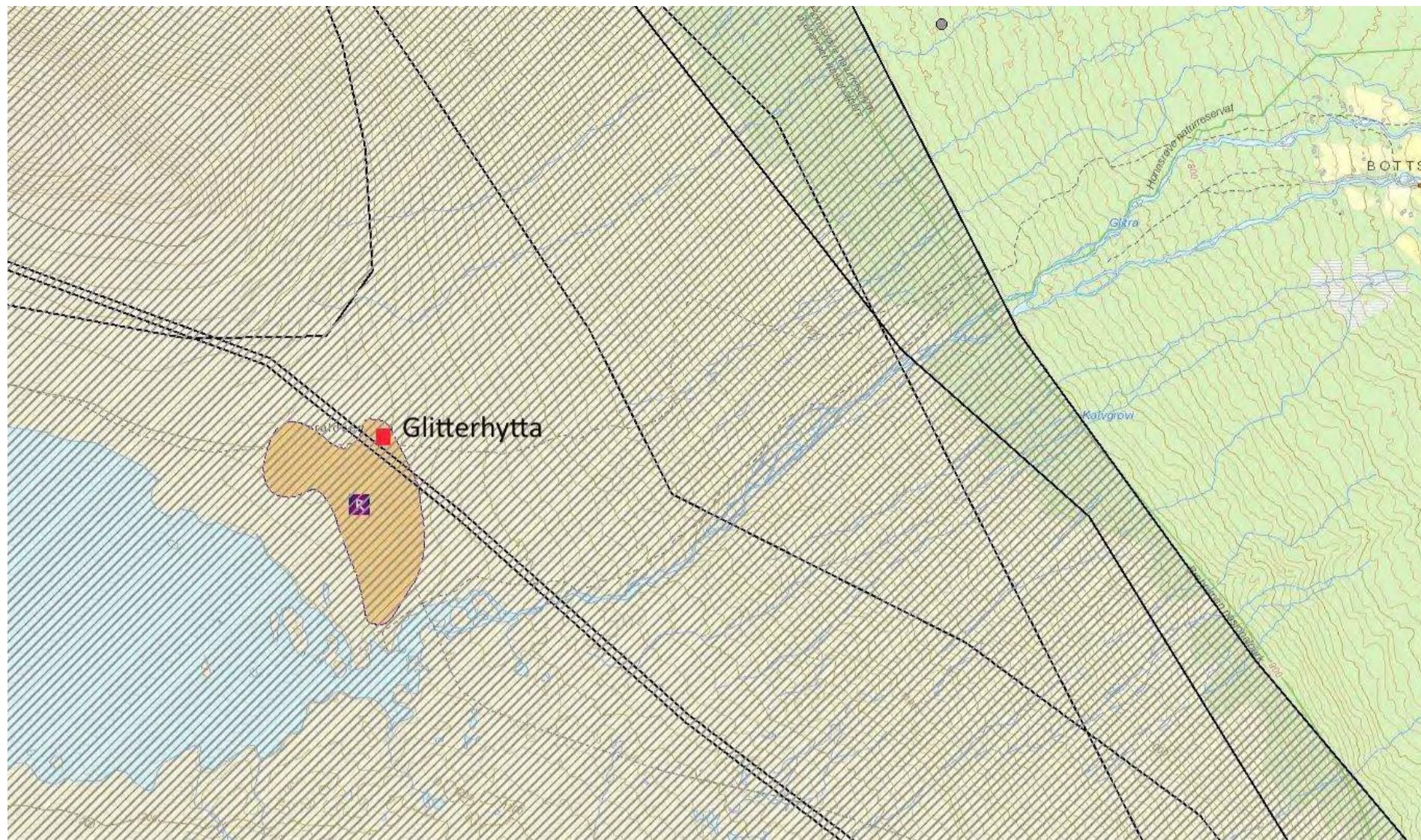
-Historisk: middels/ viktig?

Oppland fylkeskommune v/kulturminneavdelinga uttala seg i brev dagsett

Kulturarvenheten har vurdert saken og vurderer at det ikke vil være behov for ytterligere tillatelse og Befaring av fylkeskommunen for tiltaket. Kulturarvenheten vurderer eksisterende hytte bærer preg av Oppdatert materialbruk og fornyelse, og den antikvariske verneverdien anses for å være redusert. I Denne saken er de landskapsmessige og bruksmessige verneverdiene vel så viktige, om enn ikke mer viktige. Det er viktig at en eventuelt ny hytte tilpasses terrenget på best mulig måte og gjennom materialbruk og uttrykk innpasser seg. En merker seg forskjellen mellom bruksareal og bebygd areal og forstår at dette skyldes arkitektonisk formspråk og tilpasning av inngangsparti og uteplasser i tilknytning til bygningen. Det fremgår ikke av oversendt materiale hvordan sanitærfunksjoner er tenkt løst, og det forutsettes da at eksisterende løsning videreføres.

Bua nærmar seg 100 år i alder. Historikken rundt bruken av bua er godt dokumentert. Skjåk Tamreinlag brukte hytta frå ho var ny. Sidan det vart sett fisk i Glittervatnet vart ho i tillegg brukt av fiskarar. Etter at tamreindrifta vart nedlagt på midten av 1960-talet har Skjåk Almenning brukt bua. Brukargruppene er i dag, som frå starten fiskarar, og i tillegg jegerar under villreinjakta om hausten og rupjegerar. Enkelte friluftslivsfolk leiger hytta for rekreasjon, serleg barnefamiliar sidan det er overkommeleg å gå frå bilveg i Botn og inn til hytta. Allmenninga leiger nå bua ut til almenta likt med andre buer dei har i skog og fjell. Vi viser til bruksfrekvensen over i utleigedøgn i søknaden over.

Bygging av ny hytte: Lokaliteten ligg i randsona til villreinområdet. Det er reinstamma i Reinheimen-Breheimen villreinområde – sørveststamma, som brukar området. Under vintersteljinga med helikopter vart det 21.01.2016 funne 215 dyr i delområdet. Dette er litt under det ein rekna med. Vinterstamma har halde seg på ca. 250 dyr siste åra.

Utsnitt av kart fra Naturbase, Miljødirektoratet. Svarte strekar er villreintrekket, Brunt område er kulturminneområde. Raud firkant Glitterbu.

I naturbasen er det teikna fleire strekar som definerer villreintrekket i austenden av Glittervatnet som går nord – sør. Dette er eit trekk, ikkje fem forskjellige som vist på kartet. Trekket er sporadisk i sumarhalvår, men om vinteren brukar villreinen området til vinterbeite. Ein bør derfor unngå bruk av hytta til utleige i vinterhalvåret fram til påske(slutten av mars månad)når reinen brukar området. Det har vore slik praksis fram til no.

Reinheimen-Breheimen villreinnemnd uttala seg i brev dagsett 23.12.2016:

Glitterbu ligg i randsona til leveområdet for sørveststamma i Reinheimen-Breheimen villreinområde. Under teljinga med helikopter vinteren 2016 vart det funne 215 dyr i delområdet. Dette er litt mindre enn forventa (mål om ca 250 dyr). Denne delstamma er eksponert for relativt mykje menneskeleg aktivitet, særleg blir området sør for Grotli brukt mykje som turområde i periodar av året. Denne delstamma har dei siste åra hatt lågare produktivitet enn dei andre delstammene i vårt område, i 2016 vart det berre delt ut 15 fellingsløyver. For å bremse denne negative utviklinga, er det ekstra viktig å legge til rette for minst mogleg forstyrring vinterstid og i kalvingsperioden.

naturbasen er det teikna fleire strekar som definerer villreintrekket i austenden av Glittervatnet som går nord – sør. Dette er eit trekk, ikkje fem forskjellige som vist på kartet. Trekket er sporadisk i sumarhalvåret, men om vinteren brukar villreinen området til vinterbeite. Ein bør derfor unngå bruk av hytta til utleige i vinterhalvåret fram til påske

(slutten av mars månad). Det har også vore slik praksis fram til no. Dersom arealbruken endrar seg slik at kalvingsområde kjem i nærleiken av bua, bør den i tillegg til vinteren også vere stengd på våren fram til 15. juni. I byggeperioden vil det bli naudsynt med noko transport av byggematerialar. Dette bør ein organisere slik at ein unngår å skremme villrein. Transporten bør da bli gjort med helikopter på sumar/haust.

Bruksarealet på ny bu ex.ope areal er sett til 29,6 m²(BRA), medan bygd areal er 62,5 m² (BYA). Opphaldsrommet er på 22,2m². Det er i tillegg eit overbygg over inngangen, med tak som mot sør går ned mot bakken. Den gamle hytta er på 26,5 m² med 4 sengeplassar. Dvs. at bruksarealet er ca. 3 m² større på ny bu. Det som skil den nye bua frå den gamle i areal er at den nye har ein utradisjonell stil med ein «kappe» over bygningen med forholdsvis langt utstikk. Dette går over heile bua og byrjar med ca. 2 meters høgd frå sørveggen og går opp til

mønet med høgd 3,76 meter før det går ned att til raftet på nordveggen som er ca.2,70 meter. Taket har vifteform som utvidar seg mot nord.

Innvendig er det 2 køysenger, med 4 sengeplassar, som i den gamle bua.

Når det gjeld materialbruken er det gjennomgåande planlagt bruk lokale naturlege materialar. Fyrst og fremst furu med mest mogleg kjerneved (mølme). Dette går att over heile bua. Inventaret er tenkt utført i bjørk. Elles forblending av mur med naturstein. Her er det foreslege Oppdalsskifer, men Allmenningen ser på om det kan nyttast lokal stein (frå utanfor verneområdet) til dette.

Byggjeverksemda vil føre til ein del motorferdsle i området under byggeperioden, spesielt med helikopter.

Dette må skje i barmarksesongen så villreinen blir minst mogleg uroa. Det må søkast nasjonalparkstyret spesielt om dette.

Den gamle bygningen er prega av alder og mange ombyggingar. Den er ikkje vurdert som verneverdig av kulturminnevernmyndet. Nasjonalparkforvaltaren kan heller ikkje sjå at det er andre forhold som tilseier ar bygningen bør bli ståande. Den bør derfor kunne demonterast og fraktast ut av verneområdet.

Den nye bygningen er planlagt på same stad(tomt) og har same funksjon som den gamle, men har eit markert større bygd areal. Tiltaket må derfor vurderast etter den generelle dispensasjonsparagrafen i verneforskrifta, § 4, jf. naturmangfaldlova § 48.

Etter den generelle dispensasjonsparagrafen i verneforskrifta, § 4 kan forvaltingsmyndet gjere unntak frå eit vernevedtak dersom det ikkje stirr mot føremålet med vernevedtaket og ikkje kan påverke verneverdiane nemnande. Både vilkåra må vera oppfylt for at det skal kunne gjevast dispensasjon. Dersom vilkåra er oppfylt, følgjer det av § 4, jf. Naturmangfaldlova § 48 at det «kan» gjerast unntak. Ingen har krav på dispensasjon, det er opp til forvaltningsmyndigheita sit skjøn om ein skal gje dispensasjon. Det følgjer av forarbeida til naturmangfaldlova § 48 at terskelen for å gje dispensasjon er høg. Regelen kan ikkje brukast til å utvide rama som er trekt opp i vernevedtaket, den er i utgangspunktet ein sikkerheitsventil som skal fange opp uventa eller spesielle/særskilde tilfelle som ikkje vart vurdert på vernetidspunktet.

Kva som kan kome i stri med verneføremålet, må ein sjå i samanheng med omfanget av tiltaket, arten og plasseringa vurdert opp mot verneføremålet. At dispensasjonsmoglegheita er snever går fram av vilkåra ved at det berre blir gjeve dispensasjon dersom tiltaket ikkje kan «påverke verneverdiane nemnande». Det vil si at dispensasjon berre blir gjeve i dei tilfelle tiltaket vil ha ubetydeleg eller avgrensa verknad for verneverdiane.

I dette tilfelle gjeld saka riving av eksisterande bu og oppføring av ny bu på same stad. Alternativ plassering er vurdert. Ved flytting av bua lenger opp i terrenget mot nord vil ho bli sterkare eksponert i fleire retningar mot aust, sør og vest. Ved flytting lenger ned i terrenget vil den miste mykje av sin funksjon ved at naustet og vatnet blir lengre unna. Plasseringa har også ein kulturhistorisk verdi i forhold til tidlegare funksjon som «reinsbrakke». Den nye bua vil få endra eksteriør. Det er lagt vekt på at linene i utforminga skal gjere at bua går mest mogleg i eitt med terrenget rundt. Den nye bua er litt større enn den gamle i totalt bygd areal, men bruksarealet er forholdsvis likt (+ ca. 3 m²). Med gjevne vilkår i saka meiner ein at hytta ikkje vil ha nemnande verknad på verneverdiane, og ikkje vil gå utover verneformålet.

Det at vilkåra er oppfylt, gjev ikkje søkjaren krav om dispensasjon. Ein må gjera ei konkret vurdering av om ein skal gje dispensasjon, der fordelar og ulemper ved dispensasjonen blir vekta mot kvarandre. I ei konkret skjønsvurdering skal ein m.a. sjå på omfanget, miljøverknaden og kor viktig tiltaket det er søkt om er. Dette gjeld kva som positivt talar for tiltaket og om det vil stri mot verneverdiane om tilsvarande dispensasjonssøknader blir gjeve i framtida (presedens).

Det som talar for å gje dispensasjon er først og fremst at den nye bua er erstatning for den gamle bua som blir reven. Ny bu vil stå på same tomt og ha same funksjon, utan kapasitetsauke i overnatting. Nasjonalparkforvaltaren vil presisere at det er ein klar føresetnad for nybygget at den gamle bua blir reven.

Når det gjeld auka byggareal på den nye bua så er det ikkje vanleg praksis å gje løyve til så stor auke i arealet på buer som denne. Det som talar for det i dette tilfelle er at Skjåk Almenning som den største grunneigaren i Breheimen også samtidig er ein stor aktør når det gjeld utleige av buer. 4 av allmenningar sine buer ligg i nasjonalparken og 3 ligg like inntil grensa. Dei kan samanliknast med Den norsk turistforening Oslo og Omegn (DNT) sine hytter i området. Både desse aktørane er i ei særstilling når det gjeld installasjonar i verneområdet. Bygningane til både aktørane er eit viktige tilbod til friluftslivet, for å få folk ut i naturen. DNT har allereie bygd fleire hytter i ein ny og spanande stil rundt i landet. Dette er fyrste bua i Breheimen nasjonalpark der ein prøver noko nytt når det gjeld arkitektur. Føremålet er å gjere bygningen meir innbydande og auke opplevinga av landskapet frå bua.

Det som talar mot bygging av ei ny bu er om bruksfrekvensen aukar. Meir utleige vil kunne føre til forstyrring av villreinen. Ein meiner å kunne unngå dette ved å setja vilkår om at eksisterande praksis med stenging av hytta i sårbare tidsrom blir vidareført. Dessutan at det ikkje blir kapasitetsauke på sengeplassar.

Etter naturmangfaldlova (nml.) § 7 skal prinsippa i lova etter §§ 8 til 12 leggjast til grunn som retningslinjer ved utøving av offentleg mynde som vedkjem naturmangfaldet og det skal gå fram av slutninga korleis desse prinsippa er vurdert og vektlagt i saka:

Når det gjeld (nml. § 8) kunnskapsgrunnlaget så er det godt og oppdatert. Det er to forhold ein må ha spesielt fokus på i saka. Det eine er villreinen sin arealbruk i området. Her er NINA rapport 643 – Villrein i Ottadalen – Kunnskapsstaus og leveområde - 2011, lagt til grunn. Dessutan årlege rapportar frå Reinheimen-Breheimen villreinutval, sist Årsrapport for 2015. Elles er naturbasen brukt (jf. kart i saka). For kulturminne er også naturbasen bruk, samt uttaler frå kulturminnemyndet og lokalhistoriske rapportar. Den samla belastninga på økosystemet (nml. §10) i området består av allmenningsbua, to private buer og tre naust. Dette er gamle installasjonar som delvis er restaurerte. Ingen av installasjonane har påverka økosystemet nemnande. Glitterbua ligg heilt i kanten av nasjonalparken med verneområdegrensa like nedanfor. Det går stig forbi hytta og sørover til Framrustsetra, men det mest sårbarer område vestover, på nordsida av Glittervatnet har i dag ikkje merka stigar. Vurderinga av den eksisterande bygningen er at den kan demonterast på grunn av fleire ombyggingar som har svekka verneverdien av den.

Ut ifrå ei samla vurdering meiner ein difor at bua kan erstattast med ein ny bygning. Det er ein føresetnad at talet på faste overnattingsplassar ikkje aukar og fortsatt er på 4 stk. Likeins at det blir teke omsyn til fortsatt avgrensa bruk i vinterhalvåret. Blir desse vilkåra oppfylt er konklusjonen at føre-var-prinsippet ikkje er aktuelt i denne saka. Det er ikkje rekna med fordyrande kostnader ved svekking av miljø i dette tilfelle (nml. §11). I byggeperioden vil det vera aktuelt å bruke helikopter(evt. snøskuter) til å frakte materialar inn og ut frå byggeplassen. Utover det vil det bli frakta ved, gass og søppel som til den gamle bua (nml. §12).

Den gamle bua har lege der i ca. 100 år og i perioden med villrein frå ca. 1965 er det ikkje avdekt negative verknader på landskapet. Sidan overnattingskapasitet ikkje blir endra og same tomt blir brukt vil ikkje økosysyemet bli nemnande endra.

Nasjonalparkforvaltaren meiner at ut ifrå ei samla vurdering vil ikkje tiltaket verken stri mot føremålet med vernevedtaket eller vil påverke verneverdiane nemnande. Det er heller ikkje fare for stor presedensverknad i forhold til andre saker når det gjeld utforminga/bygd areal på den nye utleigehytta for almenta, sidan det er berre to aktørar som driv slik utleige i stor stil i verneområdet. Vilkåra etter § 4, jf. nml. § 48 er derfor oppfylt.

Dei miljørettslege prinsippa er vurdert og konklusjonen er at tiltaket kan gjennomførast på gjevne vilkår.

Breheimen
nasjonalparkstyre

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Skjåk utmarkssenter (v/Skjåk
Almenning), 2690 Skjåk og
Luster kommune,
Kommunehuset, 6868 Gaupne

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 977 37 221
fmopost@fylkesmannen.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/breheimen>

Skjåk Almenning

2690 SKJÅK

Saksbehandler Bjørn Dalen

Vår ref. 2016/4787-14 432.3

Dykker ref.

Dato 03.10.2017

Sak - 3. gongs handsaming - Breheimen nasjonalpark - Riving av gamle Glitterbu og bygging av ny bu - Skjåk Almenning.

Vi viser til søknad dagsett 07.07.2016.

Breheimen nasjonalparkstyre hadde møte 14.09.2016. I møte vart søknaden handsama. Vedlagt dette brevet ligg sak nummer 30/2017 frå Breheimen nasjonalparkstyre. Vi viser til vedlagde utskrift frå saksprotokoll.

Saksprotokoll i Breheimen nasjonalparkstyre - 14.09.2017

Birgit Bilstad melde seg ugild ved handsaming av saka.

Det vart gjort framlegg om å stryke dei to setningane.. «I tillegg skal den bli stengt på kort varsel om vinteren når det er villrein i området. Dette gjeld stenging iht. kommersiell verksemd, ikkje forvaltningsoppgåver.»

Vidare vart det gjort framlegg om å korte ned perioden før evaluering av ordninga med stenging av Glitterbu frå 5 til 3 år.

Vedtak

Breheimen nasjonalparkstyre vedtek og gje Skjåk Almenning, 2690 SKJÅK, løyve til og rive den gamle Glitterbua, og byggje ny bu på same stad på Haraldvangsflya i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve på visse vilkår:

Vedtaket er fatta med heimel i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, § 3 pkt. 1,3 bokstav h og § 4, jf. naturmangfaldlova § 48.

Vilkår

- Grunnflata på ny bu skal ikkje overstige 62,5 m² (BYA).
- Bruksarealet skal ikkje overstige 29,6 m² (BRA).
- Mønehøgda frå sole til toppen av mønet må ikkje overstige 3,70 meter.
- Takvinkel skal vera 15 grader.
- Det skal monterast refleksfrie vindauge.
- Det skal brukast kledning og tak i materialar og med fargar som harmonerer med terrenget rundt.

Nasjonalpark

Breheimen

Naturreservat

Høyrokampen

Landskapsvernområde

Strynefjellet, Mysubytta, Høydalen, Mørkridsdalen, Vigdalen

-
- All material som blir til overs, byggavfall, og utstyr/restar frå det gamle bygget skal frakast ut av verneområdet etter ferdigstilling av nytt bygg. Dette gjeld ikkje materialrestar av reint treverk som kan brukast til ved.
 - Bygget skal ferdigstilla innan år 2019.
 - Det kan vera inntil 4 faste sengeplassar i hytta.
 - Glitterbu må vere stengt i perioden 1. april til 15. juni.
Ordninga med stenging av Glitterbu skal evaluerast etter 3. år frå tidspunktet når utelege av den nye hytta startar.

SNO v/ Øyvind Angard, tlf. 91 73 33 65, skal kontrollere bygget etter at det er ferdig.

Vi gjer merksam på at søker må ha løyve frå grunneigar og kommunen når det gjeld byggjeløyve, og nasjonalparkstyret og kommunen for ekstra løyve til å frakte inn bygningsmateriell og bygningsavfall ut av området.

Klage

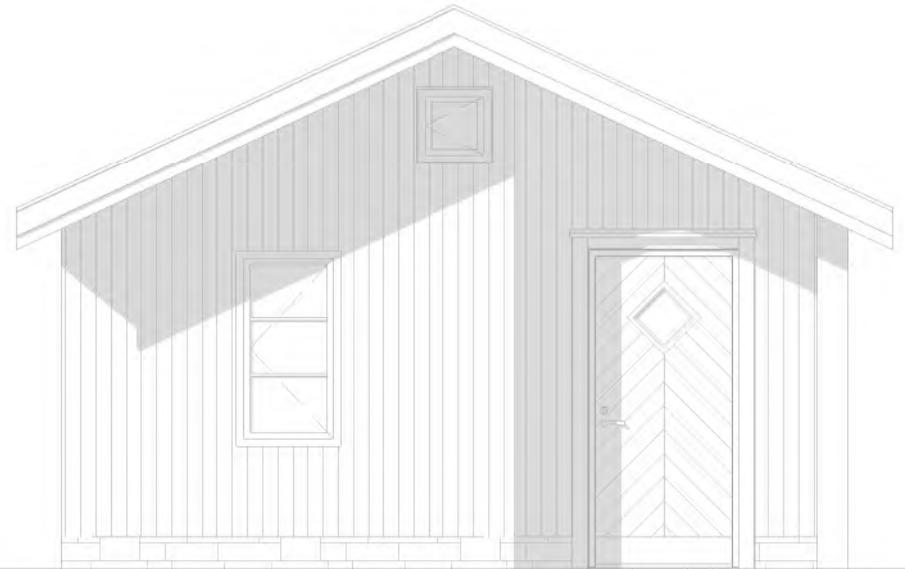
Nasjonalparkstyret sitt vedtak er eit enkeltvedtak etter kap. V i Lov om behandling i forvaltingssaker (forvaltningslova) dagsett 17. desember 1967. I medhald av kap. VI i forvaltningslova er det klagerett på Nasjonalparkstyret sitt vedtak, jf. fvl. § 28 første leddet. Ei eventuell klage skal stilast til Miljødirektoratet. Klaga skal sendast til Breheimen nasjonalparkstyret for v/Fylkesmannen i Oppland, Postboks 987, 2626 Lillehammer, innan tre (3) veker etter at dette brevet er motteke, jf. fvl. § 29 første leddet.

Med helsing
Marit Aakre Tennø
Leiar i Breheimen nasjonalparkstyre

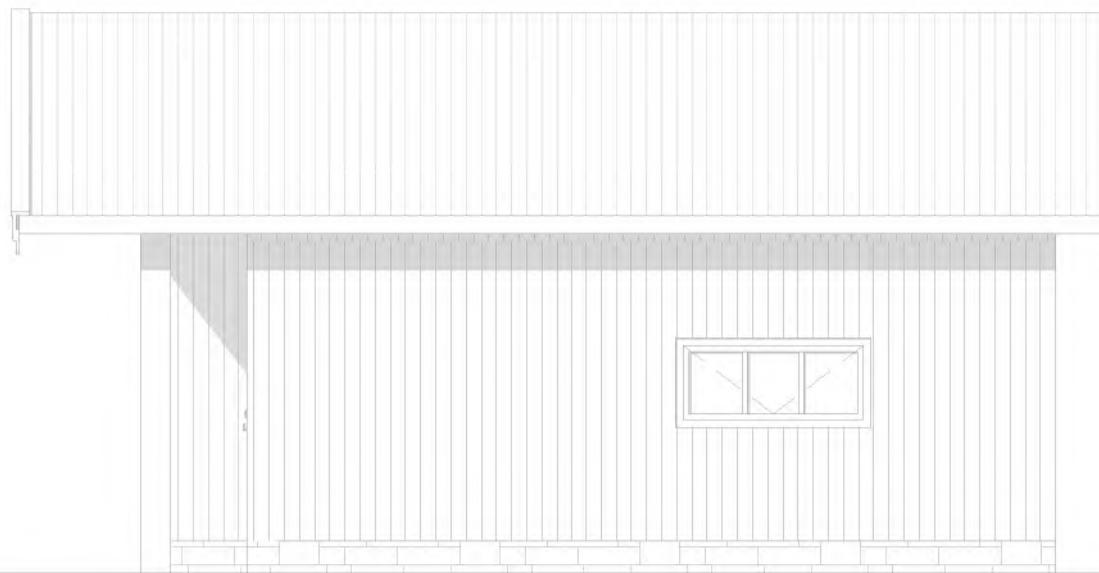
Etter våre rutinar er dette brevet godkjent og sendt utan underskrift

Kopi pr. e-post til:

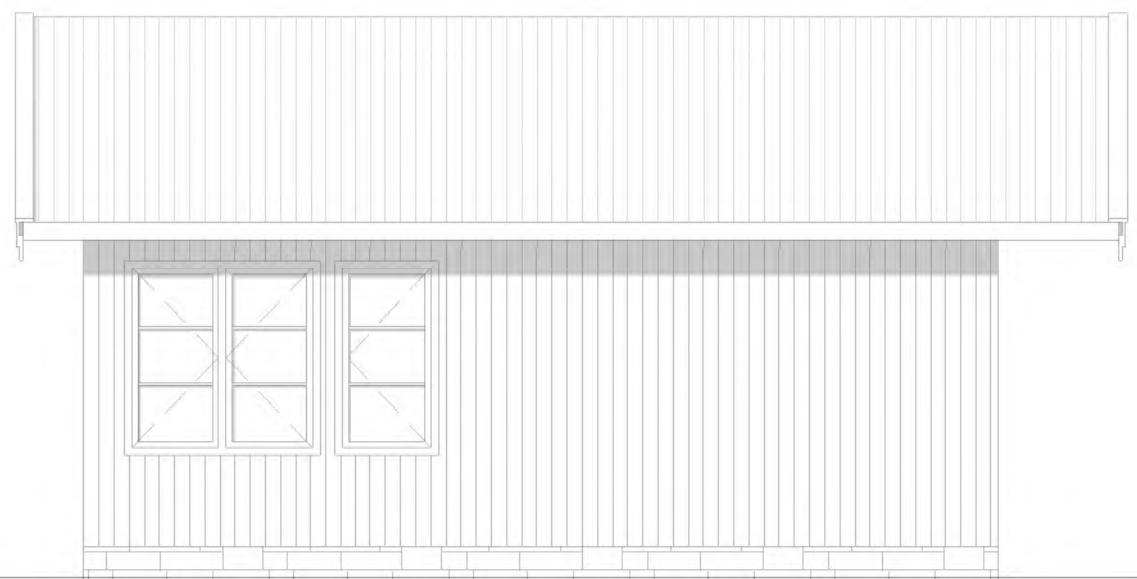
Skjåk kommune	Moavegen 30	2690	Skjåk
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Øyvind Angard			
Reinheimen - Breheimen villreinutvalg			
Reinheimen - Breheimen villreinnemnd			

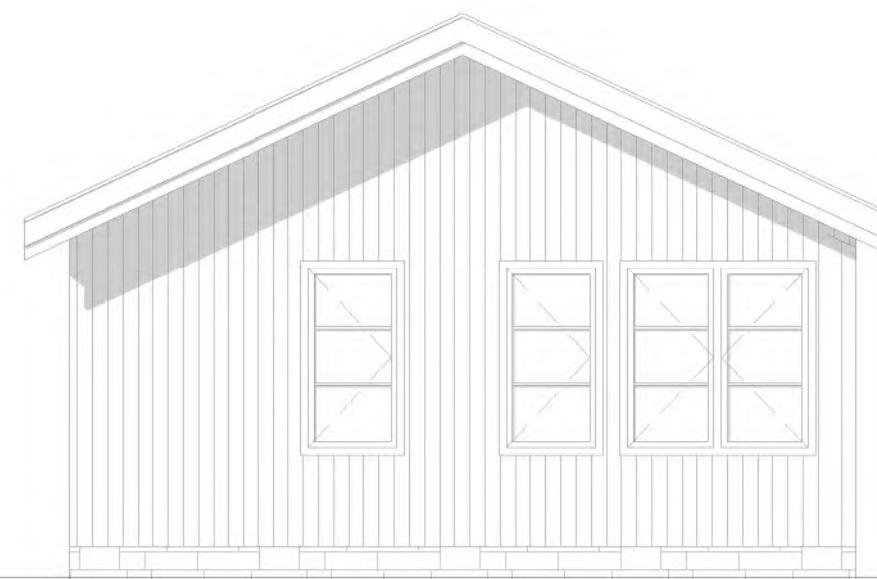
Fasade nord

Fasade aust

Fasade vest

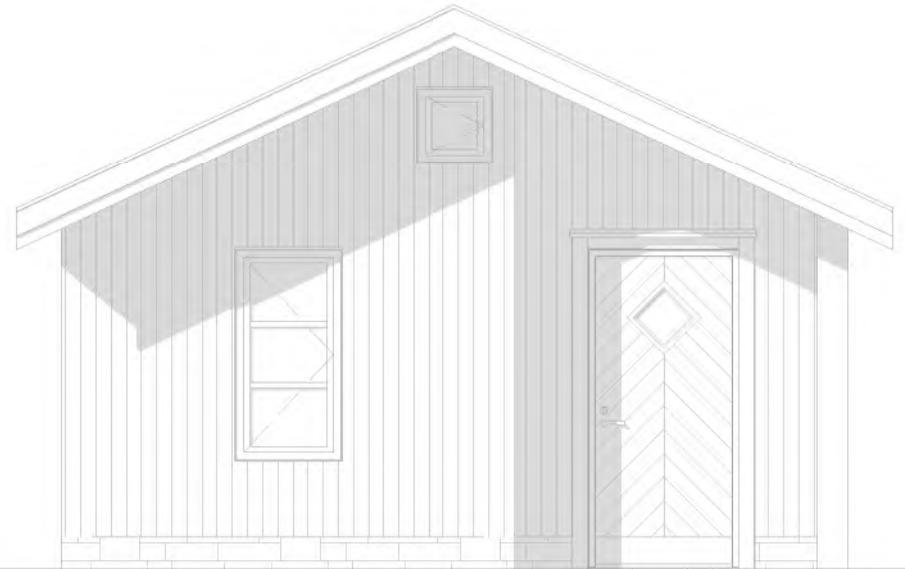
Fasade sør

C:\Users\guro.NORDPLAN\OneDrive - Nordplan AS\Skrivebord\Loftleffen\Gallerie\alternativ 3.vt

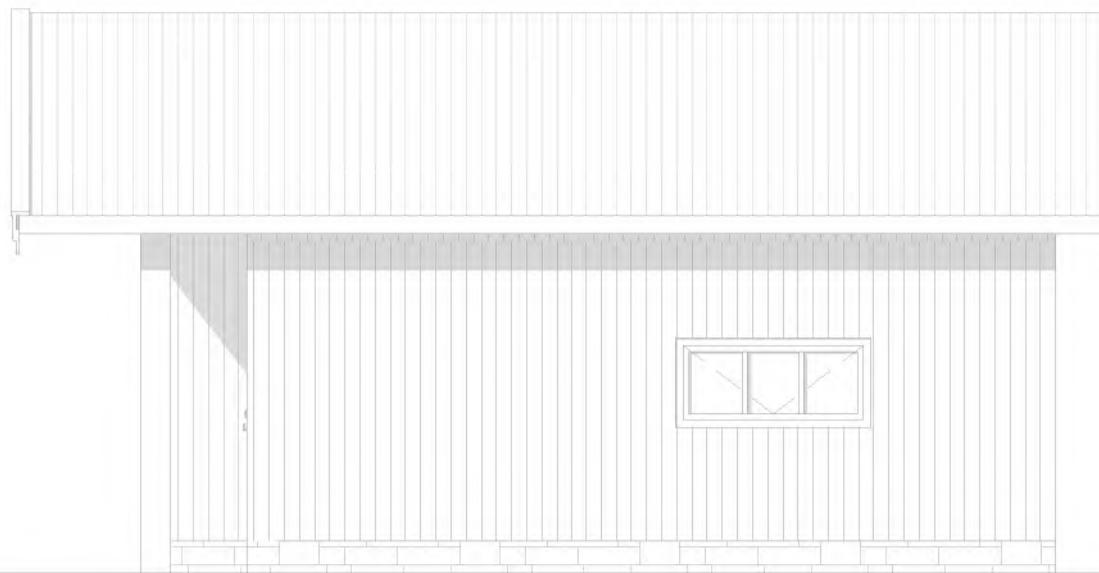
Revisjon	Revisjonsstekst	Rev. av	Rev. dato
L	LARK		
V	VVS		
F	Brann		
E	Elektro		
B	Byggeteknikk		
A	Arkitekt		
Fagkode	Fag	Aktør	
nordplan			
arkitektur			
konstruksjon			
landskap			
Tiltakshavar	Skjåk Almenning		
Tiltak	Glitterbue - alternativ 3		
Teikna av:			
Teikna av: Fasadar			
GL			
Sist kontrollert:			
Sjekkliste:			
Teikning type:			
Skisse			
Kommune:			
Gardsnr:			
Bruksnr:			
Festen:			
Mål	Prosj.nr.	Teikn.nr.	Ark
1 : 50		A46.20	A3
Rev			

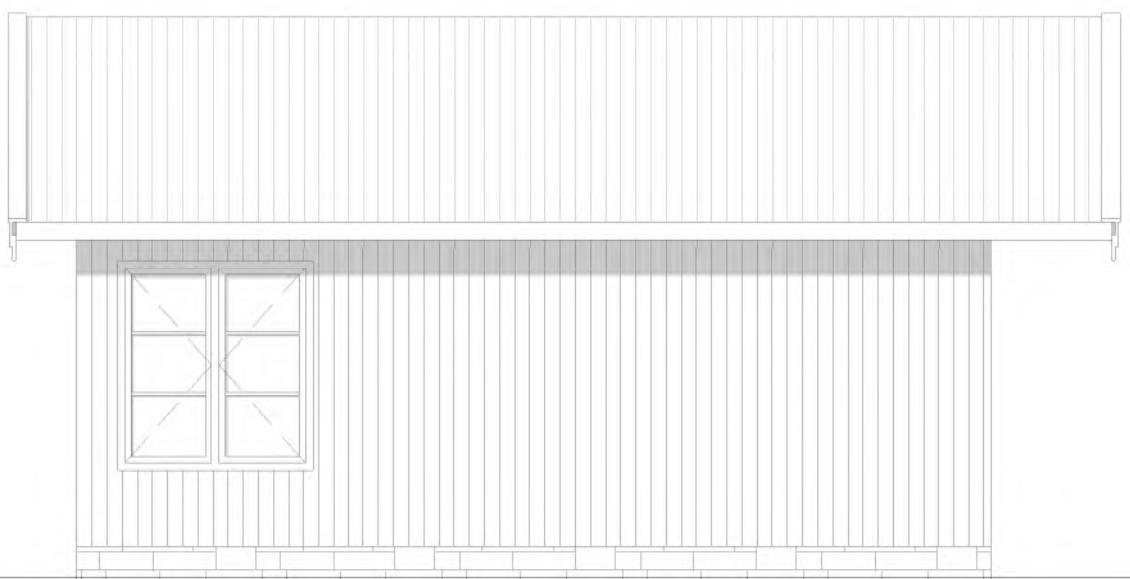
				 arkitektur konstruksjon landskap	Kontaktinformasjon: Nordplan AS epost: post@nordplan.no	Tiltakshavar Skjåk Almenning Tiltak Glitterbue - alternativ 3	Teikning av Illustrasjoner utvendig	Teikning type Skisse
Revision	Revisionstekst	Rev. av	Rev. dato			Teikna av: Author	Sist kontrollert: Checker	Sjekkliste: Mål Prosj.nr. Teikn.nr. A80.01 Ark Rev

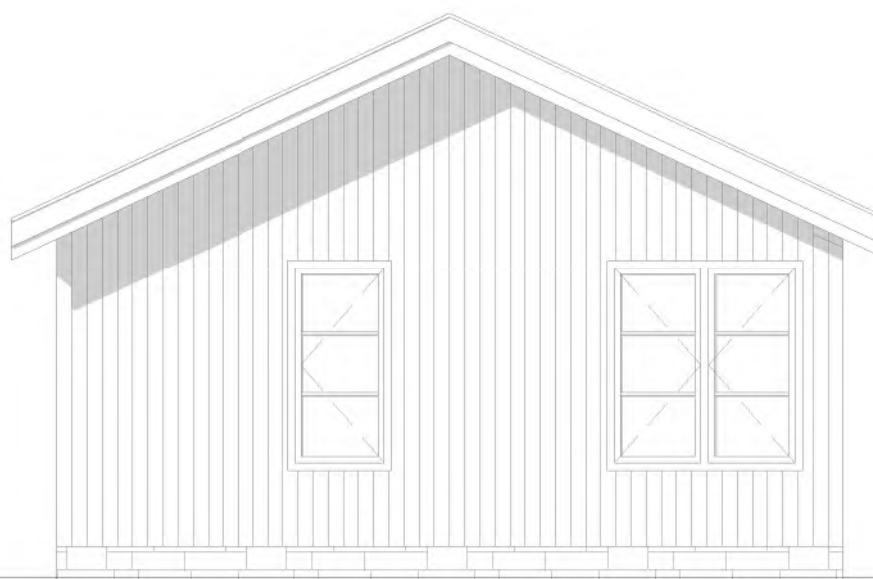
Fasade nord

Fasade aust

Fasade vest

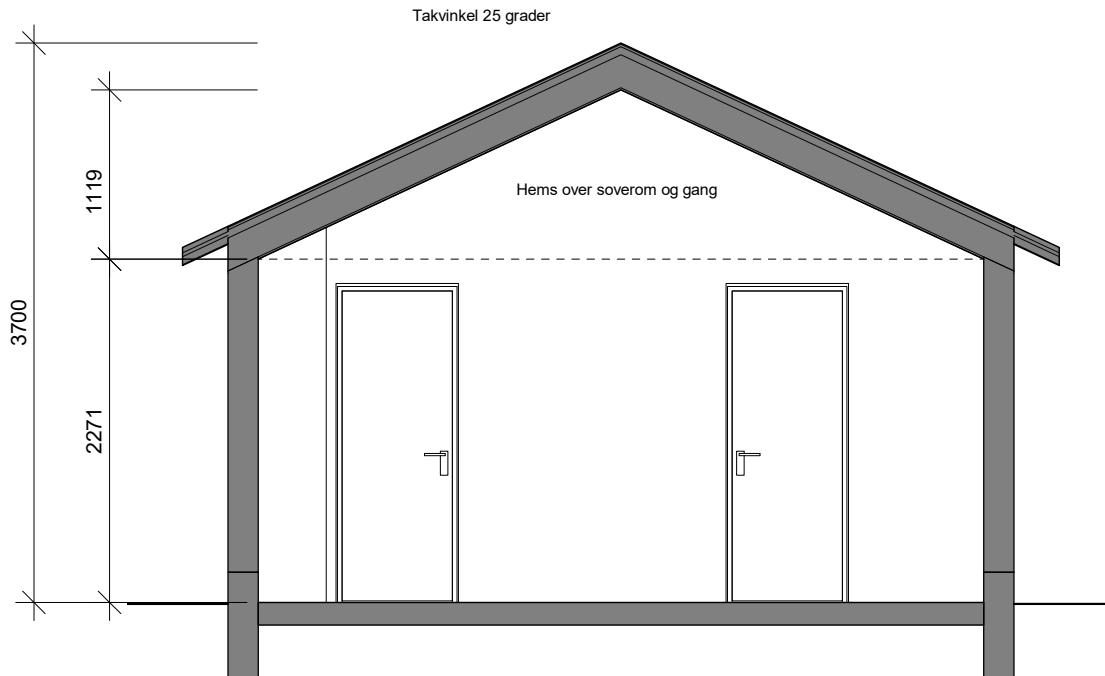

Fasade sør

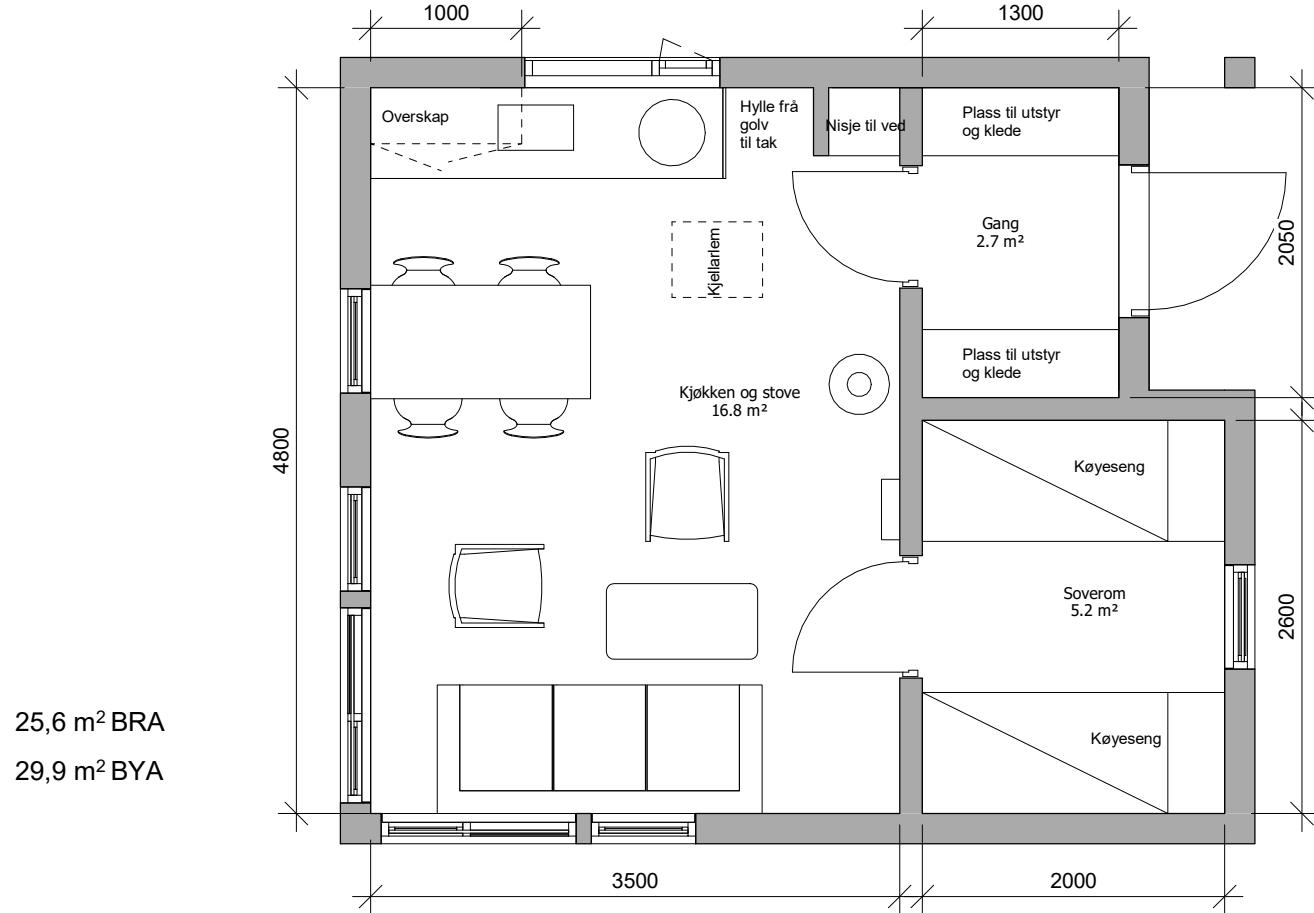
Revisjon	Revisjonsstekst	Rev. av	Rev. dato
L	LARK		
V	VVS		
F	Brann		
E	Elektro		
B	Byggeteknikk		
A	Arkitekt		
Fagkode	Fag	Aktør	
nordplan			
arkitektur			
konstruksjon			
landskap			
Tiltakshavar	Skjåk Almenning		
Tiltak	Glitterbue - alternativ 2		
Teikna av:			
Teikna av: Fasadar			
GL			
Sist kontrollert:			
Sjekkliste:			
Teikning type:			
Skisse			
Kommune:			
Gardsnr:			
Bruksnr:			
Festen:			
Mål	Prosj.nr.	Teikn.nr.	Ark
1 : 50		A46.20	A3
Rev			

Revisjon	Revisjonstekst	Rev. av	Rev. dato	nordplan arkitektur konstruksjon landskap	Kontaktinformasjon: Nordplan AS epost: post@nordplan.no	Tiltakshavar Skjæk Almenning Tiltak Glitterbue - alternativ 2	Teikning av Illustrasjoner utvendig	Teikning type Skisse	Mål	Prosj.nr.	Teikn.nr. A80.01	Ark A3	Rev
----------	----------------	---------	-----------	---	---	--	--	-------------------------	-----	-----------	---------------------	-----------	-----

Revisjon	Revisjonstekst	Rev. av	Rev. dato
----------	----------------	---------	-----------

Revisjon | Revisjonstekst | Rev. av | Rev. dato

V	VVS	
F	Brann	
E	Elektro	
B	Byggeteknikk	
A	Arkitekt	
Fagkode	Fag	Aktør

nordplan
arkitektur
konstruksjon
landskap

P-202121098 Skjæk Almenning/00 Glitterbue, Skjæk Almenning/BM/Glitterbue, alternativ 3.vd

Tiltakshavar
Skjæk Almenning

Tiltak
Glitterbue - alternativ 3

Teikning av	Plan 1	Teikna av:
		GL
		Sist kontrollert:

Teknisk kontrollert:
Skisse

Mål	Prosj.nr.	Teikn.nr.	Ark	Rev
1 : 50		A21.01	A4	

STATSFORVALTEREN I INNLANDET BREHEIMEN NASJONALPARK
Postboks 987

2604 LILLEHAMMER

Deres ref:

Vår ref:
2022/14587-2
Ståle Hagen-Pesch

Dato:
28.09.2022

Uttale i forbindelse med søknad om oppføring av ny Glitterbue i Breheimen nasjonalpark

Seksjon for Kulturarv/Innlandet fylkeskommune mottok den 02.09.2022 forespørsel om byggeskikk i forbindelse med riving og gjenoppbygging av Glitterbue.

Viser til innsendte bilder og tegninger. Vi vil oppfordre til å tilnærme seg den opprinnelige Glitterbue i uttrykk. Av de tegningene som er lagt ved er Glitterbue alternativ 2 det som etter vår vurdering passer best inn. Det andre alternativet har for mange vinduer. Vi ønsker oss noe mindre takutstikk da dette ikke passer med de andre byggene i området. Bygningen bør fortsatt se ut som ei bu og ikke ei hytte. Plassering av bua har vi ingen kommentar til da det ikke påvirker kulturminnehensyn i denne saken. Vi råder ellers til å følge retningslinjene i kapittel 3.5 i forvaltningsplanen for verneområdene i Breheimen.

Med vennlig hilsen

Torill Skillingsaas Nygård
Enhetsleder

Ståle Hagen-Pesch

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Arkivsaksnummer: 2022/11260-5

Saksbehandlar:

Stein Magne Grevrusten

Dato: 15.11.2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	29/22	22.11.2022

Breheimen nasjonalparkstyre - Midlar til drift av nasjonalparkstyret - 2023.

Innstilling frå forvaltar

Breheimen nasjonalparkstyre godkjenner forslaget til budsjett for året 2023. Budsjettet blir lagt inn i elektronisk søknadssenter (ESS) innan fristen den 10. januar 2023. Sekretariatet får fullmakt til å gjera mindre endringar på budsjettet dersom dette viser seg nødvendig fram mot innmeldingsfristen. Sekretariatet orienterer styreleiar om eventuelle endringar i budsjettet fram mot innmeldingsfristen.

--- slutt på innstilling ---

Dokument i saka

- Rammer og opplegg for statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder – 2023 (side 4). Miljødirektoratet, datert 03.11.2022.

Saksopplysningar

Det kan søkast om midlar til drift av nasjonalpark- og verneområdestyra, og midlar til arbeid med forvaltningsplanar og skjøtselsplanar. Ved søknad om midlar til drift av nasjonalpark- og verneområdestyra må det setjast opp eit budsjett som viser forventa utgifter til reise- og møtegodtgjering for styremedlemmane, samt evt. reiseutgifter for medlemmar av rådgjevande utval.

Ved søknad om midlar til dekking av utgifter i forbindelse med utarbeiding av forvaltningsplanar, besøksstrategiar og skjøtselsplanar, kan det søkjast om midlar til

utgifter som eks. naudsynte kartleggingar, møter og liknande.

Inntil styra eventuelt har oppretta eige organisasjonsnummer og bankkonto blir midlane tildelt fylkesmannen, men blir disponert av nasjonalpark- /verneområdestyra.

Forslag til budsjett til drift av styret og evt. midlar til forvaltningsplanarbeid for 2023 skal leggjast inn i elektronisk søknadssenter / Miljødirektoratet innan fristen den 10. januar 2023.

Vurdering

Det blir i 2023 teke høgde for at det blir gjennomført 4 fysiske styremøte, 2 telefonmøte og 1 e-postbehandling. I tillegg blir det teke høgde for at det blir gjennomført møte i rådgjevande utval.

Kostnadene til drift av Breheimen nasjonalparkstyre for 2023 er som følgjer:

Estimat av totalt antall møter og kostnad for drift av Breheimen nasjonalparkstyre 2023					
Type møte	Antall møter	Varighet timer	Forberedelse timer	Ant. Deltagere	Kostnad totalt
Styremøte	4	6	4	6	161 624
E-postmøte	1	0	1	6	2 778
Telefonmøte	2	2	2	6	11 112
Overnatting befaring/møte x 2 pr styremedlem a 2000,-					24 000
Studietur kompetanseheving					0
Andre møter / uforutsette utgifter					10 000
Sum:					209 514
Andre tillegg		Varighet timer	Godtgjørelse pr time	Ant. Deltagere	
Rådgivende utvalg 12 pers. x 2500,- i reise og mat.			12	30 000	
Nasjonalparkkonferanse. 6 pers.: 12t/2dg				0	
Reise snitt 1500,- x 6 pers.				0	
Overnatting x 6 styremedlem a 2000,-				0	
Totalt reise- og møtegodtgjørelse Breheimen nasjonalparkstyre 2023:					239 514

Tidlegare forbruk drift Breheimen nasjonalparkstyre er som følgjer:

- 2021: 199.000,-
- 2020: 179.000,-
- 2019: 153.000,-

Kostnaden for gjennomføring av eitt styremøte er basert på følgande utrekning:

Estimert kostnad for ett styremøte for 6 styremedlemmer i 2023					
	Snitt antall timer	Godtgjørelse pr time	Pr. pers.	Gjeldende antall pers.	Totalt pr. møte.
Leie av møterom					2 000
Mat og drikke			300	10	3 000
Reiseregning			750	6	4 500
Møtegodtgjørelse	6	499	2 994	5	14 970
Møtegodtgjørelse selvstendig næringsdrivende	6	0	0	0	0
Refusjon tapte inntekter arbeidsgiver	6	0	0	0	0
Møtegodtgjørelse styreleder	6	660	3 960	1	3 960
Forberedelsestid	4	499	1 996	6	11 976
Kostnad pr møte:					40 406

Kommentar: Godtgjersle er basert på satsane frå 2022. Budsjettet blir oppdatert med nye satsar når desse er klare.

Planarbeid

I løpet av 2023 skal det lagast ein skjøtselsplan for Høyrokampen naturreservat. I tillegg er det sett opp midlar for gjennomføring av møter med bl.a. reiselivet i forbindelse med besøksstrategien.

Utgifter til kartlegging, annonser og trykking av planer					
		Kartlegging	Annonser	Trykking m.m.	Møter/Annet
Besøksstrategi Breheimen nasjonalpark		0	5 000	0	20 000
Skjøtselsplan for Høyrokampen naturreservat		75 000	5 000	0	3 000
		0	0	0	0
Sum		75 000	10 000	0	23 000
Kostnad totalt:				108 000	

Arkivsaksnummer: 2022/11260-2

Saksbehandlar:

Stein Magne Grevrusten

Dato: 14.11.2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	30/22	22.11.2022

Breheimen nasjonalparkstyre - Prioritering av tiltak og midlar - SNO-ressurs - 2023.

Innstilling frå forvaltar

1. Breheimen nasjonalparkstyre sluttar seg til at det blir søkt om tiltaksmidlar for 2023 via Miljødirektoratets elektronisk søknadssenter (ESS) i tråd med tiltaksplanen i saka. Endeleg prioritering av tiltak blir gjort i bestillingsmøte 2 i februar/mars 2023, etter tildeling av midlar frå Miljødirektoratet.

Sekretariatet får fullmakt til å gjera mindre endringar på tiltaksplanen dersom dette viser seg nødvendig fram mot innmeldingsfristen den 10. januar 2023. Sekretariatet orienterer styreleiar om eventuelle endringar i tiltaksplanen fram mot innmeldingsfristen.

2. Breheimen nasjonalparkstyre tek skjema om SNO-ressurs til orientering. Nasjonalparkstyret vil påpeike at det er viktig at verneområda i Breheimen får tildelt ressursar til oppsyn på linje med tidlegare år.

[--- slutt på innstilling ---](#)

Dokument i saka

- Brev datert 02.11.2022 frå Miljødirektoratet - Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - Inn melding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurs i verenområder – 2023.
 - Strategi for bruk av midler til tiltak 2020-2025
 - Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Saksopplysningar

Tiltaksplanen skal evaluerast kvart år og dette framlegget til tiltaksplan er forankra i Forvaltingsplan for verneområda i Breheimen, Skjøtselsplan for Høydalens landskapsvernombord, Skjøtselsplan for Vigdalen landskapsvernombord, Skjøtselsplan for Mysubytta landskapsvernombord og Skjøtselsplan for Mørkridsdalen landskapsvernombord.

Framlegget til tiltaksplan 2023 er m.a. basert på erfaringar sekretariatet har med gjennomførte tiltak i 2022. Dette er altså ei liste over tiltak som sekretariatet ønskjer skal bli utført i løpet av 2023. Under saksførebuinga har det vore god dialog mellom forvaltarane og lokalt SNO i Breheimen, med bl.a. møte på Teams den 14. november, og elles jamleg kontakt knytt til gjennomføring og planlegging av tiltak (sjå vedlegg).

Gjennom tiltaksplanen melder nasjonalparkstyret inn behov for midlar til gjennomføring av tiltak i verneområda i 2023. Frist for innmelding i elektronisk søknadssenter er 10. januar 2023. Midlar til tiltak i verneområda er statlege investeringsmidlar som vert løyvd over post 1420.31 for å betre naturtilstanden i verneområda. I brevet frå Miljødirektoratet står det bl.a.:

Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtsels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjengenget i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevare for Noregs nasjonalparkar og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparkar og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtselsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument.

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtselsplaner, overvåking og utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Heimelsgrunnlag

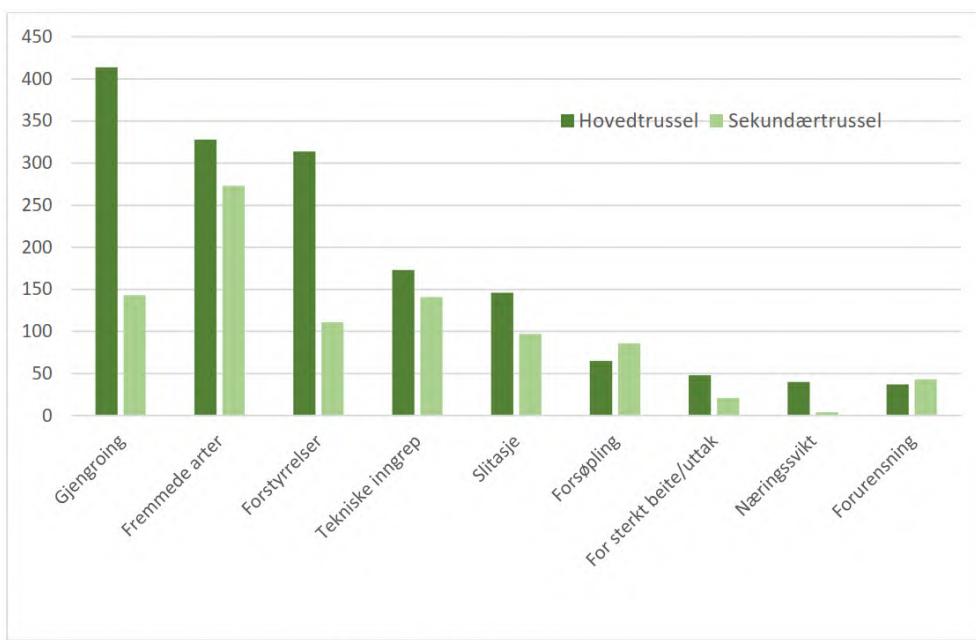
Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 1. februar 2011 delegert forvaltningsmynde for Breheimen nasjonalpark med tilhøyrande verneområde til Breheimen nasjonalparkstyre. Dette er gjort med medhald i naturmangfaldlova § 62.

Vurdering

Skjøtsel

Miljødirektoratet har gjeve føringar for prioritering av tiltak gjennom *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder 2020-2025*. I strategien er det presisert at det overordna målet for forvalting av verneområda er at verneføremålet og verneverdiane i det enkelte verneområde skal ivaretakast. I Mysubytta-, Høydalen-, Vigdalen- og Mørkridsdalen landskapsvernombra er mangel på skjøtsel av kulturlandskapet vore ein av dei største truslane mot verneverdiane. I Mørkridsdalen- og Vigdalen landskapsvernombra har det sidan 2011 og fram til i dag vore gjennomført ulike skjøtselstiltak. Det er svært viktig at skjøtsel av desse områda held fram og oppfølging av desse områda gjennom skjøtselsplan har høg prioritet. For Mysubytta- og Mørkridsdalen landskapsvernombra vart det utarbeidd skjøtselsplanar i 2016/2017, og skjøtselsplanane for Vigdalen- og Høydalen landskapsvernombra vart godkjent i 2021. I alle desse områda vil det vera behov for årleg skjøtsel for å ta vare på verneverdiane og verneføremåla.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

I følgje *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder 2020-2025* gjeld følgjande prioriteringar for skjøtselsprosjekt:

Prioritet 1: Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene.

Prioritet 2: Løpende skjøtselstiltak

Tiltaka i landskapsvernombordet er oppfølging av dei ulike skjøtselsplanane. I Mørkridsdalen er det fleire pågåande skjøtselstiltak som krev årleg oppfølging, til dømes slått av lauvenger og slåttemark, og styrte beiteprosjekt. Resultata av desse tiltaka viste også at ved utarbeidingsa av skjøtselsplanen har mange område fått auka verdivurdering i forhold til då vernet kom i 2009. Det blir også gjennomført styrt beiteprosjekt i Vigdalen LVO. Sidan mykje av verneverdiene i landskapsvernombordet er knytt opp mot det å ha tilgang på beitedyr i landskapsvernombordet, er det viktig at buforvegar blir helde i hevd. Difor er noko midlar knytt opp mot mindre utbetringar av desse.

Stølsområda og kulturlandskapet er viktige verneverdiar. Desse ønskjer vi å ta vare på og framheve gjennom samarbeid med grunneigarar og brukarar. Gjennom slike samarbeid blir det rydda skog og problemvekstar. Siste åra har det vore rydda gran i Vigdalen og i 2021 vart det gjort ein god del rydding etter denne hogsten. Det er viktig å følgje opp slik hogst med rydding og beite slik at ikkje uønskt vekstar som bringebær tek over areala på stølsvollen. Noko av det mest særegne for Mørkridsdalen er den omfattande haustingsskogen. Dette er viktige område både biologisk og kulturhistorisk. Det er i skjøtselsplanen skissert mange tiltak for å ta vare på og skjøtte haustingsskogen. Til dette er det viktig å nytte profesjonelle folk.

Høydal er ein del av det nasjonalt viktige kulturlandskapet i Bøverdalen. Det er ein gammal seterdal der det ikkje lenger er aktiv setring, men det blir sleppt omlag 60 kyr og 100 sauar på utmarksbeite. Desse går spreidd i Høydal, gjerne med flest dyr i Søre og Nørdre Høydal. Dette gjer at det framleis er opne naturbeitemarker i desse setergrendene, men attgroing med einer, vier og bjørk er eit problem i heile dalen. I alt vart det skild ut 4 viktige og lokalt viktige naturbeitemarker i dalen, og innan desse er det anbefalt fleire skjøtselstiltak for å ta vare på naturverdiene. I 2021 vart det starta opp med rydding av areal både på nordre- og søre Høydal og tiltaket vart vidareført i 2022. Dette må fortsetje i åra framover også. I 2022 vart det på nordre Høydal inngjerda eit areal på 8 daa der det gjekk 18 geit i 4 veker. Dette prosjektet vil bli vidareført i 2023 også. Godt samarbeid med grunneigarar og seterbrukarar er heilt avgjerande for at ein kan lykkast med dette arbeidet.

Setergrenda Mysubytta er lokalisert i Skjåk kommune på om lag 860 meters høgde. Mysubytta er eit karakteristisk og representativt seterlandschap for nordlege delar av Gudbrandsdalen. Beitestrykket her er for lågt til at seterkveene, beitevollane og naturbeitemarkane kan oppretthaldast på lang sikt. Beiteområda oppover lia og i rasmarkane gror svært raskt att. Det er allereie gjort nokre tiltak for å rydde lauvoppslag omkring setrane, og ein del naturbeitemark er rydda for einer. Målsetjinga med restaurerings- og skjøtselstiltaka er å ta vare på eit heilskapleg seterlandschap med dei biologiske og kulturhistoriske verdiane som er karakteristiske for området. Meir spesifikt framover er målsetjinga å oppretthalde og helst auke beitebruken i tillegg til å fjerne einer og lauvtre.

Sjå vedlagt tiltaksplan for detaljert oversikt over dei enkelte tiltaka i landskapsvernombordet.

Opprusting/vedlikehald av buforvegen Mørkridsdalen

I kjølvatnet etter flaumen hausten 2018 vart fleire planlagte opprustingar av buforvegen i Mørkridsdalen sett på vent. Sidan vernet i 2009 har det blitt fleire beitedyr, det er mange bønder som nyttar områda og mange av dei kulturstyrte naturtypelokalitetane har fått auka verdi. Nå er det både sau, storfe og hest som beitar i verneområdet. Å få hest og storfe på beite inn den lange dalen krev at buforvegen blir vedlikehalden. Ved synfaring saman med

grunneigarlaget og beitelaget vart det peika fleire punkt og kortare strekningar der det trengst utbetringar for å sikre føreseieleg og trygg buforing. To stader (Stortjødni og Svinetjødni) er det problem at vatnet fløymer over vegen ved mykje nedbør og/eller rask snøsmelting i fjellet. Ved Råsamyri (påbegynt) er det bratt, glatt og laust, og særskilt vanskeleg for storfe å komme forbi. Eitt punkt på Haugsvegen er utfordringa at holveita ikkje klarar å ta vekk nok vatn ved stor vassføring, og at vatnet byrjar å øydelegge i vegen i staden. I alle nemnde tilfeller er det tenkt brukt stein for utbetring.

Besøksstrategi og implementering av merkevara Norges nasjonalparkar

Alle nasjonalparkar skulle ha ferdig ein besøksstrategi innan år 2020, men langt frå alle nasjonalparkane er ferdige med dette arbeidet. Arbeidet i Breheimen starta opp med ei besøksundersøking i innfallsportane kring Breheimen sommaren 2016 og ei etterundersøking vinteren/våren 2016/2017. Resultata frå undersøkingane var lagt fram for nasjonalparkstyret våren 2017. Vidare er det prioritert kunnskapsinnhenting av natur- og kulturverdiar sommaren 2017 og 2018. I 2020 til 2022 har det nye sekretariatet arbeid vidare med besøksstrategien og nasjonalparkstyret godkjente besøksstrategien i styremøte i september 2021. Besøksstrategien vart fagleg godkjent i Miljødirektoratet den 11.03.2022. I godkjenninga vart det peikt på 3 ting som direktoratet meinte burde bli med i strategien: Eit kapittel om klimautfordringar, nye moment frå kvalitetsnormen for villrein (klar april 2022) og sårbarheitsvurdering av Dumdalsgrottane (klar oktober 2022). Endringane i strategien blir teke opp i eiga sak i styremøte i november 2022.

Med bakgrunn i at besøksstrategien er fagleg godkjent av Miljødirektoratet, kan nasjonalparkstyret melde inn behov for midlar til å utarbeide nye informasjonsplakatar, temaplakatar, informasjonspunkt osv. Alle informasjonstiltak som vert sett i verk skal vere i tråd med merkevara Norges nasjonalparkar. Det er lagt inn midlar til denne type tiltak i tiltaksplanen for 2023. Miljødirektoratet har starta arbeidet med å utarbeide nytt kart og brosjyre for Breheimen NP, men prosessen har teke tid på grunn av stor arbeidsmengde hos dei som utfører arbeidet for direktoratet.

I samband med merkevara «Norges nasjonalparkar» vil nasjonalparkstyret få ansvar for to nettsider, ei som er retta mot dei besøkande (www.breheimennasjonalpark.no) og ei som er retta mot arbeidet som nasjonalparkstyret gjer (<http://nasjonalparkstyre.no/Breheimen/>). Det er kjøpt inn ulike domenenavn til den besøksretta nettsida. Det er også gjort eit val av leverandør av den tekniske utforminga og det er gjennomført eit oppstartsmøte. Arbeidet med den besøksretta nettsida starta med eit møte med Trollbinde den 6. januar 2022. Den besøksrett nettsida er påbegynt med tanke på å lage innhald, omsetje tekstar og skaffe bilete. Det er streng bruk av bilete i den nye merkevara, og det kan vere naudsynt å kjøpe nye bilete.

Ferdselsteljarar

Behov for elektroniske ferdselsteljarar skal meldast inn i ESS. Ferdelsregistreringar er eit viktig verkemiddel både for å kartlegge bruken og for å sjå på utviklinga over tid. Dette for å kunne vurdere aktuelle tiltak for å styre ferdsla og for å ta vare på sårbare område. Breheimen har disponert til saman 3 ferdselsteljarar i 2022.

I 2022 har det stått teljar i Dumdalens, Rauddalen og Høyrokampen. I Dumdalens var det registrert 4988 passeringar ut og inn mellom 9. juni og 20. oktober. På Høyrokampen er det registrert 251 passeringar inn og ut mellom 12. juni og 20. oktober. I Rauddalen er det usikre tall på teljaren som har stått der. Tala må kvalitetssikrast før dei kan publisera.

For sesongen 2023 er det ønskjeleg å få sett opp 1-2 teljarar på stigane frå Lom sentrum og opp på Lomseggen. Det er truleg stor ferdsel på denne ruta men det har ikkje vore ferdselstellingar tidlegare.

SNO-ressurs Breheimen

Bestilling av tenester frå Statens naturoppsyn Breheimen blir lagt inn i eige skjema (sjå vedlegg). Denne bestillinga gjeld både kontroll, overvaking/registrering og utføring av skjøtsel og tilrettelegging. Oppsettet er gjort med bakgrunn i oppgåvene som er skissert i tiltaksplanen for 2023.

Konklusjon

Med bakgrunn i forvaltingsplan, skjøtselsplanar for verneområda og tidlegare tiltaksplanar, og føringar i strategi for bruk av tiltaksmidlar, legg sekretariatet fram forslag til tiltaksplan og behov for tiltaksmidlar for 2023, samt tinging av SNO-personell i 2023 slik det kjem fram av vedlegga.

Innspill om ønsket SNO ressurs i verneområder. (Sett inn nye linjer for hvert ønsket utført oppdrag)									
2023 Forvaltningsmyndighet	Breheimen nasjonalparkstyre					Filles ut av SNO			
Verneområde/Tema	Prioritering	Beskrivelse av oppdrag og metode	Forankring i planverktøy	Rapportering (Verneområdelogg, Artsobs, Natstat).	Merknad	Ansvarlig i SNO-L	Tidsbruk (dagsverk)	Gjennomført ja/nei	Kommentarer
Verneområde/Tilrettelegging									
Honnrsrøve NR	2	Varding stig Botn-Åsen.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg	Varding og noko rydding.	Øyvind Angard	1		
Breheimen NP	1	Sette opp skilt i Dumdalen i Breheimen NP.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Sette opp hovedtavle nr 2 og mindre skilt ved inngangen til grottene.	Øyvind Angard	3		
Breheimen NP, Mysubytta LVO, Høydalen LVO, Strynefjellet LVO, Høyrokampen NAT, Honnrsrøve NAT	1	Sette opp nye informasjonsplakater og stativ etter ny merkevare.	Tiltaksplan	Verneområdelogg	Bistå med å sette opp nye informasjonaplakater og nye informasjonpunkt etter ny merkevare.	Øyvind Angard	6		
Breheimen NP, Mørkridsdalen LVO, Vigdalen LVO	1	Sette opp nye informasjonsplakater og stativ etter ny merkevare.	Tiltaksplan	Verneområdelogg	Bistå med å sette opp nye informasjonaplakater og nye informasjonpunkt etter ny merkevare.	Liv Byrkjeland	3		
Breheimen NP	1	Fjerning av gammelt gjerde på Dyringshø.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg		Øyvind Angard	2		
Breheimen NP	1	Skifte ut gamle og slittne løveskilt. Kontroll informasjonsskilt.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Sette opp droneskilt (underskilt på løveskila) i innfallsportar til Breheimen NP med sårbare artar, jf. Sårbarhetskartlegging.	Liv Byrkjeland	2		
Breheimen NP	1	Skifte ut gamle og slittne løveskilt. Kontroll informasjonsskilt.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Sette opp droneskilt (underskilt på løveskila) i innfallsportar til Breheimen NP med sårbare artar, jf. Sårbarhetskartlegging.	Øyvind Angard	2		
Verneområde/Skjøtsel									
Mysubytta LVO, Høydalen LVO	1	Oppfølging av tiltak med bakgrunn i skjøtselsplan og tiltaksplanene.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg	Bistand og oppfølging av tiltak gjennom skjøtselsavtaler, rydding og hogst.	Øyvind Angard	5		
Høydalen LVO	1	Inngjerdning av beitearealet på Nordre Høydalen.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg	Bistå med inngjerdning av areal for å få opp beitetrykket og rydde naturbeitemark for ener m.m. Oppfølging av tiltak underveis.	Øyvind Angard	2		
Vigdalen LVO, Mørkridsdalen LVO	1	Oppfølging av tiltak med bakgrunn i skjøtselsplan og tiltaksplanene.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg	Bistand og oppfølging av tiltak gjennom skjøtselsavtaler, beiteprosjekt, rydding og hogst.	Liv Byrkjeland	4		
Mørkridsdalen LVO	1	Oppfølging av tiltak i lauveng og haustingsskog.		Verneområdelogg	Følge opp rapport frå Steinar Vatne. Steinhaugen og Hallingabakkane.	Liv Byrkjeland	6		
Mørkridsdalen LVO	2	Slått og rydding ved Mørkrid og på Berget.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg	Arleg slått av lauveng ved Mørkrid og rydde på Berget for å få vekk høgstauder og få fram slåtteartar, samt tiltak mot lauvoppslag.	Liv Byrkjeland	4		
Verneområde/Bevaringsmål - kartlegging - registrering									
Mysubytta LVO, Høydalen LVO	1	Overvakning og oppfølging av bevaringsmål.	Skjøtselsplan	NatStat		Øyvind Angar	2		
Mørkridsdalen LVO, Vigdalen LVO	1	Overvakning og oppfølging av bevaringsmål.	Skjøtselsplan	NatStat		Liv Byrkjeland	3		
Mørkridsdalen LVO, Breheimen NP	2	Registrering av teknisk installasjon.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Mål på bygningar og registrering av andre installasjoner. Prioritere stølsområde med høg aktivitet.	Liv Byrkjeland	5		
Breheimen NP, Vigdalen LVO og Mørkridsdalen LVO	1	Overvakning og fjerning av framande artar, grar.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg		Liv Byrkjeland	1		
Breheimen NP	1	Overvakning og fjerning av framande artar, grar.	Skjøtselsplan	Verneområdelogg		Øyvind Angard	1		
Breheimen NP	1	Sette ut og følge opp ferdsteljarar.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Oppsett og nedattaking, inkl. oppfølging.	Liv Byrkjeland	2		
Breheimen NP	1	Sette ut og følge opp ferdsteljarar.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Oppsett og nedattaking, inkl. oppfølging.	Øyvind Angard	2		
Verneområde/Tilsyn og kontroll									
Breheimen NP, Mysubytta LVO, Høydalen LVO, Strynefjellet LVO, Høyrokampen NAT, Honnrsrøve NAT	1	Oppfølging av dispensasjoner, både styrevedtak og delegerte vedtak, inkludert kontroll av motorferdsel.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Generell prioritering av kontrollverksemid. Kontroll/Godkjenning av tiltak, inkludert kontroll av motorferdselløye/køyrebok når løynet er gjeldende.	Øyvind Angard	5		
Breheimen NP, Mørkridsdalen LVO, Vigdalen LVO,	1	Oppfølging av dispensasjoner, både styrevedtak og delegerte vedtak, inkludert kontroll av motorferdsel.	Forvaltningsplan	Verneområdelogg	Generell prioritering av kontrollverksemid. Kontroll/Godkjenning av tiltak, inkludert kontroll av motorferdselløye/køyrebok når løynet er gjeldende.	Liv Byrkjeland	5		

Adresseliste

Trondheim, 02.11.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/11767

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder - 2023

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, finansiert over ny kap./post 1420.31. Frist for innmelding er 10. januar 2023. Innmeldingen skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt. Prioritering av oppsynsinnsats fra SNO skal inngå i møtene. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

1. Post 1420.31 – Tiltak i verneområder og naturrestaurering

Ny kap./post 1420.31

Kap./post 1420.38 (restaurering av myr og annen våtmark) er i forslag til statsbudsjett for 2023 slått sammen med den gamle kap./post 1420.31 - *Tiltak i verneområder*. Ny 31-post heter *Tiltak i verneområder, og annen natur, inkludert restaureringstiltak*.

For 2023 vil vi opprettholde to skjemaer i ESS for innmelding av behov for tiltak finansiert over den nye 31-posten. Ett skjema heter *Midler til tiltak i verneområder* og det andre heter *Midler til naturrestaurering*, altså tilsvarende ordning for innmelding som før.

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur i terrestriske økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland. Vi er inne i FNs tiår for naturrestaurering (2021-2030). Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringene. Midlene skal benyttes til å gjennomføre restaureringstiltak, blant annet med grunnlag i *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*. Statsforvalteren i Oslo og Viken og

Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler til styrket kapasitet på naturrestaurering hos Statsforvalterne fra kap. 1420.21.

Restaurering i de trua naturtypene sanddynemark, sørlig etablert sanddynemark og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone prioriteres høyt, men det kan også meldes inn behov for midler til restaurering i andre terrestriske naturtyper, såfremt det legges ved en prosjektbeskrivelse av tiltakene. Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder meldes også inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Statsforvalteren i Vestland kan bistå med faglige råd knyttet til slike hogster.

Midlene kan benyttes til naturrestaurering både innenfor og utenfor verneområder. Kap. post 1420.31 er ikke en tilskuddspost og kan ikke benyttes til tilskudd. Det er kun Statsforvalteren og verneområdestyrene som har adgang til å melde inn behov for midler i ESS. Eventuelle initiativ fra annet hold, med plan om restaurering utenfor vernegrensene, må gå via Statsforvalteren. Det er Statsforvalteren og verneområdestyrene som har det økonomiske ansvaret for tiltakene, inklusive ansvar for rapportering.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og andre verneområder i sjø.

Alle tiltak skal kostnadsbereges og gis unik prioritering. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søkerkjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søkerkjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte innmeldingen.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2023 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsosters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som er kontraktert av SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbar naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Behov for midler til informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Statsforvalteren kan for 2023 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak m.m. (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt er justert, og det er utviklet et opplegg for å ta i bruk underskilt med spesiell lokal tilpasning. Retningslinjene og mer informasjon om verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneområder/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Verneskilt, underskilt og skiltstenger til verneskiltene kan nå bestilles via en felles bestillingsløsning fra vår leverandør Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veilederingen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren". Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan ikke dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS.

Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i NatStat - Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet. Se informasjonsskriv for fremgangsmåte og nærmere detaljer her: [Etablere bevaringsmål i NatStat \(fm-nett.no\)](#)

Ferdselstellere

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. I kostnadsfeltet skrives kr 1. Behovet må begrunnes, da det erfarrisvis er stor etterspørsel etter tellere. SNO, eller en av SNOs tjenesteytere, skal bistå ved utsetting og innrapportering av koordinater, stedsnavn og innlegging i basen. Behov for personalressurser i felt for oppsetting og drift, meldes inn i SNOs bestillingsskjema, se vedlegg 2.

Marint søppel

Det er en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forsøpling. Statsforvalteren vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS (*Tiltak i verneområder*).

3. Planleggingsmøter for verneområdearbeid

Planleggingsmøtene med Statsforvalteren (tidligere omtalt som bestillingsmøter) skal som i fjer kun omhandle verneområdearbeid. Møtene skal sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO kan utføre.

På møtet i november/desember skal SNO rapportere fra årets arbeid, og utfordringer og behov for kommende år skal diskuteres. SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioritering og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrollloppgaver. Det er viktig at

forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Behov for slike tiltak fra SNO drøftes i møtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur.

Behov for personalressurser sendes SNO til postmottak@miljodir.no på vedlagte skjema (vedlegg 2) i Excel-format. Det samme skjemaet skal brukes for både store og små verneområder. SNO vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Statsforvalteren, ønsker vi at embedets «Skjema tilsynsbehov i verneområdene» brukes som grunnlag og at aktivitetsomfanget diskuteres og eventuelt justeres.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt. Dette er for å kunne vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Tiltak i verneområder* og *Naturrestaurering* fra og med 15. november 2022.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2023. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Dette lar seg ikke lett endre etter tildeling av midler.

Dersom klimatiske forhold, som for eksempel frossen mark, gjør at enkelttiltak bør realiseres før midler formelt blir tildelt, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
- Olav Nord-Varhaug olav.nord-varhaug@miljodir.no eller Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer

Forhåndsklareringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges både inn med prioritering i ESS med merknad om forhåndsklarering og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS og for bestilling av SNO-ressurs i eget skjema, er **10. januar 2023**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2023, økonomirapportering pr 1. november og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2023. Samtidig med EÅR skal det i 2023 rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 (*Tiltak i verneområder og Naturrestaurering*). Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet. Det kan da frigjøres tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

avdelingsdirektør
Statens Naturoppsy

Vedlegg

1. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025
2. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Adresseliste:
Alle Statsforvaltere
Alle verneområdestyrer

Kopi til: Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretakelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioritertes. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioritertes derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtsels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjengen i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast også til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevare for Noregs nasjonalparkar og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparkar og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtselsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtselsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

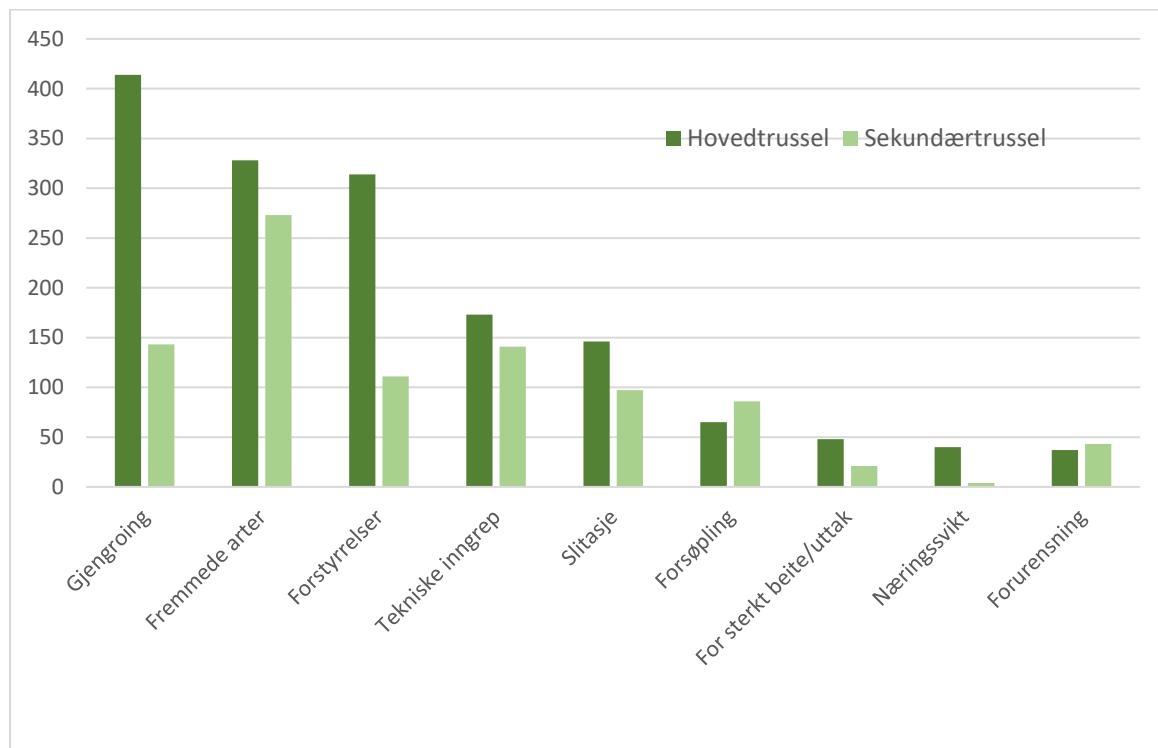
Tiltak skal være forankret i en skjøtsels- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presistert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengetforming og bredde som vanskelig gjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjeldent kunne anvendes da universell utforming medfører terrengeinngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvaret for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvaret for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

TILTAKSPPLAN FOR BREHEIMEN 2023				Sist endret: 16.11.2022											
Prioritet	Verneområdenavn + naturbase-id	Tiltakskategori	Kort beskrivelse av tiltak	Finansiering	Samarbeids-aktører	Hvem gjennomfører tiltaket?	Gjennomførings-periode	Intervall (eventuelt)	Merknad / kommentar	Sekretariatet sitt framlegg til finansiering (kr)	NP-styret sitt vedtak november 2022	Bestillingsmøte 1 i november 2022. Omsøkte midler: 839.501,-	Bestillingsmøte 2 i mars 2023 (etter tildeling av midler). Tildelte midler: 0,-	Sekretariatet sitt framlegg til finansiering (kr)	NP-styret sin prioritering mars 2023
1	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Slått på Knivabakkjerdet	Nasjonalparkstyret	Grunneigarar på Knivabakkjerdet, nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigarar på Knivabakkjerdet.	2010-	Årlig	Årlig skjøtselstiltak tilrådd i skjøtselsplanen. Slåtteteggen er totalt 26 daa. Avtale med grunneigar.	kr 27 000					
2	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Hausteinbeite med sau på Knivabakkjerdet og i Knivabakkli	Nasjonalparkstyret	Grunneigar og nasjonalparkstyret	Grunneigar på Knivabakkjerdet og i Knivabakkli	2010-	Årlig	Årlig skjøtselstiltak tilrådd i skjøtselsplanen. Kr. 6000,- i grunntilskot - kr. 120 pr. dyr. To grunneigarar frå 2017. Begge har kring 100 vaksne dyr. Avtalar med Kjell Einar Ormberg og Tor Inge Midtn.	kr 40 000					
3	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Slått på Dulsete	Nasjonalparkstyret	Grunneigar på Dulsete, Statens naturoppsyn og nasjonalparkstyret	Grunneigar på Dulsete	2010-	Årlig	Årlig skjøtselstiltak tilrådd i skjøtselsplanen. Vilkår om inngjerding og oppfølging av gjerde. Slåttetegget på Dulsete er 11 daa. Avtale med Johannes og Elin Hauge.	kr 22 500					
4	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Hausteinbeite med sau i Grandali	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, og nasjonalparkstyret	Grunneigar i Grandali.	2018-	Årlig	Årlig skjøtselstiltak som inngår i eit program. Rune Fuglesteg har kring 100 vaksne dyr. Det vert lagt til grunn eit grunntilskot på 6000 for kvar + 120 per vaksne dyr som vert slept fram att på beite etter hovudsank og klypping.	kr 20 000					
5	Høydalen LVO-VV00002827	Skjøtsel av vegetasjon	Rydning av einer og annen vegetasjon ved Søre Høydalen.	Nasjonalparkstyret	Sekretariatet, SNO, Brusrettsavarar, Lom fjellstyre	Sekretariatet, SNO, Brusrettsavarar, Lom fjellstyre	2021-	Årlig	Fjerne einer m.m. i tråd med skjøtselsplanen. Styrta beiting av rydda areal.	kr 200 000					
6	Høydalen LVO-VV00002827	Skjøtsel av vegetasjon	Inngjerding av areal for å få større beitestrykk på Nørde Høydalen. Rydding av einer og annen vegetasjon.	Nasjonalparkstyret	Sekretariatet, SNO, Brusrettsavarar, Lom fjellstyre	Sekretariatet, SNO, Brusrettsavarar, Lom fjellstyre	2021-	Årlig	Inngjerding av areal og fjerne einer m.m. i tråd med skjøtselsplanen. Styrta beiting av rydda areal med geit.	kr 100 000					
7	Høydalen LVO-VV00002827	Tilrettelegging	Reparerer fundament til bru over Høya i Høydalen LVO.	Nasjonalparkstyret	Stibyggiaren, SNO	Stibyggiaren, SNO	2023		1-2 dager med arbeid.	kr 40 000					
8	Mysubytta LVO - VV00002829	Skjøtsel av vegetasjon	Skjøtsel i Mysubytta lvo	Nasjonalparkstyret	Skjåk Almenning, setereigarar	Skjåk Almenning, setereigarar	2018-	Årlig	Fjerne einer m.m. i tråd med skjøtselsplanen.	kr 50 000					
9	Vigdalen LVO-VV00002831	Skjøtsel av vegetasjon	Hausteinbeite med hest, inngjerding og rydding av naturbeitemark på Fjellstolen.	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar	2016-	Årlig	Inngjerdja beiting med hest. Hovudfokus på naturbeitemark kring Vigdalsstolen, jf. skjøtselplan. Oppsetting/redakting av gjerde, rydding av naturbeitemark.	kr 20 000					
10	Vigdalen LVO-VV00002831	Skjøtsel av vegetasjon	Rydning av problemvekster og tynning av skog på naturbeitemark Fjellstolen.	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar	2023		Rydning og slått som skildra i skjøtselplan.	kr 10 000					
11	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Fjerning av tistel på Dalen	Nasjonalparkstyret	Grunneigarar, Nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar	2015-	Årlig	Tiltak vart starta i 2015 og har hatt god verknad. Tiltaket bør følgjast opp nokre år til.	kr 15 000					
12	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Styring av alm i Steinhaugen/Øygarden	Nasjonalparkstyret	Grunneigarar, Nasjonalparkstyret, SNO, treskjærar	Treskjærar med tilkomstferding	2023		Tiltaket er oppfølging av plan for styringstrær på Steinhaugen og Øygarden i Mørkridsdalen LVO utarbeida av økolog Steinar Vatne, rapport 1-2022.	kr 40 000					
13	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Rydning, slått og beite på Liane	Nasjonalparkstyret	Grunneigarar, Nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar, evt Skolden bygdeservice	2023		I samsvar med skjøtselsplan skal stelsvollen kring Liane ryddast.	kr 20 000					
14	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Skjøtsel av vegetasjon	Rydning av problemvekster og tynning av skog på naturbeitemark Drivande	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, Nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar	2021-		Oppfølging av tiltak i 2020 der ein tek oppskot av bjørk og einer, tyrfjelm og brennesle.	kr 15 000					
15	Vigdalen LVO-VV00002831	Skjøtsel av vegetasjon	Rydning av problemvekster og tynning av skog på naturbeitemark Bredsete	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, Nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar	2021-		Rydning og slått som skildra i skjøtselplan	kr 10 000					
16	Vigdalen LVO-VV00002831	Skjøtsel av vegetasjon	Rydning av problemvekster og tynning av skog på naturbeitemark Drivande	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, Nasjonalparkstyret, SNO	Grunneigar	2021-		Rydning og slått som skildra i skjøtselplan	kr 10 000					
17	Breheimen NP - VV00002830	Informasjon	Utarbeide nye informasjonsplakater (hovedplatkat og temaplakat) etter ny merkevareram til Norges nasjonalgårdsarker.	Nasjonalparkstyret		Sekretariat, SNO	2022-		Informasjonsplakater til informasjonspunkt Breheimen NP.	kr 100 000					
18	Breheimen NP - VV00002830	Informasjon	Etablere nye infopunkt med bakgrunn i prioritering i besøksstrategien.	Nasjonalparkstyret		Sekretariat, SNO	2022-		Erstatte tavler som vart øydelagd vinter 2020 i samsvar med den nye merkevareren.	kr 100 000					
19	Breheimen NP - VV00002830	Kunnskapsinnhenting	Ferdselstellerere for å registrere ferdsel:						Vi har tre ferdselstellerere i Breheimen fra 2022 og trenger ikke flere utover disse for å få gjennomført årets registreringer.	kr 1					
20	Breheimen NP - VV00002830	Tilrettelegging/restaurering	Flaumen i Skjåk - Skader på infrastruktur Breheimen	Nasjonalparkstyret			2018- 2022		Ligger fortsatt midler til egenandel Naturkafefondet i Skjåk Almenning (Rest: 217 590,-).	kr 0					
21	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Tilrettelegging	Utbetting buforeven i Mørkridsdalen: Storlærdni, Svinetjærdni, Haugsvegen, Råsamyri	Nasjonalparkstyret	Grunneigarlag, beitlag, nasjonalparkstyre, SNO	Stibyggiaren	2023		Fleire punkt og strekninger er utfordrande for å få inn dyr på beite. Restmildar i Luster kommune kan nyttast til desse uthentingene.	Midler i Luster kommune?					
22	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Restaurering	Restaurere steingjerde på Dulsete.	Nasjonalparkstyret	Grunneigarar Dulsete, Nasjonalparkstyret, SNO	Stibyggiaren, SNO	2020-2023		Prosjekt over fleire år. Nedpriorert etter flaumen i 2018. Om det er midler att i Luster kommune og det er tilgjengelig arbeidskraft, kan dei nyttast til dette tiltaket.	Midler i Luster kommune?					
23	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Tilrettelegging	Grusing buforeven	Nasjonalparkstyret	Skolden Grunneigarlag, Skolden Sankelag, Nasjonalparkstyret, SNO	Skolden bygdeservice	2023		Buforeven er mange stader slitt med store gropar og er krevjande for dyr og folk å bruke i nedre del av buforeven i Mørkridsdalen. Grus frå elva ligg ved Hønevollen og er planlagt flyttet inn med bigbag. Siste tò år har ein kunne fly inn nokre bigbagar i samband med andre prosjekt i dalen. Dette kan også vere aktuelt i 2023 om ein skal nytte helikopter til andre prosjekt.	Midler i Luster kommune?					
24	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Tilrettelegging	Flytte stein frå slåtteeng ved Grasøy til Storetjærdni, der dei kan nyttast som benk.	Nasjonalparkstyret	Skolden Grunneigarlag, Skolden Sankelag, Nasjonalparkstyret, SNO	Skolden bygdeservice	2023		Flotte steinar vart henta i elva i samband med etablering av buforev gjennom Grasøy. Desse vart ikke nytt og ligg i dag midt på slåtteeng. Dei bør fjernast frå slåtteenga og kan vere fine sittebenkar ved turmålet Storetjærdni.	Midler i Luster kommune?					
25	Mørkridsdalen LVO-VV00002832	Restaurering	Restaurering av sti Rebni - Skori - Myrasete	Nasjonalparkstyret	Grunneigar, Nasjonalparkstyret, SNO	Stibyggiaren, SNO	2020	2018-2022	Vart nedprioriter i 2019 og flaumen. Stein er tenkt tilbakeført til klebstøt for klevhestar på den gamle traseen. Tiltak starta i 2016, er tenkt gjennomført mellom Rebnisli og Myrasete (2016-2018 vart gjennomført mellom Rebnisli og Skåristolen). Grunneigar, Geirr Vetti, vil gå inn med ein vesentlig engdel i prosjektet. Settast på vent, sherpaarbeid. Ikke gjort noko i 2020	kr 0					

SUM:

kr 839 501

kr 0

kr 0

kr 0

kr 0

Arkivsaksnummer: 2021/2684-8

Saksbehandlar:

Stein Magne Grevrusten

Dato: 15.11.2022

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	31/22	22.11.2022

Breheimen NP - 2022 - Besøksstrategi - 2. gongs behandling.

Innstilling frå forvaltar

Med heimel i pkt. 8.2 i vedtekten for Breheimen nasjonalparkstyre blir endringane i «Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark» godkjent slik dei er synleggjort i besøksstrategien. Dokumentet blir nå sendt på høyring til myndigheter og partar som blir omfatta av besøksstrategien.

--- slutt på innstilling ---

Dokument i saka

- Rapport om Dumdalsgrottene. Speleoconsult AS v/ Stein-Erik Lauritzen (vedlegg).
- Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3, Reinheimen-Breheimen. Lenke: [villrein.no](#)
- Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering - 2022. Lenke: [NINA rapport 2126](#)
- Faglig godkjenning - Breheimen NP – besøksstrategi. Miljødirektoratet, datert 11.03.2022 (vedlegg).
- Godkjenning av besøksstrategi for Breheimen NP – 1. gongs godkjenning. Lenke: [Saksframlegg](#) og [Protokoll](#)

Saksopplysningar

I «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder M-415|2015 Miljødirektoratet» står det: «Alle nasjonalparker skal ha en besøksstrategi innen 2020.» Breheimen nasjonalparkstyre har i møte 25.05.2016, styresak 14/2016 godkjent oppstart av arbeidet med besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark. I tråd med vedtaket har sekretariatet

utarbeida et forslag til «*Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark*» som vart godkjent av nasjonalparkstyret den 17. september 2021. Den godkjente besøksstrategien vart oversendt til Miljødirektoratet for fagleg godkjenning og godkjenninga vart gjeve i brev datert 11. mars 2022. I godkjenninga og i telefonmøte peikte Miljødirektoratet på totalt tre punkt som dei ønskte skulle bli innlemma i strategien: Kapittel om klimautfordringar, nye moment frå den komande kvalitetsnormen for villrein og den komande sårbarheitsvurderinga for Dumdalsgrottene. Desse punkta er nå skreve inn i besøksstrategien og endringane er merka med gul farge i dokumentet. Dette gjeld kapittel 2.1.1 om villrein, kapittel 2.1.5 om grottene i Dumdalalen, kapittel 2.4.5 om klimaendringar i Breheimen og kapittel 2.5 om samanstilling av kunnskapen. Elles er det ikkje gjort endringar i dokumentet frå den tidlegare godkjente versjonen. Den tidlegare versjonen av besøksstrategien ligg [her](#) (frå og med side 10 i dokumentet). Det er da mogleg å sjå kva som var skreve i den fyrste utgåva.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 1. februar 2011 delegeret forvaltningsmynde for Breheimen nasjonalpark og tilliggjande verneområde til Breheimen nasjonalparkstyre. Dette er gjort med medhald i naturmangfaldlova § 62.

I punkt 8.2 og 8.4 i vedtekten for Breheimen nasjonalparkstyre står følgande om besøksforvaltning, verdiskaping og informasjon:

«Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvalnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter».

«Som forvaltningsmyndighet skal styret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak. Styret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratets merkestrategi».

Verneformål – forskrift

Føremålet med Breheimen nasjonalpark er å:

- ta vare på eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfold
- ta vare på leveområde til villreinstammen i Ottadalen villreinområde
- ta vare på vassdragsnaturen i området
- ta vare på ein variasjonsrikdom i geologi med særprega geologiske førekommstar, vegetasjon og landskap
- ta vare på grottene i området
- ta vare på kulturminne.

Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleving av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplan for verneområda i Breheimen er eit viktig bakgrunnsdokument for besøksstrategien. Forvaltningsplanen veg vern mot bruk innanfor rammene av verneforskrifta. Når det er motstridande interesser mellom bruk og vern, skal brukarinteressene vike til fordel for verneføremålet. Dette følgjer av sentrale retningsliner og føremålet med vernet, og legg føringer for arbeidet med besøksstrategien.

Naturmangfaldlova

Omsynet til verneverdiane i området blir vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2 og naturmangfaldlova §§ 1(Føremål), 4 og 5 (forvaltingsmål for naturtypar, økosystem og artar), samt § 7 (prinsipp for å ta offentleg avgjerd), jf. §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlaget og miljørettslege prinsipp).

Vurdering

Sekretariatet legg til grunn at endringane i «*Besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark*» er i tråd med Miljødirektoratet sin rettleiar om besøksstrategi og godkjenninga frå Miljødirektoratet som er datert 3. mars 2022. Det vises til eit omfattande kunnskapsgrunnlag som er dokumentert frå vernevedtaket vart gjort og fram til i dag. Noko av dette er lista opp i oversikta over kjeldene i kapittel 6 i dokumentet. Det nye kunnskapsgrunnlaget som er knytt opp mot dei endringane som nå er gjort i besøksstrategien ligg i lenkene i kapittelet «Dokument i saka» ovanfor. Det vises elles til vedlagt besøksstrategi og dei gule markeringane i kapittel 2.1.1 om villrein, kapittel 2.1.5 om grottene i Dumdalen, kapittel 2.4.5 om klimaendringar i Breheimen og kapittel 2.5 om samanstilling av kunnskapen. Elles er det ikkje gjort endringar i dokumentet.

STATSFORVALTEREN I INNLANDET BREHEIMEN NASJONALPARK
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Trondheim, 11.03.2022

Dykkar ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/12436

Sakshandsamar :
Ingrid Vaagland Stav

Fagleg godkjenning av besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark og omkringliggende verneområde

Vi syner til besøksstrategi for Breheimen nasjonalpark, motteke her 26.10.2021.

Besøksstrategidokumentet er godt strukturert og skildrar på ein god måte korleis Nasjonalparkstyret ønskjer å gjennomføre besøksforvalting for Breheimen nasjonalpark. Dokumentet viser til konkrete mål, strategiar og tiltak som heng godt saman med kunnskapsgrunnlaget.

Til grunn for strategien som er laga, er det eit fokus på berekraft i eit miljø som er i endring og der det er stadig aukande interesse frå dei besøkande, sjølv om dagens besøkstal er relativt beskjedne samanlikna med dei nasjonalparkane som ligg kring Breheimen nasjonalpark.

Kunnskapen om villrein er grundig og vurderingane til styret omkring denne kunnskapen er gode. Miljødirektoratet saknar her ei tilvising til den nye klassifiseringa av alle dei ti nasjonale villreinområda, herunder Reinheimen – Breheimen, etter kvalitetsnorma for villrein, i høyringsforslaget.

Klimaendringane sin påverknad er fint beskriven i kapittelet om villrein. Miljødirektoratet saknar eit delkapittel som tydeleggjer dei utfordingane Breheimen-området har, vere seg episodar med kraftig nedbør og flauum, temperaturauke og endra vekstsesong og leveforhold for planter og dyr. Desse endringane vil måtte påverka korleis styret arbeider med klimatilpassing i verneområda og dei ulike tiltaka som blir gjennomført.

Strategien inneholder ein velskriven kommunikasjonsplan som vil vere eit viktig verktøy for styret i realiseringa av besøksstrategien. Her kan de gjerne tydeleggjere korleis styret for Breheimen nasjonalpark ønsker å nå dei aktørane som har aktivitet inne i og rundt verneområdet, slik at dei ikkje marknadsfører turmål som kan svekke verneverdiane.

Miljødirektoratet har ingen kommentarar av juridisk art til planen slik den føreligg.

Vedlagd er besøksstrategidokumentet med nokre få kommentarar frå oss.

Dokumentet er fagleg godkjend av Miljødirektoratet og kan sendast på høyring. Høyringstida bør minst vere 6 veker.

Helsing
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjend

Knut Fossum
seksjonsleder

Ingrid Vaagland Stav
seniorrådgiver

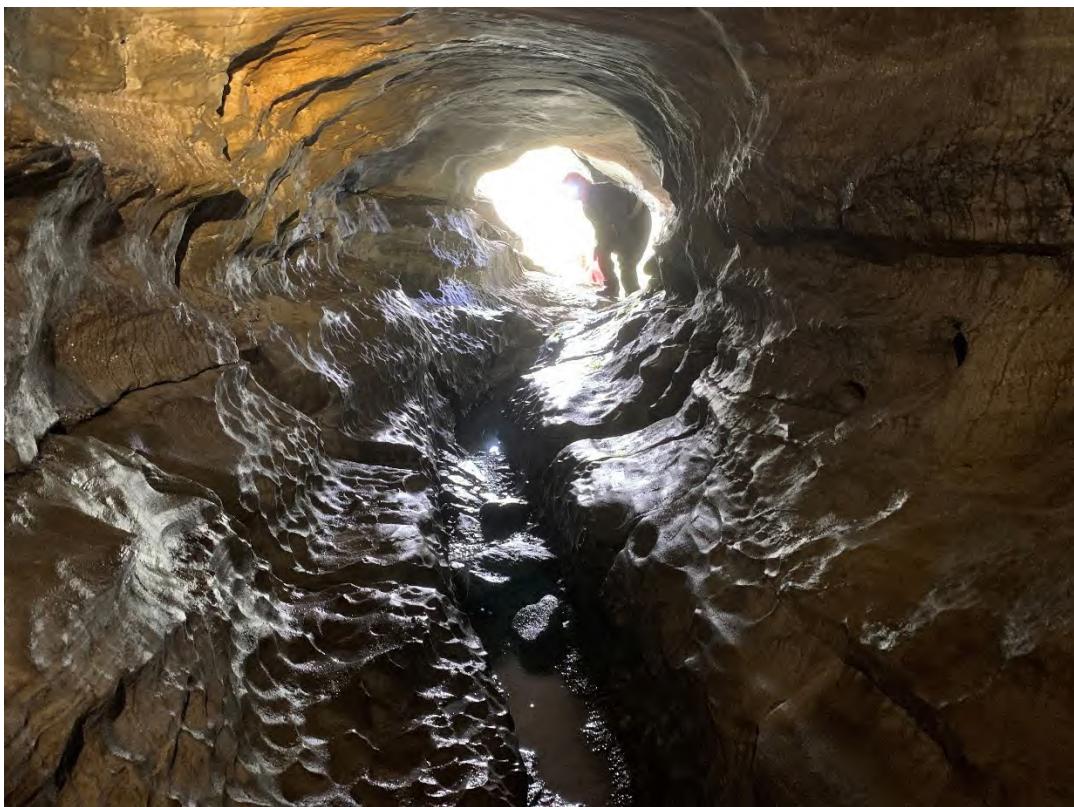
Kopi til:
Stein Magne Grevrusten
Trygve Snøtun

Befaringsrapport Dummdalen. 19-20, og 14. august 2022

Rapport til Breheimen Nasjonalpark

fra

Stein-Erik Lauritzen

Innhold

Grotter og slitasje i Dummdalen	3
Sammendrag	3
Mandat	4
Grottemiljø, naturmangfold og sårbarhet.....	4
Bevaringsmål.	4
Bakgrunn om Dummdalen	5
Slitasje og ødeleggelse av grotter.....	5
Evaluering og verdisetting.....	6
Tabell 1. Slitasjegrader i grotter.	6
Beskrivelse av de enkelte lokaliteter.....	7
Stiene.....	7
Grottene og objekter på overflaten.....	9
Slitasjegrad konklusjoner	19
Overvåking av slitasje	20
Bevaring og tiltak.....	21
Litteraturreferanser.....	22
Vedlegg1: grottekart	23
Vedlegg 2: Eventuell tilrettelegging av Dummbrua og natursti ved veien.....	26

Grotter og slitasje i Dummdalen

Sammendrag.

Det er godt samsvar mellom størrelsen på stiene og slitasjegraden inne i de grottene de leder til. Dummbraa er praktisk talt intakt. De øvrige elvegrottene har robuste elveganger, men de tørre overetasjene viser til dels sterkt slitasje.
«Tørrgrotta» har mest slitasje, men det er irreversible forandringer i alle disse grottene. Jotunhallen er i rimelig god stand, Sveitserosten og Dummhølet likeså. Spiralgrotta, som er den mest verdifulle grotta i dalen, er sterkt ødelagt av slitasje. Dette er et tap av nasjonal betydning.

Hovedinntrykket av Dummdalsgrottene siden forrige befaring, er at søppel, taurester, stiger, etc. er fjernet. Likeså er ikke graffiti lenger lett å se på steder hvor det tidligere var mye.

For videre å overvåke tilstandsendringer anbefales å markere opp *fotostasjoner* av grottegolv og vegger og å fotografere årlig med samme kameraposisjon. Særlig kan en etablere slike ved og i inngangspartiene til de enkelte grottene. For å skjerme de mest verdifulle grottene (*Spiralgrotta* og *Dummhølet*) bør en fortsatt utelate dem fra oversikter og plakater. For å sikre minimal slitasje over lengre tidsrom (bevaringsmål 100 år) og allikevel noe bruk i forbindelse med forskning og undervisning, anbefales stengning av inngangene med låst port. Både *Spiralgrotta* (en inngang) og *Dummhølet* (to innganger) egner seg godt til dette og kan gjøres meget diskret så de ikke synes utenfra. På denne måten kan en ved en søknadsprosess både regulere og registrere antallet brukere opp mot videre tilstandsobservasjoner. De øvrige grottene kan sannsynligvis skjermes tilstrekkelig ved god skilting og informasjon og ved at en praktiserer søknadsplikt for grupper større enn 3-5 personer og er påpasselig med gruppestørrelse og antall guider per deltaker. Det anbefales grupper på max 10 personer og en guide for hver 5. deltaker, dvs. 3 guider i dette tilfelle. Ut fra det faktum at all bruk medfører slitasje, bør en prioritere arrangementer som har pedagogisk og faglig kvalitet. Da sikrer en at den uunngåelige slitasjen omsettes i naturkunnskap hos unge mennesker som i sin tur vil kunne bidra til fornuftig bruk av naturen.

Grotte	Slitasjegrad
Dummbraa	1A
Nedre Elvegrotte	(2-3)B
Tørrgrotta	3C
Øvre Elvegrotte	(2-3)B
Jotunhallen	2A
Sveitserosten	1A
Spiralgrotta	3C
Dummhølet	(1-2)B

Mandat.

Oppdraget fra Breheimen Nasjonalpark er å (re)evaluere tilstand og slitasjegrad på grottene i Dummdalen, sekundaert å foreslå remedier og videre forvaltning. Dette ble gjort ved inspeksjon og fotografering som grunnlag for vurderingene. Ytterligere, kvantitativ vurdering og, for eksempel mikrobiologiske undersøkelser og undersøkelser av vannkvalitet, ligger utenfor rammen av dette prosjektet.

Grottemiljø, naturmangfold og sårbarhet.

Grottemiljøet kan defineres som underjordiske lokaliteter med lav eller neglisjerbar energigjennomstrømning. De er habitat for tilpasset dyre-, plante- og mikrobielt liv som ikke finnes i overflatemiljøer. Grotter er naturhistoriske arkiver med informasjon om naturforhold som ligger svært langt tilbake i tid og som det ikke lenger finnes spor av på dagens landoverflate. Tilsvarende vil grotter også oppbevare kulturminner dersom de har hatt synlig besøk i førhistorisk tid. Grotter er i Norge en rødlistet naturtype, men ut over det prisgitt allemannsretten.

Bevaringsmål.

Med *bærekraftig bruk av grotter* menes at bruksnivået legges så lavt at fremtidige forskere, grotteentusiaster og legfolk skal kunne ha like stort utbytte av grottas estetikk, faglige innhold og fysiske utfordringer om minst 100 år som i dag. For de to sistnevnte brukergruppene er kriteriene i hovedsak estetiske, om det er synlige slitasjespor, søppel, etc. For forskningsinteresser er kriteriene mer komplekse, idet usynlige endringer, slik som mikroflora og DNA i fremtiden kan vise seg å være viktigere enn synlige spor.

Vi kan i dag finne enkelte synlige spor etter utforskning i grottene i Nordland som skjedde på 1930- og 1950-tallet. Et langsiktig bevaringsmål krever derfor tilsvarende langsiktig planlegging, overvåking og evaluering over tid og eventuelle tiltak som begrenser ferdsel og tillater systemet å regenerere. Reparasjonstiden med de aktuelle prosessene (frysing/tining, sigevann og kondens) er lang, og kan måles i dekader. Permanente skader, som nedslitt bergmasse og sedimenter vil ikke kunne repareres.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke konkrete bevaringsmål som bør settes i grotter, så er dette upløyd mark. Ideelt sett burde tilstanden i en på forhånd urørt grotte dokumenteres både med hensyn på synlig slitasje og at en karakteriserer mikroflora, eventuell fauna og øvrig kjemisk miljø. Sistnevnte vil medføre omfattende og kostbar dokumentasjon som går langt ut over dette rapporteringsnivået. For Dummdalens vedkommende må en legge seg på et pragmatisk og gjennomførbart nivå og se det som en pilotstudie.

Målet må være at synlige slitasjespor ikke utvikler seg videre, eller helst regenererer over observasjonstiden. Dette kan overvåkes ved å etablere faste fotostasjoner og ta opptak, f.eks. årlig. For å unngå kompliserte måleprosedyrer kan en legge disse målestasjonene i og ved inngangene hvor det er klart at alle besökende må passere, og en kan sammenlikne med eventuell tilgroing i vegetasjonsdekket på overflaten. Inne i grottene, på utvalgte steder foreslås en skjønnsmessig evaluering etter de tre tilstandsgradene 1..3 og arealutbredelse ABC, hvor da 3 betegner irreversible endringer, se Tabell 1.

Bakgrunn om Dummdalen.

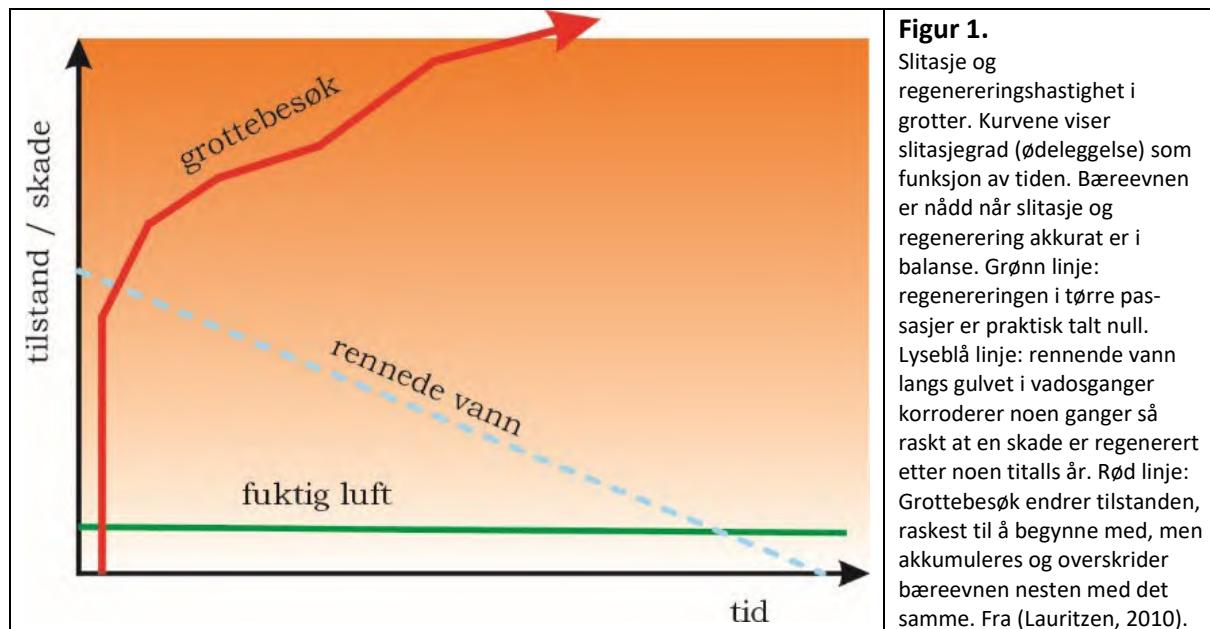
Dummdalen inneholder de største og flotteste karstgrottene i Sør-Norge. Elvegrottene er godt utviklede; dreneringen, og dermed prosessene, er uregulert og formene (speleogenene) er typiske for denne typen huler. De har betydelig pedagogisk verdi og referanseverdi. De fossile hulene lenger opp i dalen (*Jotunhallen*, *Sveitserosten*, *Spiralgrotta* og *Dummhølet*) er de største og best utviklede trykkledningene som er kjent i Sør-Norge. Disse er svært verdifulle naturdokumenter og gode eksempler på grottedannelse ved isbre-kontakt (Horn, 1947; Lauritzen et al., 2012).

Dummdalsgrottene er dannet i to kalksteinslag («stripekarst», (Lauritzen, 2001, 2010)) som stryker langsmed dalbunnen og i overhenget langs dalens sørside.

Grottenes utforming og beliggenhet indikerer dannelsesmekanismer ved iskontakt i perioder da isdekket var varmbasert (vått) og isoverflaten skrådde mot vest. Da ble subglasialt vann presset oppover dalen, i motbakke. En finner rester av dette i form av strømskåler i taket på bl.a. elvegrottene som viser vannstrøm opp dalen, mot vest (Figur 15). Senere, ved tynnere isdekker, og med mindre dalbreer, vil Dummhølet og Spiralgrotta ha fungert som dreneringskanaler fra iskanten ned mot undersiden av breen. Videre, ved enda tynnere bredekke, rant store vannmengder ned langs dalbunnen, mot øst, og dannet elvegangene. Disse forholdene vil ha gjentatt seg ved hver eneste glasiale syklus, av hvilke vi har hatt ca. 40 igjennom de siste 2.7 millioner år. Alle grottene viser også tegn på isplukking, det vil si at inngangene representerer steder hvor isen har løftet taket av grottene. I senere tid (etter istidene) har mindre bekker invadert grottene (Dummhølet, Spiralgrotta, Jotunhallen) og utviklet egne underjordiske løp. Alle disse episodene er lett synlige og kan ved adekvat guiding heve opplevelsen av grottene og forståelsen av deres verdi ut over deres fysiske utfordringer.

Slitasje og ødeleggelse av grotter.

I tørrlagte passasjer (hvor energijennomstrømningen er lav) kan betydelige endringer skje allerede etter første besøk. Med lav regenereringsrate blir slike endringer praktisk talt permanente, Figur 1. I de fleste tilfelle vil tilstanden straks gå opp fra slitasjegradi 0 til grad 1 eller 2, se omtale nedenfor.

Evaluering og verdisetting

Taksering av slitasje. Takseringssystemet er i hovedsak subjektivt, men har noen veldefinerte kriterier (hva som er skadet og hvor mye). Videre kan utbredelsen av skade brukes som tilleggsriterium, f.eks. som prosentvis dekning av hele grotteressursen (gulvareal, veggareal, total forekomst av speleogener (grottepassasjenes utforming) eller speleothemer (sedimenter, dryppstein, dyre- og planterester)¹. En kan også bedømme hvor ønfallende slitasjen er.

Tabell 1. Slitasjegrader i grotter.

Grad 0	Urørt	Ingen synlige merker etter ferdsel eller andre endringer.
Grad 1	Beskjedne ferdelsmerker	Beskjedne spor i løsmasser og berøringsmerker på vegg/tak. Ingen tydelig «sti» og få spor.
Grad 2	Betydelig slitasje	Mange tydelige stier, mange forspor. Tydelige berøringsmerker fra klær og hender. Forekomst av fremmed materiale i grotta (søppel, inklusive tau og festemidler).
Grad 3	Stor og irreversibel slitasje	Slitasje som går ned i bergmassen, f.eks. glattslipte partier, strømskåler slitt vekk, skarpe og utstikkende hjørner rundet av eller knekt. Dryppstein fjernet og/eller brukket. Dyre- og planterester tuklet med eller fjernet. Grafitti som enten er malt eller sotet, eller repet inn i bergmassen.

Tilleggsvurderinger.

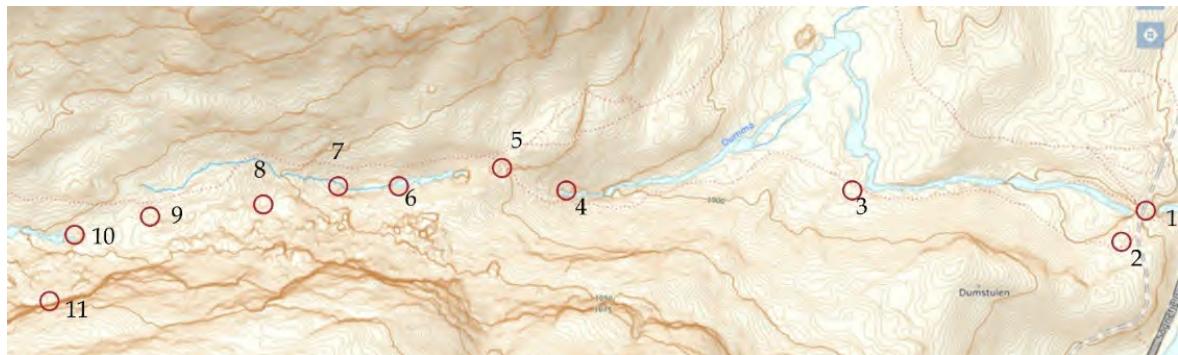
Arealutbredelse, dvs. hvor stor andel av det tilgjengelige arealet i grotta er påvirket? (Uttrykt i %, eller med bokstavkoder A: opp til ca 10 % av farbart areal, B: opp til ca 50%, og C: 50- 100% av tilgjengelig areal).

Mulighet for regenerering. I partier med relativt stor energigjennomstrømning (rennede/fossende vann, frostprosesser, sterkt trekk og vannsig) kan grotteoverflater regenereres dersom de får ligge i fred i flere år, kanskje 10 – 30 år², se Figur 1.

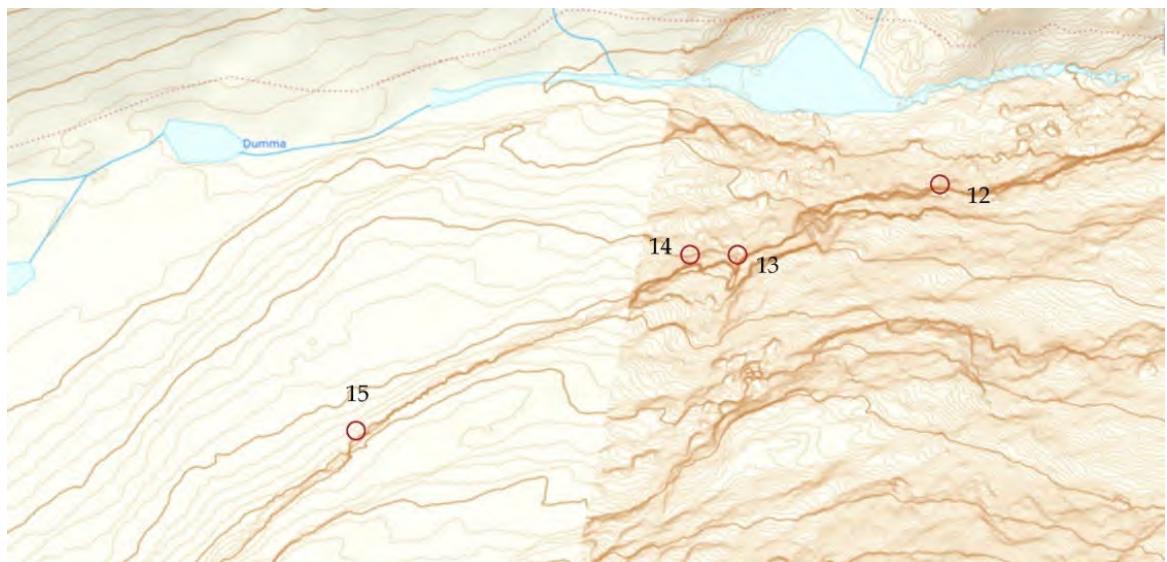
¹ En skiller mellom grotters utforming i bergmassen (*speleogen*) og deres innhold (*speleothem*).

² Observasjoner fra Svartisen, hvor mange grotter ble utforsket for 50- 100 år siden, viser fremdeles ferdselsspor i de dypere delene. I passasjer som ligger nær overflaten finner en ikke slike spor (med unntak av innhugde merker eller maling). I dette tilfellet synes sporene utslettet av frostprosesser. Grottene i Dummdalen er såpass grunne at en kan anta at et tilsvarende tidsrom (uten besøk!) vil kunne regenerere slitasje av Grad 1 og 2.

Beskrivelse av de enkelte lokaliteter

Figur 2. Lokasjoner i nedre Dummdal. 1: Dummbrau; 2: Karrenfelt ved Dummbrau; 3: Kalkblokka; 4: utløp, nedre Elvegrotte; 5: Tørr inngang, nedre Elvegrotte. 6: vannlås og inngang Tørrgrotta; 8: Utgang Tørrgrotta; 9: en av flere innganger til overetasjene i Øvre Elvegrotte; 10: Elveinnløp og «utgang» fra overetasjene i Øvre Elvegrotte; 11: Jotunhallen. Underjordisk drenering er sporet mellom 10 og 4, et eget dreneringssystem går fra Spiralgrotta (13) via Jotunhallen (11) til bekkeløpet nedstrøms av (6).

Figur 3. Lokasjoner i Øvre Dummdal. 12: Sveitserosten; 13: Bekkenedløp og 11m sjakt til Spiralgrotta; 14: Inngang Spiralgrotta; 15: Dummhølet.

Stiene.

Av de mange stiene som er oppstått i området er «Hovedstien» fra Dummbrau på nordsiden av elva mest slitt. Det er her en har ønsket å kanalisere ferdselen, og en har også anlagt en bålpllass. Det er ryddig og greit langs stien og ved bålpllassen, men selve stien er sterkt erodert enkelte steder og disse partiene kunne med fordel få drenering og installert steintrapper. Kloppene over myrområdet fungerer godt. Det synes imidlertid som om brukergrupper går direkte til grottene (Nedre Elvegrotte) langs stien på sørssiden av elva, og at de da går igjennom grottene i tur og orden, til og med Jotunhallen, og så returnerer ned langs «hovedstien». Fra øvre elvegrotte opp til Jotunhallen er det oppstått et tydelig far i steinura.

Stiforbindelsene videre til grottene lenger opp i dalen (Sveitserosten, Spiralgrotta, Dummhølet) synes ikke mye brukt inneværende år, idet bløt vegetasjon i det hele var intakt. Mellom Jotunhallen og Sveitserosten-Spiralgrotta går en litt utsydelig sti. I tillegg går det synlige slitasjemerker opp langs svabergene ved nedløpet til Øvre Elvegrotte som fører videre mer eller mindre direkte mot Spiralgrotta. Mellom Spiralgrotta og Dummhølet er det gjengrodd. Utenfor Dummhølet kan det ikke ha vært mye ferdsel i inneværende år. (Et fotspor i sand inne i fossehallen tyder på minst ett besøk).

Oppstrøms av Øvre Elvegrotte (10, Figur 1) skifter «hovedstien» karakter og er mye mindre slitt. Den ble fulgt omtrent til ytterkanten av kartfigur 2. Det er sannsynlig at de aller fleste som bruker stien, og som er kommet med på tellingene, kun går til grottene.

(Vi møtte to ulike brukergrupper i løpet av feltarbeidet. Lørdag traff vi på en godt organisert gruppe fra videregående skole med friluftsliv som fag og vel informerte guider. Søndag kom en stor, internasjonal gruppe bestående av dårlig utstyrte ungdommer fra en slags «retreat»-leir. De hadde ingen guide og ikke noe begrep om grotter eller farene forbundet med dem. De hadde delt seg i flere grupper (jenter og gutter) som gikk tilsynelatende uorganisert ned i grottene (G4-G5 og Jotunhallen). Denne observasjonen gir muligens et inntrykk av spennet i bakgrunnskunnskap og intensjoner de ulike brukerne har³.)

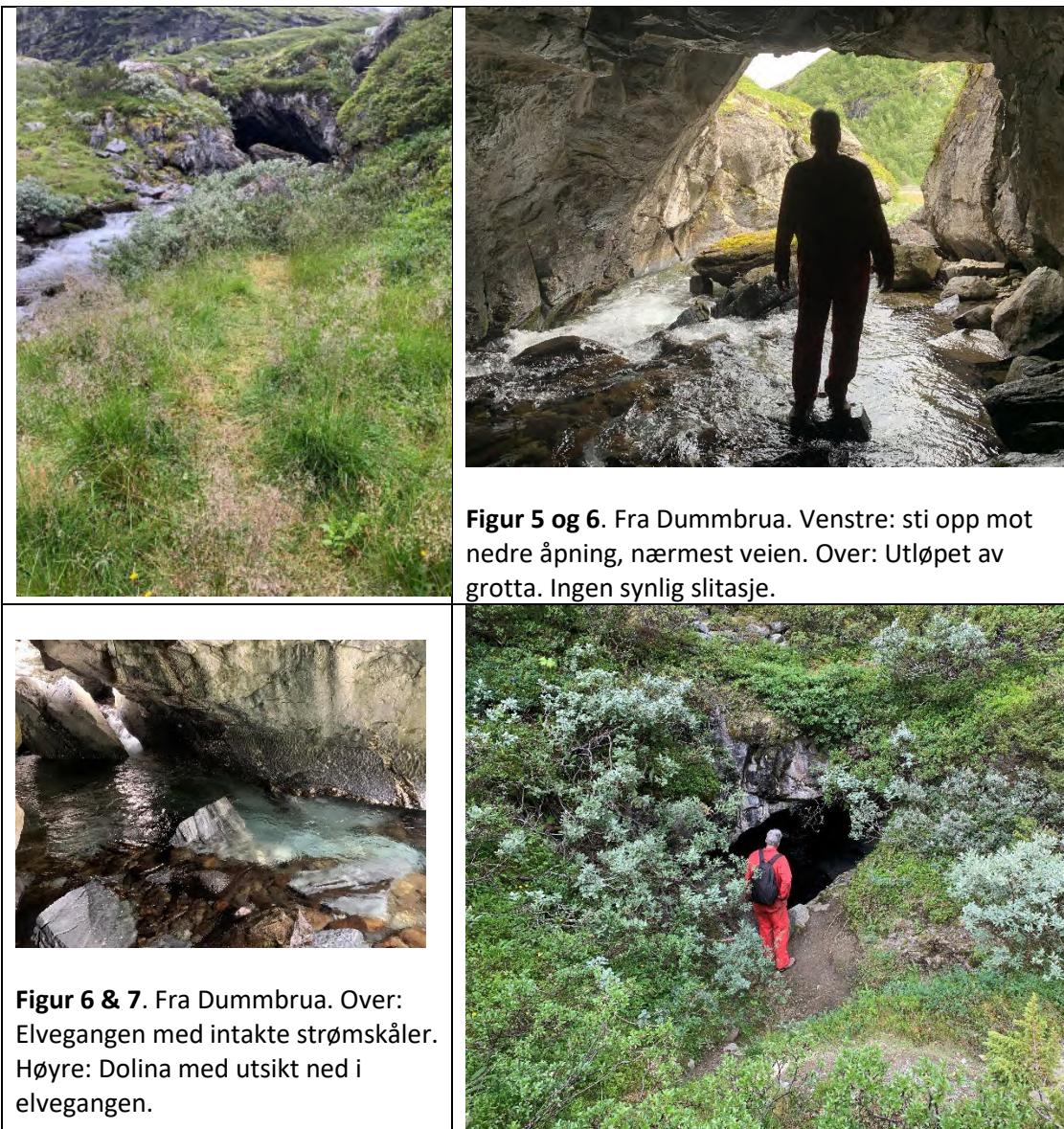
Figur 4. Stien på sørssiden av elva. Inngang til Nedre Elvegrotte skimtes i bakgrunnen.

³ En tredje (liten) gruppe brukere, er grotteentusiaster som driver pågående utforskning i grottene, bl.a. presser det underjordiske vannløpet mellom Spiralgrotta og Jotunhallen. Dette er grupper på 2-5 personer som kanskje besøker grottene en eller to ganger per år.

Grottene og objekter på overflaten.

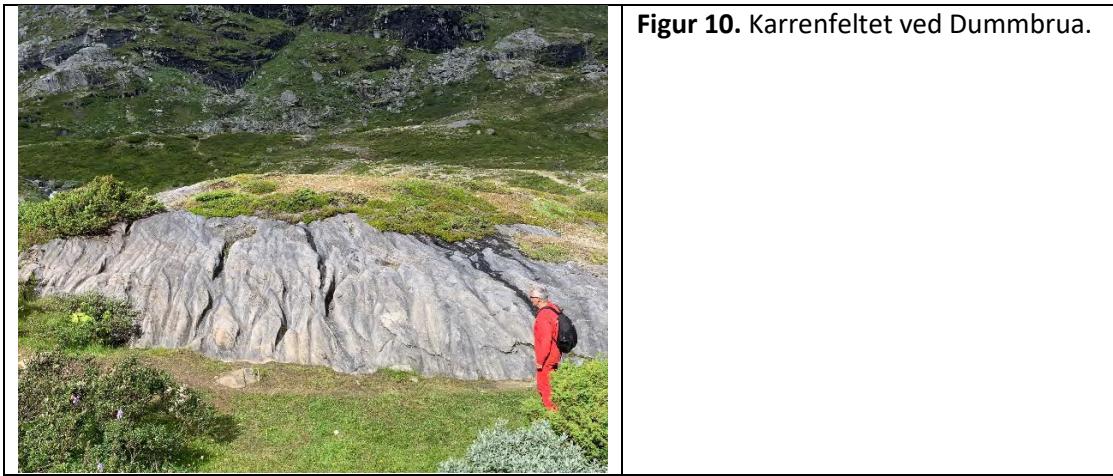
Tallene i parentes refererer til lokasjonene i Figur 2 & 3.

Dumnbrua (1). Kort grotte ved veien. Tydelige stier til nedre og øvre inngang og til et utsiktspunkt i «Dolina», en sjaktåpning hvor en kan se ned i elvegangen. Deler av grotta befart innvendig. Bortsett fra stiene på overflaten, er det lite slitasje å se inne i grotta. De tørre delene er lite eller ikke besøkt, pga tilgjengelighet (trangt). Det er ikke observert grafitti. Elvegangen er renvasket med godt synlige strømskåler med skarpe kanter. Det er få eller ingen endringer siden forrige befaring. Hverken søppel eller toiletpapir å se. **Slitasjegrad 1A.**

Karrenfeltet (2). Ligger rett bak Dummbraa, på sørsiden av elva. Bortsett fra vandalismen gjort på 1960-tallet (fjerning av vegetasjonsdekket) er det ikke observert endringer.

Kalkblokka (3). En stor prismatisk kalkblokk langs stien er intakt. Ingen ripemerker eller annet. Dette er en severdighet som med litt forklaring illustrerer oppløsningsmerker på kalkstein og variasjon i oppløselighet. Den benyttes muligens ikke.

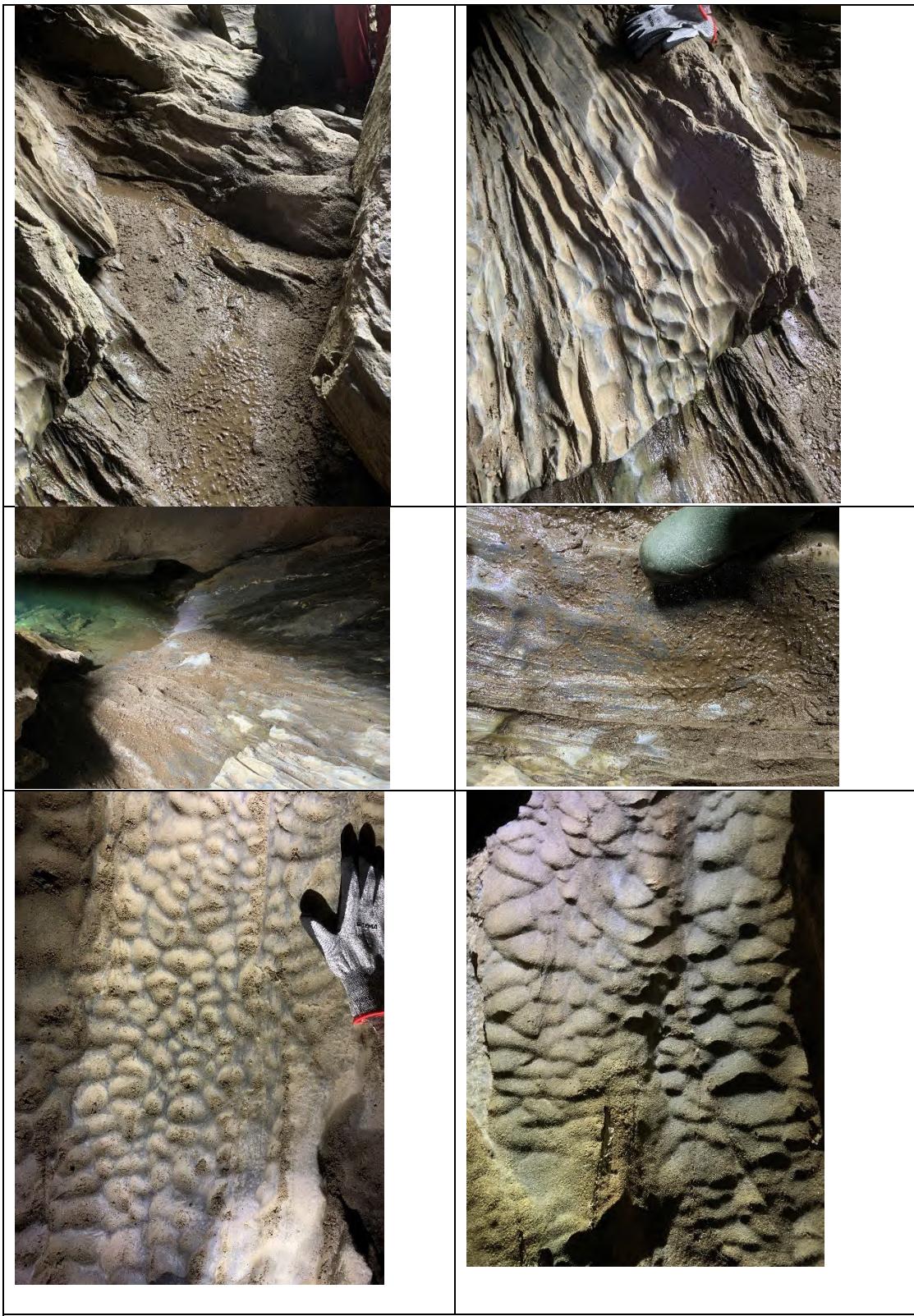

Nedre Elvegrotte (4-5). Det er en tydelig sti på sørssiden av elva, som nok prioriteres av de som går i grottene (Figur 4). Tydelige ferdelsmerker i de tørre delene. Elvegangen er, på grunn av vannstrømmen, intakt. Grotta har flere utganger, en ved stor steinblokk. Grotta har også en tørr overetasje med krypegang. **Slitasjegrad (2-3)B**

	
Figur 13. Nedre inngang (utløp) nedre Elvegrotte.	Figur 14. Innløp Nedre Elvegrotte. «Utgangen», som benyttes av besøkende, bak steinblokken i bakgrunnen.

Tørrgrotta og vannlåsen (6-7). Dette er muligens den mest brukte grotta idet inngangen er lett tilgjengelig og det er lett kryping med en liten «skvis» i øvre utgang. Denne grotta har svært mye slitasje. Langs gulvet igjennom grotta er strømskålene sterkt erodert, enkelte steder er de nesten slitt vekk. I de nedre delene er mye våt sand og gjørme på kalkgulvet. Dette slipemiddelet bidrar sterkt til slitasjen, og det kan være en ide å spyle disse delene av gulvet av og til for å redusere slitasjen. Utstikkende lister og skarpe kanter er av samme grunn avrundet. Om noe er brukket av er vanskelig å avgjøre på grunn av at overflatene er dekket av sand og silt. Det trange partiet i øvre inngang har mye (uunngåelig) slitasje. Det er i det hele samsvar mellom tydelig sti mot inngangene og slitasje inne i grotta. I motsetning til forrige befaring, er det ikke synlig søppel, tauverk eller grafitti her nå.

Slitasjegrad 3C.

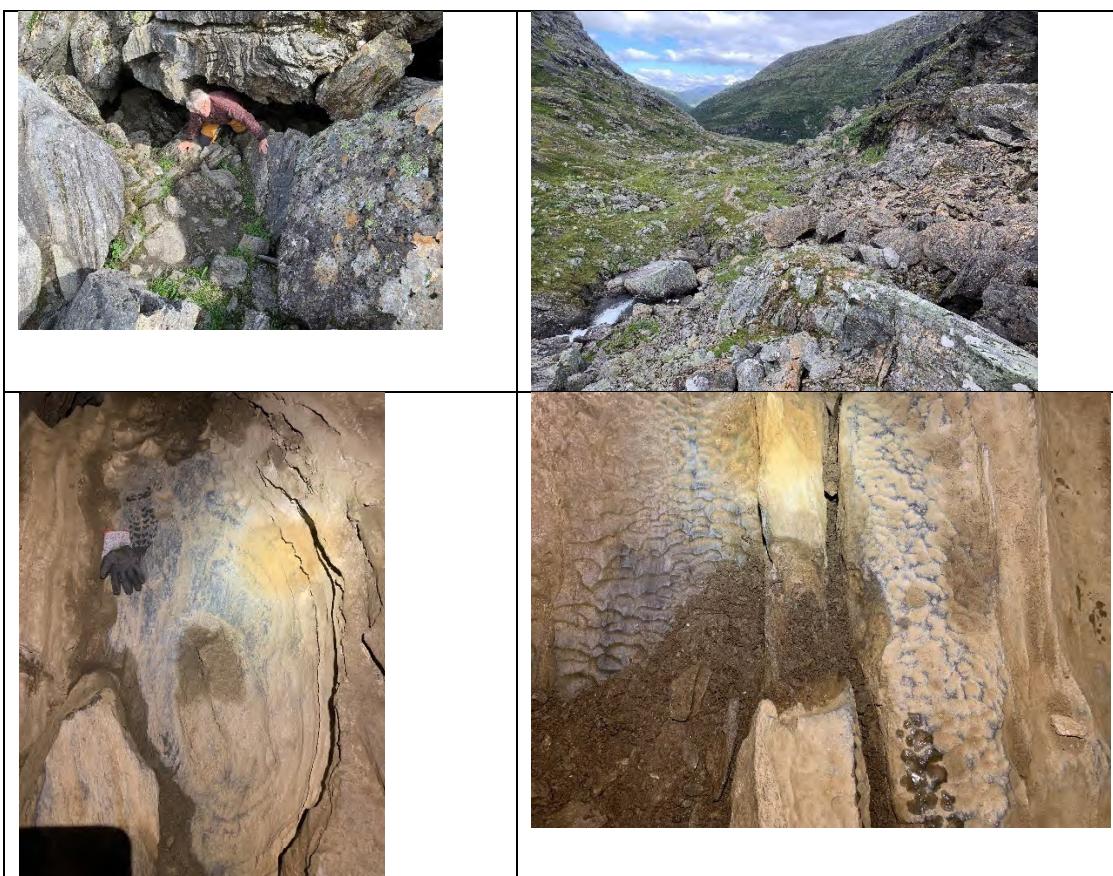

Figur 15. Fra Vannlåsen- Tørrgrotta. Øverst venstre: Fuktig gjørme og sand i inngangspartiet. Høyre øverst: nedslitte strømskåler og avrundede kanter. Venstre midten: Mot vannlåsen, fuktig sand og gjørme på liggen. Høyre midten: nedslitt bergmasse skyldes støvlesåler og fuktig gjørme som slipemiddel. Venstre nederst: Nedslitte strømskåler på liggen i passasjen. Høyre nederst: intakte strømskåler i taket på samme passasje. Strømskålene viser vannstrøm under hel vannfylling mot vest, dvs opp dalen. (Bevis på subglasial grottedannelse).

Figur 16. Venstre: Ned langs hovedgangen mot vannlåsen og inngang. Høyre: øvre inngang, hvor de fleste kommer ut. Sterk slitasje på alle overflater.

Øvre Elvegrotte (8-10). Noen av tørrgangene er befart. Her er som ellers, godt samsvar mellom stislitasje på overflaten og slitasjespor inne i grotta. Enkelte steder, i passasjene over den aktive elvegangen, begynner kalkoverflatene å bli sleipe. Slitasje kan gjøre grotta mer risikabel å ferdes i.
Slitasjegrad (2-3)B.

Figur 17. Øvre Elvegrotte. Venstre øverst: Inngang til overetasje i Doline. Høyre øverst: Øvre inngang (elvenedløp) og overflaten over Øvre Elvegrotte. Venstre midten: Nedslitt grottegolv i overetasjen. Høyre midten: På gulvet, delvis intakte strømskåler til venstre, sand og nedslitte strømskåler til høyre. Nederst, venstre: Tunnel (trykkledning) i overetasjen, ser ut mot øvre inngang. Nederst, høyre: Hylle mot øvre inngang. Slitasje på de fleste utstikkende hjørner.

Jotunhallen (11). Som nevnt, tydelig slitt sone i steinura opp til grotta. Nedfallsblokkene inne i grotta har avrundede kanter og er noen steder glatte. Det var ved befaringen ikke synlig grafitti på veggene og heller ikke noen bålrester. Dette er en sterk forbedring fra forrige befaring. Dette grotterommet er så stort at besøkende ikke kommer i kontakt med annet enn gulvet. Bruken av grotta synes ikke å bidra betydelig til videre slitasje.

Slitasjegrad 2B.

Figur 18. Jotunhallen. Venstre: Slitasjemerker i ura mellom Øvre Elvegrotte og Jotunhallen. Det er en tilsvarende sti mot Spiralgrotta. Høyre: interiør i Jotunhallen. Noen blokker på gulvet viser slitasje og er blitt sleipe å gå på.

Sveitserosten (12). Ikke synlige ferdselsspor utenfor grotteåpningene og heller ikke noe å bemerke om den ene vi inspiserte (Orgelpipa). **Slitasjegrad 1A.**

Spiralgrotta (13-14). Spiralgrotta har de best utviklede trykkledningene i Sør-Norge. Grotta har relativt få vadose trekk (bortsett fra dagens invasjonsbekk igjennom 11-m sjakten). Trykkledningene har sannsynligvis fungert ved isbrekontakt, omtrent slik som Kvithola ved Fauske (Lauritzen, 1986, 2010). Den er derfor et viktig naturdokument og vitenskapelig referanseobjekt i Sør-Norge på

fenomenet *subglacial speleogenese*. Det er per i dag ikke kjent andre trykkledningsgrotter av slik kvalitet i Sør-Norge. Spiralgrotta er unik og derfor sær verdifull. Bruken av grotta gjenspeiler ikke disse verdiene, og mye tyder på at arrangørene ikke har forstått dette. Betegnelser som «elveskrekken» og «dødsspiralen» tyder på at fokus har vært på de fysiske utfordringene som grottene byr på, og ikke på deres sårbarhet og faglige budskap.

Ved inngangspartiet er stigen fjernet, og en rustfri bolt ved foten av klippen saget vekk. Vi ble ikke opplyst om dette på forhånd. Det er relativt gode hånd- og fotfester for friklatring opp i åpningen, men det øverste stykket har for dårlige eller manglende fester til at en ut fra HMS hensyn og ROS analyse kan gjøre dette uten ekstra utstyr. Dette medførte at vi, på grunn av manglende utstyr, ikke kom inn i grotta ved første befaring. På grunn av dette inspiserte vi ekstra nøyne mulighetene for å komme inn via den sammenraste inngangen høyere opp i skråningen. Vi fant den godt blokkert av nedraste blokker, slik at denne potensielle «bakveien» sannsynligvis ikke fungerer. Det var kun en svak sti å spore opp til grotta, noe som indikerer at den i øyeblikket er i lite bruk. Den økede vanskelighetsgraden uten fast stige har sannsynligvis bidratt til dette. En leirskole-guide hevdet at det i dag er forbud mot å bruke grotta.

Inspeksjon av Spiralgrotta

Det ble foretatt supplerende befaring av Spiralgrotta 14. september da den ble entret med tau og festemidler. I dette området er kalken i Dummdalen svært ren og homogen, og slitasje oppstår raskere og er mer synlig enn f.eks. i elvegrottene. Alt av trestiger, tau, etc. er fjernet i dag. Jeg har fått opplyst at grotta har inngått i leirskole-opplegget til mange aktører, også i lang tid etter forrige befaring og anmodning om å stenge den av. En har i hovedsak hatt ungdomsskole-elever fra hele sør-Norge, gjerne i grupper på 80-100 (to busslaster). Grotta har hatt hyppig bruk også vinterstid, da inngangen ligger i fjellveggen og ikke dekkes av snø. Ut fra dette kan en regne med at mange tusen skoleelever er løset igjennom denne grotta igjennom de siste dekadene. Med en slik belastning er ansvaret stort for å unngå varige skader i grotta, og gruppestørrelsen tilsier at det i praksis må ha vært umulig å sørge for adekvat instruksjon i forhold til spørsløs ferd. En burde for eksempel ha lagt ut underlag der slitasjen ventelig er stor, og instruere elever om ikke å ake på rumpa eller skli med støvlesåler, men heller klatre ned baklengs som en ellers gjør i fjellvegger. Denne store belastningen har følgelig ødelagt mye i grotta.

Inngangspartiet, hvor stigen har stått, er moderat slitt. Overflaten har delvis vært forsøknet på grunn av stigen. Den øverste delen av inngangspartiet er glattslipt og har få festepunkter. Lenger inne i grotta er slitasjen svært stor, Figur 19a. Praktisk talt alle tilgjengelige gulvflater er glattpolerte, skarpe lister er helt avrundet, klatretak er slitt vekk og sedimentgulv hardtrampet. De trange partiene av horisontalgangen øverst i grotta er sterkt slitt både på gulv, tak og vegger. Det eneste unntak fra grov slitasje er der trestigen har stått inne i den øvre delen av grotta. Her er overflaten omrent som den var ellers i grotta før slitasjen tok til og kan tjene som sammenlikningsgrunnlag. (Denne, eller en tidligere stige var på plass da jeg besøkte grotta tidlig på 1980-tallet. Jeg er imidlertid usikker på om den var der da jeg første gang var der i 1978). Vi kan derfor anta at stigen har beskyttet underlaget igjennom nærmere 40 år.

I «skrågangen», hvor en tidligere lett kunne gå nedover og ha godt feste på tross av skrått gulv, er nå glattpolert og mye farligere å ferdes på, Figur 19b. Nedenfor skrågangen er en passasje med relativt flatt, sedimentdekket gulv. Dette er hardtrampet og det er en god del graffiti ripet inn i kalkveggen. Spiralsjaka er svært slitt og de gode festene som var, er nå permanent ødelagt. Den er blitt svært glatt og krever god teknikk for å forseres uten hjelpe midler. Den er i dag farlig for uerfarne personer. Videre ned mot bunnen av 11 m sjakten har gulvet slitasje. Nærmere vannspruten er det ikke vesentlig slitasje. Krypegangen vestover har en god del slitasjespor, også i taket.

Slitasjegrad i Spiralgrotta

Det er irreversibel slitasje i nesten hele grotta. I hovedsak er mer enn 90 % av det tilgjengelige gulvarealet slitt. Grad 3C. Slitasjen er så langt kommet at formeelementer som er viktige for å forstå grottedannelsen (strømskåler, utstående lister, rifler på skyveplan, etc.) ikke lenger er tilgjengelige. Grottas faglige og estetiske kvaliteter er sterkt redusert.

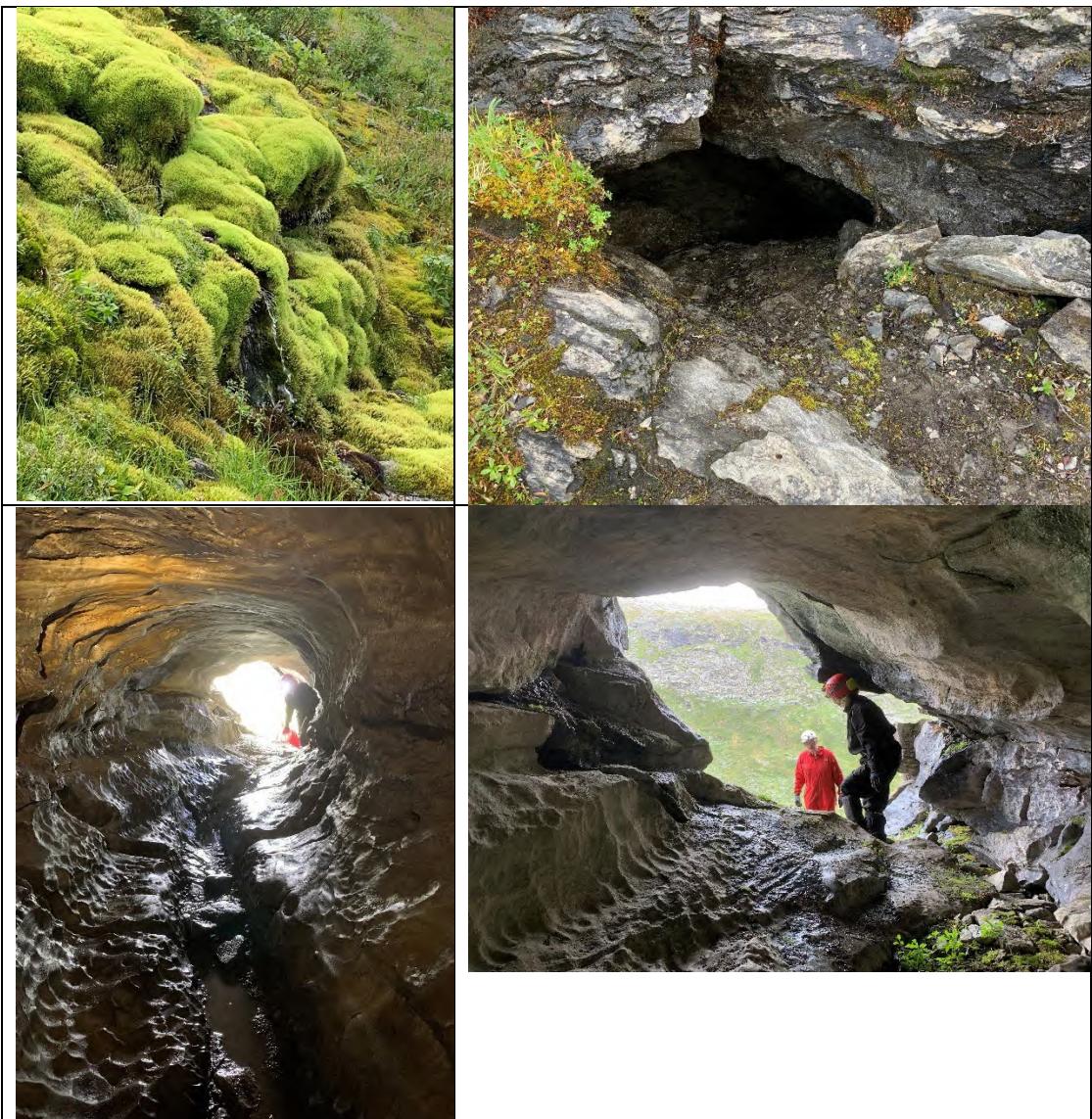

Figur 19a. Spiralgrotta. Øverst venstre: Inngang. Lite slitasje av nyere dato utenfor. Gjenraste innganger til høyre for grotteåpningen. Øverst høyre: Slitt gulv innenfor inngangen, ser utover. Nederst venstre: hardtrampede sedimenter og slitasje på tak og vegger i trange partier. Nederst høyre: korrosjonsgropes på nedre deler av veggene, slitt gulv.

Dummhølet. («Dummhøgrotta»). Dette er den øverste grotten av noen størrelse. Grotta er dannet dels etter steiltstående dalsprekker (fossesjakten og bekkegangen) og dels horisontale sprekker (trykkledningen). Liksom Spiralgrotta er Dummhølet eksempel på en trykkledning dannet ved isbrekontakt, men også betydelig modifikasjon av en interglasialt (og postglasialt) dannet invasionsbekk langsmed avlastningssprekker (= dalsperekker).

Grotta har to innganger, en ved foten av skrenten og en høyere opp i stupet. Sistnevnte er en spektakulær inngang dannet fra den før nevnte trykkledningen som munner ut i stupet. Den nedre inngangen fører inn i bekkegangene og er utvidet kunstig. Den har tydelige slitasjemerker i likhet med andre trange åpninger i Dummdalen. Inne i grotta er det lite slitasje å se. Dette skyldes lite bruk, og at en hele tiden er i nærheten av bekkeløp og fossefall hvor det er mye fukt og frostprosesser vinterstid. **Slitasjegrad 1-2B.**

Figur 20. Dummhølet. Øverst, venstre: kildemose («kaldmåsa») indikerer hvor invasionsbekken i Dummhølet kommer ut på landoverflaten. Høyre øverst: nedre inngang Dummhølet. Denne inngangen er utvidet og sterkt nedslitt. Nederst venstre: Trykkledningen. Praktisk talt intakt med lite slitasje. Nederst høyre: Samme, med utsyn til motsatt dalside. Trykkledningen er skoleeksempel på en subglasial passasje som er gjennomskåret av dalerosjon.

Andre severdigheter

Strømskåler, karrenfelter og doliner. I hovedsak er kalksteinene i Dummdalen lite rene og homogene, med mange skiferlag og mye foldinger. I mindre soner med homogen, ren kalkstein finner en flott utviklede detaljer, slik som strømskåler og små kanaler fra rennende vann. På landoverflaten finnes enkelte partier med uforstyrrede rillekarren. Det er også en del doliner (sammensynkninger i landoverflaten), natursjakter, og selvfølgelig bekkenedløp og kilder.

Figur 21. Venstre: rillekarren på homogen kalkblokk. Slike riller er dannet av regnvann.
Høyre: Rundsva hvis støt- og lesider indikerer isbevegelse mot vest, dvs. opp dalen.
Tilsvarende viser strømskåler samme retning slik de er bevart enkelte steder i taket på overetsajene i elvegrottene. Her er også en sjaktinngang til Øvre Elvegrotte («G4»).

Slitasjegrad konklusjoner

Det er godt samsvar mellom størrelsen på stiene og slitasjegraden inne i de grottene de leder til. Dummbraa er praktisk talt intakt, fordi trafikken stort sett er gått forbi. De øvrige elvegrottene har robuste elveganger, men de tørre overetasjene viser til dels sterkt slitasje. «Tørrgrotta» (Fiskedammen) har mest slitasje, men det er irreversible forandringer i alle grottene. Det er uvisst hvor lang karantenetid de aktuelle grottene ville trenge på å regenerere mindre permanent slitasje. Jotunhallen er i god stand, Sveitserosten og Dummhølet likeså. Spiralgrotta er sterkt og permanent nedslitt. Hovedinntrykket siden forrige befaring, er enkelte forbedringer i og med at søppel, taurester, stiger, etc. er fjernet. Likeså er mye graffiti fjernet (Jotunhallen) på steder hvor det tidligere var mye å se. Under befaringen møtte vi en leirskole med 70- 80 stk. 7. klasse elever som skulle i øvre Elvegrotte. Guidens instrukser var grundige i forhold til sikker ferd igjennom grotta, men det manglet tilsynelatende instruksjon om hvordan tilstrebe sporløs ferd.

Tabell 2. Oversikt over grotter og slitasjegrad

Grotte	Slitasjegrad	Kommentar
Dummbraa	1A	Lite besøkt, vanskelig å entre, de fleste går forbi
Nedre Elvegrotte	(2-3)B	Brukes mye, gjennomgangsgrotte
Tørrgrotta	3C	Gjennomgangsgrotte, brukes mest og er mest nedslitt
Øvre Elvegrotte	(2-3)B	Brukes mye, gjennomgangsgrotte
Jotunhallen	2A	Regererert siden forrige inspeksjon.
Sveitserosten	1A	Lite brukt og i hovedsak oversett
Spiralgrotta	3C	Mest slitt av alle grottene. På grunn av bløt og homogen kalkstein er slitasjen mer synlig enn i Tørrgrotta.
Dummhølet	(1-2)B	Noe slitasje, regenerering fra rennende vann og fukt.

Overvåking av slitasje

For videre å overvåke tilstandsendringer anbefales å markere opp fotostasjoner av grottegulv og vegger og å fotografere årlig med samme kameraposisjon. Særlig kan en etablere slike ved og i inngangspartiene til de enkelte grottene. I tillegg kan enkelte partier av grottene i dag enkelt lidarskannes med mobiltelefon (for eksempel. iPhone 12 Pro og nyere). En kan da produsere nøyaktige 3D modeller av områder med mye og lite slitasje og utvikling over tid. Dersom en vil gå et trinn opp i kompleksitet, kan en etablere et rutesystem og kvantifisere tilstanden i mer detalj, supplere med mikrobiologisk prøvetaking, etc. Her anbefales imidlertid at en tenker pragmatisk og gjør dette så enkelt som mulig.

Figur 22. Montering av nye grotteporter i Rana («prosjekt grotteporter» ved Statsforvalteren i Nordland). Ny port i sandblåst, rustfritt stål. Materialet er solid og med matt farge som med videre anløpning passer fint mot natur og grå kalkstein. Låskasse for hengelås ved personens hånd, fjellveggen bak skal forsynes med en hekte som kan holde porten åpen under bruk.

Bevaring og tiltak

For å skjerme de mest verdifulle grottene (Spiralgrotta og Dummhølet) bør en fortsatt utelate dem fra oversikter og plakater. For å sikre minimal slitasje over lengre tidsrom (bevaringsmål 100 år!) og allikevel noe bruk i forbindelse med forskning og undervisning, anbefales stengning av inngangene med låst port, se Figur 22. Både Spiralgrotta (en inngang) og Dummhølet (to innganger) egner seg godt til dette og kan gjøres meget diskret så de ikke synes utenfra. På denne måten kan en igjennom en søknadsprosess både regulere og registrere antallet brukere opp mot videre tilstandsobservasjoner. Særlig anbefales det at Spiralgrotta stenges av og at den får hvile i 20 – 40 år. Etter denne perioden kan en vurdere hva den tåler videre av almen bruk. I en mellomperiode kan en utstyre grottene med personeller og dataloggere som kan registrere temperatur og fuktighet.

Persontellingen blir en kontroll på hvor god beskyttelse et frivillig regime (Lauritzen, 2022) er i forhold til ferdsel. Dataloggere som måler temperatur og fuktighet plasseres utenfor grotta, rett innenfor inngangen og 3- 4 steder dypere ned mot bunnen av grotta. En kan benytte loggeregne typen Gemini TinyTag2 som vi har brukt med stort hell flere steder i Nordland. Med et slikt oppsett kan en finne ut hvor dypt frosten trenger ned i grotta vinterstid, og derved hvilke soner som eventuelt kan regenerere i noen grad.

Etter denne prøveperioden bør grottene stenges med porter og ferdelsen reguleres etter søknad og gruppestørrelse. Dersom f.eks. Spiralgrotta overhodet skal kunne regenereres, trengs som nevnt en hvileperiode med sjeldne besøk på 20 – 40 år.

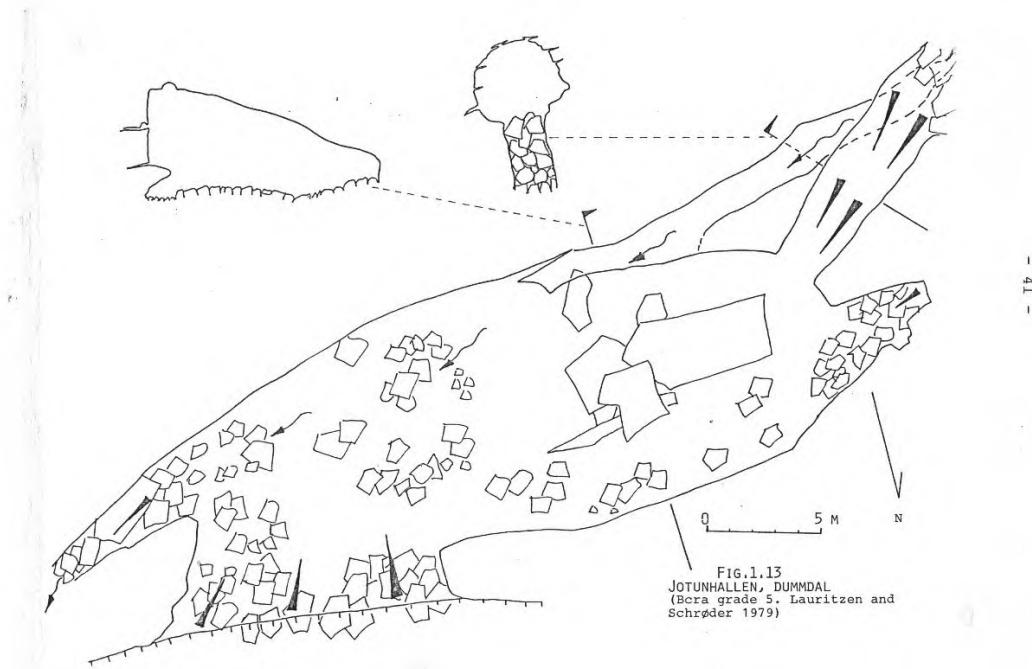
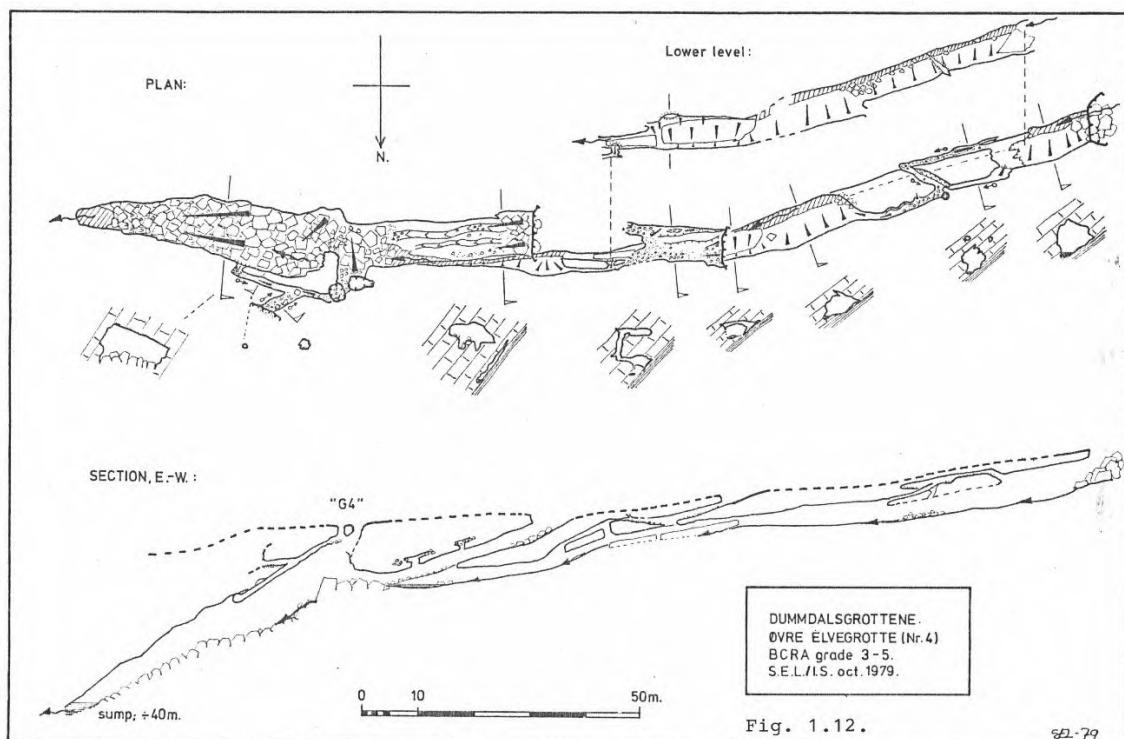
De øvrige grottene kan sannsynligvis skjermes tilstrekkelig ved god skilting og informasjon og ved at en praktiserer søknadsplikt for grupper større enn 3-5 personer. I forrige rapport ble det anbefalt å innføre et strengt regime med små grupper på maks 10 personer og med en guide for hver 5. deltaker, dvs. tre øvede guider i en gruppe på 10 personer. Da kunne en kommunisere med alle og sørge for forsiktig ferdsel. Jeg har forstått at dette ikke ble fulgt opp, fordi det da ville gå ut over bruken fra leirskoler og andre. Jeg har også forstått det slik at en rutinemessig har hatt grupper på opptil 100 deltakere som er løset igjennom grottene. Resultatet ser en med slitasjegraden i dag i de mest brukte grottene. Særlig har Spiralgrotta lidd. Dette er stor skade på nasjonalt nivå, da Spiralgrotta er den eneste store trykkledningsgrotta i sør-Norge og en av de tre eneste kjente grottene i landet med skrueformede passasjer (spiralganger). Spiralgrotta kunne vært spart dersom en hadde innført det tidligere anbefalte regimet med små grupper og mange guider. Ut fra det faktum at all bruk medfører slitasje, bør en i fremtiden også prioritere arrangementer som har pedagogisk og faglig kvalitet. Da sikrer en at den unngåelige slitasjen omsettes i naturkunnskap hos unge mennesker som i sin tur vil kunne bidra til fornuftig bruk av natur.

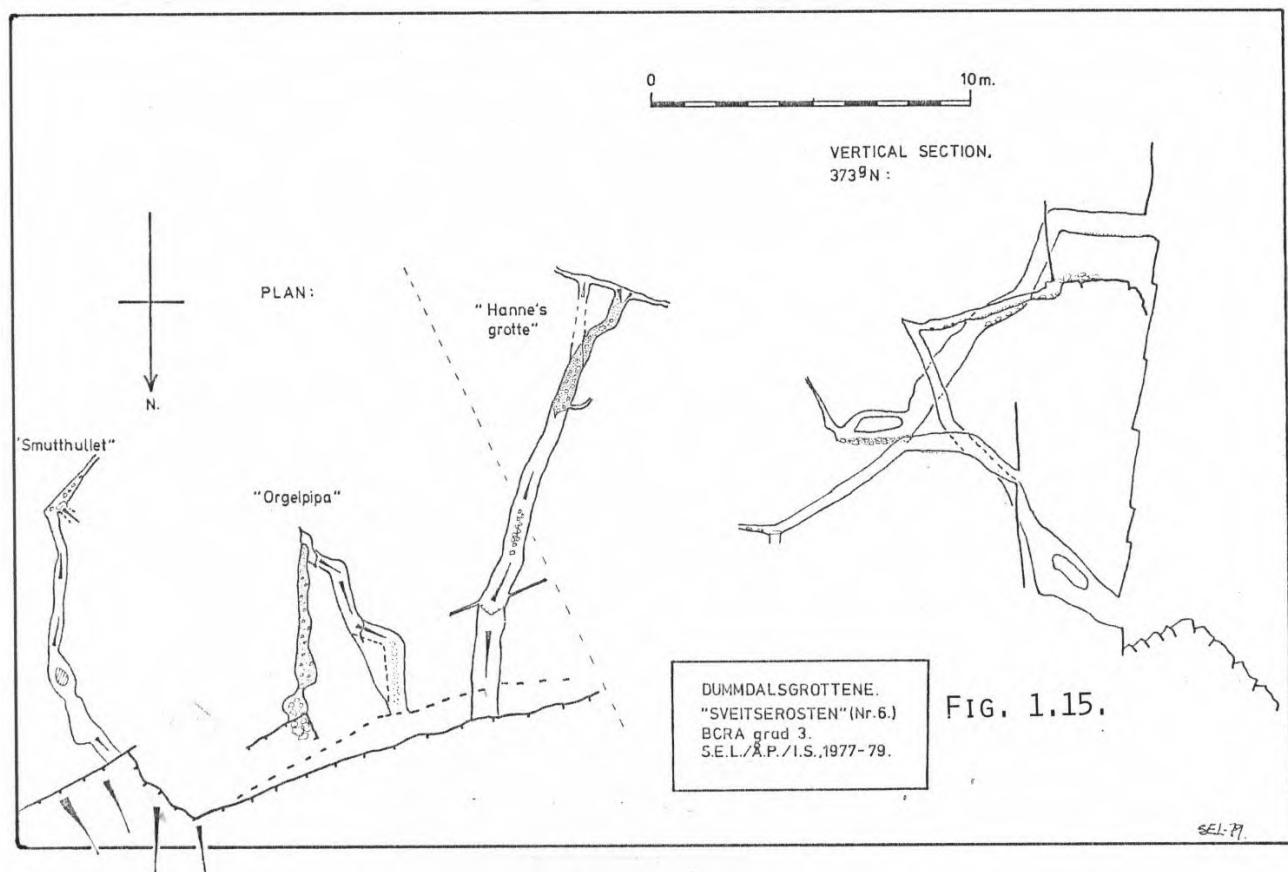
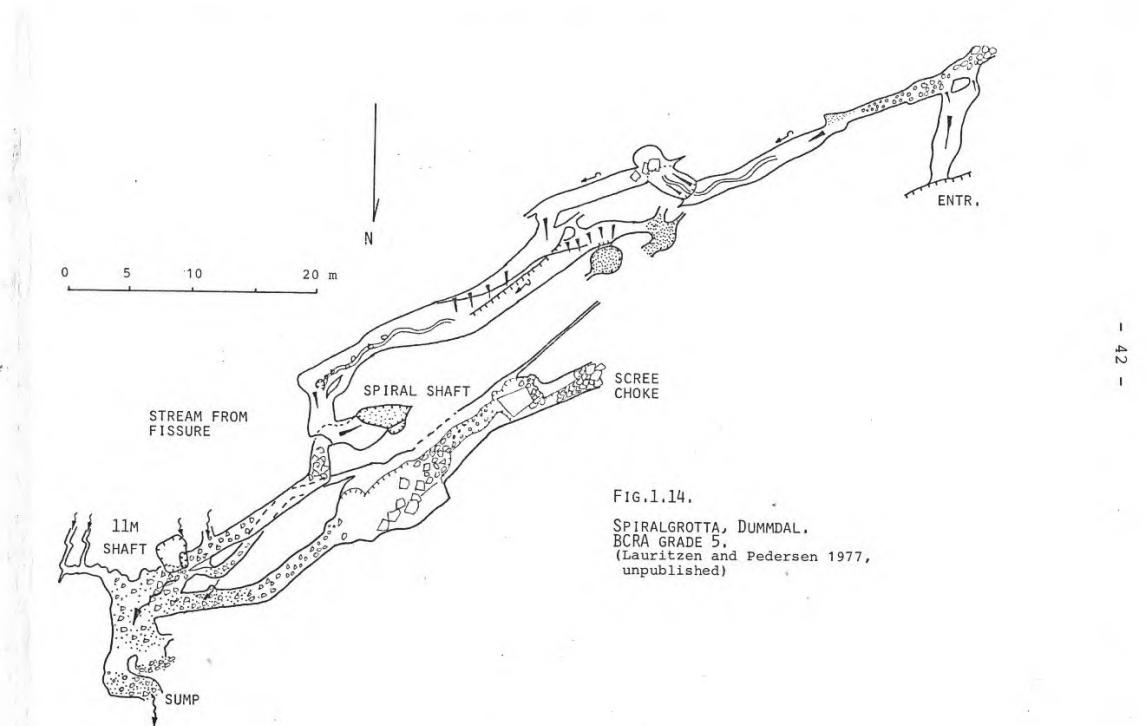
Et annet tiltak for økt bevaring ville være å kurse alle grotteguider i grottefag og grottevern og sette dette som betingelse for guiding. Med den anbefalte gruppestørrelsen og antall guider vil denne kunnskapen lett kunne overføres til alle deltakere, og guidingen vil kunne få et ekstra pedagogisk aspekt: spørsløs ferd i urørt natur.

Litteraturreferanser

- Horn, G. (1947). Karsthuler i Nordland. *Norges Geologiske Undersøkelse*, 165, 1-77.
- Lauritzen, S. E. (1986). Kvithola at Fauske; Northern Norway: an example of ice- contact speleogenesis. *Norsk Geologisk Tidsskrift*, 66, 153-161.
- Lauritzen, S. E. (2001). Marble Stripe karst of the Scandinavian Caledonides: An end-member in the contact karst spectrum. *Acta Carsologica*, 30(2), 47-79.
- Lauritzen, S. E. (2010). *Grotter. Norges ukjente underverden*. Oslo: Tun Forlag.
- Lauritzen, S. E. (2022). Allmenningens tragedie - hva har det med våre grotter å gjøre? *Norsk Grotteblad*, 78, 3-8.
- Lauritzen, S. E., & Skoglund , R. Ø. (2012). kap. 6.15: Glacier ice-contact speleogenesis in marble stripe karst. In A. Frumkin (Ed.), *Treatise of Geomorphology, Vol.6: Karst Geomorphology* (Vol. 6, pp. 363-396). London: Elsevier.

Vedlegg1: grottekart.

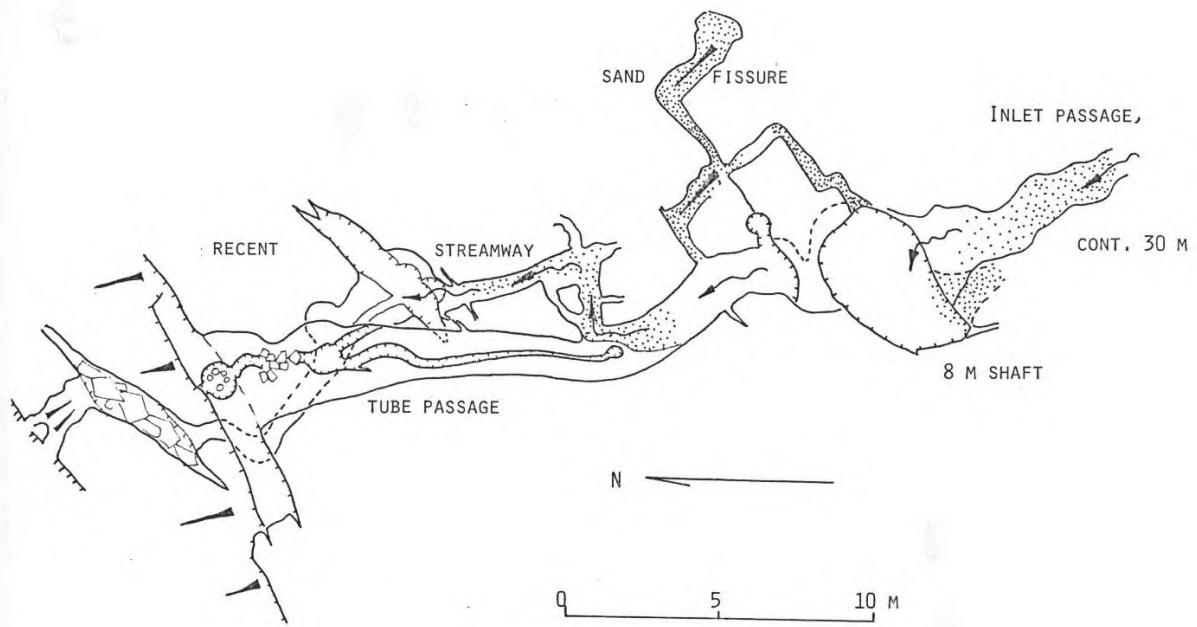

FIG. 1.16A

DUMMHØLET, DUMMDAL,
(BCRA grade 5, Lauritzen and Pedersen 1977,
unpublished).

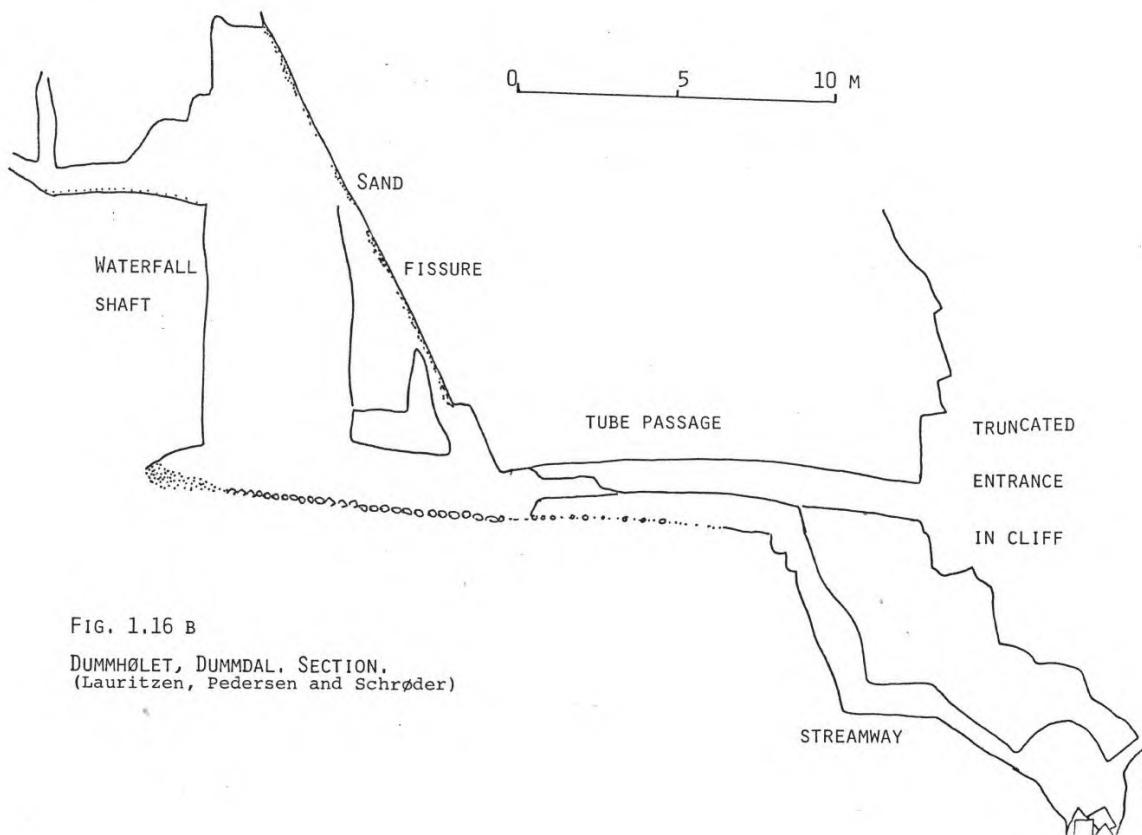

FIG. 1.16 B

DUMMHØLET, DUMMDAL, SECTION.
(Lauritzen, Pedersen and Schrøder)

Vedlegg 2: Eventuell tilrettelegging av Dummbraua og natursti ved veien

I forbindelse med Lahko nasjonalpark i Svartisen har vi vurdert å lage en natursti i utkanten av og dels utenfor nasjonalparken. Denne skal i så fall bli så omfattende og vel dokumentert at hovedtyngden av de besøkende føler seg fornøyd, slik at presset videre innover i parken vil dempes. Et liknende arrangement kan muligens ha samme virkning i Dummdalen.

Som nevnt er Dummbraua relativt robust på grunn av den aktive elva og at den er så kort at fryse/tineprosesser kan virke effektivt. Den er nå lite tilgjengelig på grunn av bekken og store steinblokker. Dummbraua har alle de formelementer som de andre elvegrottene har, og den store fordelen at de kan betraktes i dagslys. En kunne i teorien bygge en gangvei i treverk litt over flomålet i bekken og lage skilt med god forklaring av de fleste fenomener en ser, alternativt i form av en brosjyre/hefte. Dette kunne omfatte dolina, karrenfeltet og kalksteinsblokka som er nevnt i teksten over.

Dette tiltaket kan imidlertid bli et tveegg i sverd idet det kanskje ikke er tilstrekkelig til å avlaste grottene lenger opp og at tilretteleggingen vil gi graffiti og synlig slitasje.

ST 32/22 Delegerte vedtak /
**DS 23/22 Delegert vedtak - Breheimen NP m.fl. - Dispensasjon - Søk etter storfe ved
bruk av drone - Hege Haugen 2022/10075**
ST 33/22 Eventuelt /